

SPECIMEN ANNOTATIONUM
IN
CÆSAREUM DIPLOMA
ADVERSUS
PONTIFICIS CLEMENTIS XI.
Bullam anno 1707. promulgatam,
proximo elapso anno emissam.

K I L I Æ,
Literis Bartholdi Reutheri, Academ. Typogr.
Anno M DCCIX.

Specimen Annotatum
in
Caesareum Diploma
Adversus
Pontificis Clementis XI.
Bullam anno 1707 promulgatam,
proximo elapso anno submissam.

Libris Bartholomaei Reutheri, Academ. Typogr.
Anno MDCCLX.

B. L. S.

UM Deus Augusto Nostro JOSEPHO, sceptris
 admoto, Imperii augendi & illustrandi seculi
 personam imposuisset, quò majus glorie thea-
 trum aperiret amplioreque invictæ virtutis
 ostentandæ materiem substerneret, præter Regem Europæ
 longè potentissimum, post hujus copias in Italia repressas,
 Pontificem Romanum quasi patriæ pacatæ & publicæ læ-
 titiæ invidentem, quod ætas posthuma vix credet, hostem
 excitavit. Hic enim hostilem animum, quem illatis armis
 publicè erga Imperatorem postea declaravit, facile glo-
 riosissimi Victoris insuperabili fortitudine obtritus atque
 compressus, primum occultius, non sine maximo orbis at-
 toniti stupore, prodere ausus est, dum pactionem equissi-
 mam inter Sacr. Cesar. Majestatis Legatum cum pleno
 mandato missum, Dominum Marchionem de Prie, & Du-
 cem Parmensem, super hybernis stationibus à militibus
 Cesareis in Parmæ & Placentiæ Ducatu locatis initam,
 Bulla Romæ anno 1707. divulgata, potestatis sue, si quæ
 in talibus modò est vel dari potest, limites egressus, ever-
 tere & irritam facere, simulque hinc sibi sic satis impu-
 denter, imò & vel pro temporis ratione maximè impru-
 den-

denter supremum in Parmæ atque Placentiæ Ducatus imperium arrogare, inde eorundem directum, quod vocant, Dominium, ab ævo usque Caroli V. cum summa Imperii injuria ab Antecessoribus improbè usurpatum, defendere, ad hoc dignitati suæ, ecclesiasticæ, si Diis placet, potestatis ad vindicanda iura temporalia injustissimè affectata insolenter contra jura divina & humana converse, fulminisque in Cæsareum militem iniquissimè vibrati, sempiternam maculam inurere sustinuit. Verum sicuti brutum illud fulmen, cujus vanitas omnibus appareret, facilè summis, mediis, infimis meritò contemptum, tenues in auras evanuit: ita maximus Cæsarum JOSEPHUS evulgato Cæsareo diplomate audaciam Pontificis, ut promerebatur, castigavit Bullamque istam, multis modis Imperatori ejusque & Imperii juribus evidentissimis injuriosam, pro suo, quo per Regnum Italiæ pollet, pleniori Majestatis Jure rescidit atque pro nulla, qualis jam tum non potest non fuisse, declaravit, Jura Imperii in Parmæ atque Placentiæ Ducatus invictis argumentis asseruit, Pontifici abusum ecclesiasticæ potestatis gravissimè exprobravit, Curieque Romanæ injustas prætensiones & usurpationes Civibus pariter & exteris, digito ad ipsos rerum fontes intento, notabili evidentiâ, tantaque claritate commonstravit, ut ex ista luce Pontificiæ causæ iniquitas, penitus discussa obmotarum rationum caligine, universo terrarum orbi planissimè refulgeat. In quo Cæsareo diplomate Cæsarum invictissimus optimusque suæ & moderationis erga Curiam Romanam, & providentiæ rectoricis Imperii Romani iuribus conservandis intentæ tam absoluta expressit vestigia, ut & Antecessorum suorum, quibus cum improbitate Pontificum, Impe-

Imperii cum bonis avarè inbiantium, tum jura imperiose violantium, & nescio què suprematū temerè affectantium, dimicandum fuit, gloriam, eosdem magnitudine & celeritate successuum longè supergressus, amula virtute renovasse, & collapsas Imperii Regnique Italici res egregiè erexisse & quasi signum aliquod ad bene de Reipubl. nostræ incrementis imposterum sperandum sustulisse, prætereà Pontificiis abusibus atque injuriis necessarium frænum injecisse, obicemque demum posuisse, denique æternum successoribus exemplum, quod officii Cæsarei Juriumque Imperii nonnisi Deum superiorem agnoscentium memores in Reipubl. sarta tecta que ab omni detrimento conservanda, nullo habito respectu, & procul omni fictæ pietatis inani prætextu, imitentur, vera pietate excelsissimus Princeps reliquisse videatur. Quodsi verò diplomata, ab imperantibus in rebus præsertim magni momenti emissæ, omni sunt ære & marmore perenniora; neque rerum gestarum fides statuarum vel numismatum inscriptionibus, quam actorum publicorum tabulis ad posteritatem felicius propagatur, hoc Cæsareum diploma, quod unà cum aliis buc facientibus Per-Illustris & Generosissimus Dominus, Dn. CHRISTIANUS GUILIELMUS ab EYBEN, immediati Ordinis Equestris Circuli Rhenani, Serenissimo Regenti Cimbrorum Ducis à Consiliis Status &c. pro immerito quo me complectitur favore, Vienna tum temporis ad Aulam Cæsaream Ab Legatus, ad me primum destinare dignatus est, Vir rebus in toga excellentissime & præclarissime gestis inclytus, nec minus variæ quam consummatæ eruditionis gloria florentissimus, & aliis subsidiis ad Jura Cæsarea temere

a Pontifice oppugnata a contrariis argumentis vindicanda pertinentibus, benevole mecum communicatis optime de me & toto hoc argumento meritus: Maxime dignum censui, quod omnium praesertim fidissimorum Civium memoria indelebili characterere imprimeretur, ut simul & bona sua, quamque supra felicitatem priorum temporum profecerint imperante JOSEPHO, & immensa gloriosissimi Caesaris de se merita persentiscant. Cumque nuper Dn. Job. Wolfgang. Jegerus, Acad. Tubing. Cancellarius notas speciales ad Bullas Clementis XI. publicasset, hoc argumento intacto relicto non ingratis me B. Lectori operam praestitutum esse existimavi, si dictum Caesareum diploma, denuo typis impressum praemisso Tractatui adjectis quibusdam notis subjicerem, non quod has inter alias non leves occupationes deperperatas alicujus esse momenti crediderim, sed ut alios clarioresque viros, quibus singularem mentis vigorem, & peculiare decus propitia magis fortuna consuevit adspirare, ad dignius hanc materiam pertractandam excitarem, satis me felicem judicaturus, si & alii intelligant, me tanta obsequiorum fide, tantaque devotissimi animi contentione Invictissimi Caesaris JOSEPHI incomparabiles virtutes colere, ac tanto ardore ejusdem immortalia merita venerari, quanto promtius & Fautorum bene de me meritorum auctoritati assurgo, & omnibus aliis ingenii primas defero.

JOSE-

JOSEPHUS

Divinâ favente Clemen-
tiâ electus Romanorum
Imperator semper Augustus , ac
Germaniæ, Hungariæ, Bohemiæ,
Dalmatiæ, Croatiæ, Sclavoniæ &c.
Rex, Archidux Austriæ, Dux Bur-
gundiæ, Brabantia, Styriæ, Carin-
thiæ, Carniolæ &c. Marchio Mora-
viæ, Dux Lucemburgiæ, ac supe-
rioris & inferioris Silesiæ, Würtem-
bergæ & Teckæ, Princeps Sueviæ,
Comes Habspurgi, Tyrolis, Ferre-
tis, Kyburgi & Goritiæ, Landgravi-
us Alsatia, Marchio Sacri Romani
Imperii Burgoviæ, ac superioris &
inferioris Lusatiæ, Dominus Mar-
chiæ Sclavonica, Portus Naonis, &
Salinarum, &c. Com-

Compertum est omnibus, novissimorumque temporum series demonstrat, quam insigni cura, labore ac sumtu hostes ex Italia eieci sint (a) atque huic libertas, quam
vis

(a) Cum hostes Imperii immanitate notabiles, multitudine innumerabiles, locis infiniti, omni copiarum genere abundantes, Invictissimi Cæsaris JOSEPHI incomparabili virtute, consilio, industria, immensisque & curis & impensis Italiæ finibus penitus essent exturbati; tantæ tamque perfectæ victoriæ spectaculo famave universus orbis perculsus varieque commotus est. Illos nimirum hostes ejectos justus terror prostraverat; militibus Cæsareis egregie confirmatis, ac ingenti sui fiducia impletis, prosperrimus rerum eventus ad majora augenda quasi signum sustulerat: imperium, cui Cæsareæ laurus propius ornamentum attulissent, ac nova dignitatis adjecissent incrementa, exultabat Carolo III. Hispaniarum Regi ista victoria, præter tot provincias & urbes restitutas, ad novas palmas decerpendas, & universa recuperanda, aditum straverat: Foederati reliqui, quibus tantum roboris, quantum viribus hostium detractum esset, Aquilæ Romanæ in Italia triumphantis fortuna adstruxisset, lætabantur: dubiarum partium gentes ab hostibus magis alienatæ justissimæ causæ communis studio conciliabantur: Extra belli hujus commercium positi, in Cæsareæ adoroæ fulgore defixi, merito ovantis fortitudinem laudibus extollebant: fidissimi Regni Italici cives æterna Augusti liberatoris sui merita adorabant, & debitæ gratitudinis officio Cultuque probequebantur: Omnes partæ securitatis publicæ sensu perfusi gaudio triumphabant. Solus Præsul

vis Gallica labefactarat, victricibus nostris Fœderatisque armis feliciter restituta: ut proinde persuasi omnino fuerimus, neminem potuisse è totius Italiæ Proceribus reperiri, qui non esset gaudium (b) propterea & condignum erga Nos amorem gratitudinemque testaturus.

Ve-

ful Romanus hinc tantorum progressuum inexpectata magnitudine attonitus, inde ex præ-senti rerum statu futura reputans, quod primos vel prosperos, vel adversos belli successus teste Nat. Com. *histor. lib. 9.* similis exitus & fortuna plerumque sequatur, cum semel procul habito omni causæ respectu hostium partibus constanter favore decrevisset, ad victoris potentiam minuendam, atque erigendas prostratorum res, omnia consilia viresque suas, stupente orbe universo, convertere visus est.

(b) Quem vero quam Epi-

scopum Romanum, aut quando magis, quam post liberatam patriam publicæ felicitatis & lætitiæ sensu permulceri fas erat? Cessabant jam ista mala, quæ Italiæ hostes intulerant, & ab his nisi depulsis porro imminuissent, pace interna, atque quiete, cum parentium tum vicinorum, felicissime restaurata, omniumque securitate firmissime communita. Bellum malorum cumulum post se trahit

*Nihil relinquunt bella, tum vastis
ager*

*Squalebit arvis, subdita telluris
face:*

*Altus sepultas obruit gentes cinis.
Econ-*

pressum in vulgus edere, tenoris
sequentis.

culeus divini, potestas etiam ad-
sacra & Ecclesiastica, cum jure
Gentium, tum vigore Patroci-
nii ipsi in sedē Romanam com-
petentis porrigatur. Strauch.
differt. jur publ. 4 num. 12. Tum e-
tiam prædictus Dominus du Pin
loc. cit. Pontifici injuriæ sibi illa-
tæ vindicandæ facultatem abro-
gat, cum Chrysoftomo *in ep. ad*
Hebr. homil. ult. & in Epist. ad Tit.
commonente, Episcopum non
oporteat, ultiones ingerere,
sed tota ejus ultio sit plorare & inge-
miscere. Pontifex in bulla sua
dominium supremum & dire-
ctum in Parmæ & Placentiæ Du-
catus, quod soli Cæsari com-
perit, stricto auctoritatis Eccle-
siasticæ gladio huic auferre, &
sibi quasi manu injecta perini-
que asserere, adeoque in secu-
lari negotio spiritualibus armis
uti sustinuit. Actus enim, qui
directe & immediate attingit,
tanquam proprium suum effe-
ctum, aliquid temporale, totus
est temporalis, & consequen-
ter nequit à spirituali potestate
proficisci. Tum per excommu-
nicationem nemo privatur
suis rebus, quas possidet, tempo-
ralibus; privari etiam nemo
possessione vel dominio exci-
dere potest. Actus porro jure
divino debiti, qualis est, ut Cæ-
sari quod suum est, tribuatur,
nec ejus jura lædantur a Pontifi-
ce, nulla ratione possunt inter-
dici aut prohiberi, quia ius Ec-
clesiasticum nihil potest supra
ius naturæ & divinum. Itaque
sicut non potest excommuni-
catio prohibere, ne paterfami-
lias suam regat familiam, eam-
que alat, doceat, instruat & mo-
deretur: ita neque potest Regi
interdicere, ne suam familiam,
hoc est, regnum universum ad-
ministraret, regat, gubernet, mo-
deretur, ei jus dicat, suaque,
quod habet ex iure divino, in il-
lud decreta exequatur, vid. An-
ton de Dominis *de Republ. Eccl.*
lib. 6. cap. 10. num. 16. & 17.
Innocentius III. *in C. 34. X. de elect.*
& elect.

Elect. potest. Principibus imperii, qui Philippum post Henrici VI. fata in Imperatorem elegerant, exprobrans, quod in ista electione male processerint, hæc verba adiicit: *Unde privilegium meruerunt amittere, qui permissa sibi abusi sunt potestate.* Hæc perperam isto loco & in dictos Principes prolata, rectius hic in ipsum Pontificem quadrarent, quem in declaratione ista nullitatis spiritualibus armis indignissime contra jura Casarea abusum meruisse, ut privilegiis ab Imperatore concessis excideret, & particulares Ecclesiarum & Episcopi per Italiam ac Imperium ejus se potestati subtraherent, similiter forte non absone dixeris: quandoquidem & Theologi sacris Romanis ad dicti extra controversiam ponunt, licere cæteris Episcopis & Ecclesiis, si Pontifex Romanus in errorem circa fidem aut bonos mores labatur, ab ejus communione discedere. Vid. Dn. du Pin *dicta differt. 3. cap. 2.* ubi in præcedentibus abusus hujus magnitudinem verbis istis ex Gerson repetitis adumbrat, qui pro solis incommodis temporalibus evitandis aut commodis Politicis conservandis æternam vult infligere mor-

tem, cui quæso similis erit? Illi nimirum, qui volens muscam abigera a fronte vicini, eam securi percutiens vicinum stolidus exacerbaverit. Quid si ergo Imperator, cui directionem in Ecclesiam universalem & externam, jura etiam tum divina tum antiqui mores Ecclesiarum vindicant, Pontificis, quem ad illud fastigium extulit, effrænum dominatum certis cancellis circumscribendum, & ita coercendum esse existimaret, ne amplius in tales abusus, & Imperii detrimentum posset evagari? Quid si aucta Cardinalium auctoritate, quos in ipso pene exortu Pontifex eorundem extimescens potentiam, regimine Ecclesiarum Aristocratie temperato in mere Monarchicum converso, compressit, magno Ecclesiarum Romanarum emolumento ad ligandas Pontificis manus valitura, Papalis licentiarum dominationis frænum imponeret; & Pontificem ad Purpuratos, qui scientia, moribus & rerum experientia præcellant, de omnibus Christiani orbis, maxime vero Casari subiectis regionibus, nec sine consensu Consistorii, recte & juxta conciliorum placita, eligendos adstringeret? Quid si Impera-

Verum memorare nunc, haud
absque justo doloris sensu, cogimur
Ministros Curiae Romanae, (c) seu
alieni instinctu genii, seu proprii
qualiscunque emolumenti fiducia,
eò abreptos esse, ut ausi fuerint, ad
stuporem universi, & cum Reipu-
blica

E contrario tranquillitatis nomen, ut verbis Ciceronis *Philipp. 13* a princ. propositis utar, *dulce est, res vero ipsa cum jucunda, tum sa-* Neque negari potest, Principis subinde alienis Ministrorum gratia florentium nervis duci, a bona vel non intelligit, vel lisque saepe non deesse Sejanos, contemnit, adversus Ecclesiam defensorem flammam concipit, pellant. Eandem quoque aulae Ro- ejus beneficiis irascitur, nova manae sortem esse, testatur que- diffidia concitat, fulmina emit- rela Adriani VI. Pontificis, qui tit, novum bellum meditatur Francisci Soderini Praenestini & instruit, in ejusdem societa- Cardinalis, a studio reformatio- tem, si licuisset, & alios pertra- nis acerrime dehortantis, consi- cturus, denique partae victoriae lio cum Guiljelmo Encourt communisque felicitatis fructus creato postea Cardinale, & corrumpit: *Tantane animis co-* Theodorico Hezio communi- *lestibus ira?* cato, miseram esse conditio-

(c) Singularis optimi Caesaris nem Pontificum, quibus dees-
set,

blicæ Christianæ scandalo, (d) sæcularibus in rebus spiritualia arma intentare, (e) & scriptum typo impress-

set recte faciendi facultas, etiam cum maxime veillent, & in id operam & diligentiam impenderent, professus est. Paul. Sarp. in *histor. Concil. Trident. lib. I.*

(d) Scandalum habetur pro malo facto, quo aliis datur occasio labendi in peccatum, vel alii morali specie pravitate offensi ad admirationem & indignationem commoventur. Quodnam vero gravius scandalum dari potest, quam Ecclesiasticæ abusus potestatis? deinde quam opinionem possunt sacris Romanis addicti de religione sua fovere, cuius caput viderint spiritualem gladium explendæ vindictæ privatae & exercendi perperam aggressi imperii temporalis libidini commo- dare. Alios, ut cupiditatibus suis, quovis juris colore obtento, similiter habenas laxent, exemplo illiciet: Aliis stomachum movebit, religionem Pon-

tificiam, sanctitatis laudem alias affectantem, in reliquorum Christianorum oculis sic foede prostitui.

(e) Totam potestatem Ecclesiasticam esse spirituales, nec eam ullum habere dominium, in res, actiones & personas Civiles Elias du Pin in *Tractatu de antiqu. Eccl. discipl. differt. 3. cap. 3.* indubitatis argumentis ostendit: Imperator enim Pontifici in temporalibus nullatenus subjectus est, *gloss. in clem. 1. verb. apicem de jurej.* Quin potius ipse in iisdem Ecclesiasticis personis quibuscunque præest. Covarr in *C. peccatum §. 2. de R. I. in 6.* Anton. de Rosell. *de potest. Pap.* Jac. Almain *tract. de potest. Eccles.* Pontifex quoties de temporalibus disponit nulliter agit, & potestatis suæ sphaeram egreditur, licet Imperatoris, quatenus ad illum pertinet Ecclesiæ defensio, sustentatio & suprema directio cultus

tor Metropolitanorum in Imperio, a jugo Pontificiæ dominationis, quo à sæculo XII. profundari coepere, jura in potestate ordinandi Episcopos, facultate convocandi concilia provincialia, & superinspectione in universam provinciam, ut fides & disciplina in ea servetur, posita, in plenam libertatem iterum vindicaret, Metropolitanus Romani potestate ad pristinos limites, urbis & provinciarum suburbicariarum retracta, quod salvo primatu ordinis, salvaque reverentia sedis Romanæ ingenti Imperii commodo fieri posset. *Metropolitanus*, inquit, *Salmasius de Primatu Papæ c. 21. 375. more cæterorum factus est Romanus, & hoc jus atque primatum in sua metropolitana nactus est urbis Romæ beneficio, sed peculiariter provincie unius sibi vicinæ, hæc urbicaria provincia fuit jurisdictioni Præfecti urbis supposita & intra centesimum lapidem, quo usque se extendebat illa urbica jurisdictio, comprehensa: licet suburbicarias provincias latius extendentibus, & ad omnes nempe regiones, quæ per Italiam sub dispositione Vicarii urbis fuere, & in notitia Imperii recensentur, porrigentibus, haud* refragari velim. Denique libertatis Ecclesiarum Germanicarum & Imperii interest, ut regimen Ecclesiasticum reducatur ad ævum Caroli M & ad eam libertatem, quam Concilium generale Francofurtense A. C. DCCXCIV. tum re ipsa exercuit, tum conceptis verbis c. VI. firmavit: *Statutum enim est a domino Rege & S. Synodo, ut Episcopi justitias faciant in suis parochiis. Si non obedierit aliqua persona Episcopo suo de Abbatibus, Presbyteris, diaconibus, monachis & cæteris clericis, vel etiam aliis in ejus Parochia, veniant ad Metropolitanum suum, & ille dijudicet causam cum suis suffraganeis. Comites quoque nostri veniant ad judicium Episcoporum. Et si aliquid est, quod Episcopus Metropolitanus non possit corrigere vel pacificare, tunc tandem veniant accusatores cum accusato cum literis Metropolitanis, ut sciamus veritatem rei, ut refert Schilter. de libert. Eccles. Germ. lib. 1. c. 3. §. 5. firmiter inde concludens, quod nullus locus, in foundatione Ecclesiæ atque Imperii Germaniarum, appellationibus sive evocationibus ad sedem Romanam fuerit relictus: sed supremum judicium ad Synodos Metropolitanas Germaniæ, & tandem*

dem ad Imperatorem atque has ardentiore adhuc studio
concilium nationale pertinue- complecti ingenue indicasset,
rit. Quam consiliorum pro- causam, cur idem adversus
vincialium ac nationalium po- domum Austriacam Galliae ma-
testatem, ad retundendam gis cupiat faveatque, discussu-
pontificiam Monarchiam, re- rus, hanc in aspectum lucem-
ducendam esse etiam Petrus de que profert: Quod cum pro
Marca lib. 6. de Concord. Sacerdot. certo habeat Pontifex nunquam
& Imper. c. XIV. & XVI. & l. VII. fore, ut Germani se ab ejus
e. 2. gravissime commonet. communionem sejungant, per-
Cum enim primatus Pontificis, timescere tamen possit, ne Rex
primum urbis prerogativa sub- Galliae Patriarcham in regno suo
nixus, Caesarum indulgentia in- constituat, omni abrupto cum
tantam potentiam, quae & per- Sede Romana commercio.
niciosa Imperio, & ipsis invisa Quae si vera est Pontificis ratio
Episcopis sit, elata fuerit, nulla & opinio, fortasse non leviter
apparet ratio, cur si salus Eccle- falli & titubare posset: quan-
siae & Reipubl. quae suprema lex do quidem minus in Germania,
est, id ipsum exposcat, non quam Gallia desunt Episcopi,
possit a Caesare iterum, ad evi- qui Patriarchalis dignitatis one-
tanda, quae ab ejusmodi abusibus ra sustinere queant, ipsi quoque
imminent Imperio pericula, splendori Pontificio ferendo
ad certum modum redigi: cum pares. Fuit quondam ecclesia
nihil tam naturale sit, quam eo per universum orbem Aristo-
modo quodque posse dissolvi, cratice per Patriarchas admini-
quo colligatum est. Prodiit ante strata, cur non posset per occi-
paucos annos liber Gallice scri- dentem ecclesia Latina similiter,
ptus, in quo status sedis Romanae ita, ut alius in Italia, alius in
ab elapsi saeculi principio, ad Germania, alius in Hungaria
haec usque tempora legitur ad- & sic porro, Metropolitani
umbratus. Hic autor Pontifi- cum Patriarchali jure & potesta-
cius in Tom. III. postquam Cle- te constitueretur, dirigi. Esto
mentem XI, antecessore suo vero Monarchico ecclesiae regi-
Innocentio XII. sic satis etiam mini insistendum esse: id saltem
ad partes Gallorum propenso, vel apud ipsos Pontificios extra

contro

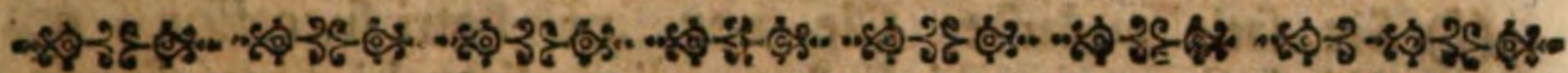
“DECLARATIO NULLITATIS
 “cujusdam Concordiae in Sedis A-
 “postolicae, & Sac. R. E. praejudi-
 “cium initae super hybernis statio-
 “nibus, quas milites Germani in
 “Ducatu Parmae, & Placentiae loca-
 “runt: firmis remanentibus Eccle-
 “siasticis censuris eidem Sedi refer-
 “vatis, per eos quovis modo incur-
 “sis, qui tam ea occasione loca Du-
 “catus praedicti invaserunt, & per-
 “turbarunt, quam nuperrime onera
 &

controversiam positum est, Pontificem mansuetiorem ma-
 sacrum Pontificum Principatum magisque obsecundantem fuerit
 ad sedem Romanam haud qua- expertus, authoritati sedis Ro-
 quam adstringi, quos Avenio- manae, hoc vel alio quovis mo-
 ne ultra 70. annos resedisse non do quid detracturum esse existi-
 ignoramus. Quid ergo impe- mem: sed, ut quid Imperato-
 diret, Pontificum sedem in jure suo usus facere, & Pon-
 Germania locari, praesertim titex sui erga Sacratissimum Cæ-
 cum ibi sit Roma, ubi est Impe- sare officii immemor perti-
 rator? Non eo hæc dico, quod mescere possit, ostendam.
 Imperatorem, si impofterum

& gravamina bonis personarum
Ecclesiasticarum ejusdem
Ducatus intulerunt.

ROMÆ M. DCC. VII.

Ex Typographia Reverendæ Cameræ Apostolicæ

CLEMENS PAPA XI.

Ad futuram rei memoriam.

AD Apostolatus nostrino-
titiam non sine gravi animi nostri mo-
lestia ante aliquot menses pervenit,
quod cum prius, videlicet mense No-
vembri proximè præterito, nonnullæ
Germanorum militum legiones in plura loca Ducatus
Parmæ & Placentiæ ex inopinato irrupissent, dicto-
rumque locorum incolis plurima, & sanè gravissima
damna intulissent, ac insuper legionum hujusmodi
Ductores seu Moderatores hybernas ibidem stationes
de facto, ac violenter se figere velle declarassent: nec
ad mala ista avertenda quidquam profuissent plures

„tam à dilecto filio Nobili Viro Francisco Farnesio
 „Parmæ, & Placentiæ Duce, quàm à dilectis filiis Com-
 „munitatibus, & hominibus Civitatum Parmensis
 „& Placentinæ adductæ rationes, eo potissimum funda-
 „mento innixæ, quod Ducatus ipse, & ejus loca prædi-
 „cta Nobis, & huic Sanctæ Sedi, etiam in temporalibus,
 „mediate subjecta essent, (f) ideoque ab ejusmodi one-
 ribus

(f) Sic satis audacter Cle-
 mens XI. jactat, quod ipsi &
 Sanctæ sedi Ducatus Parmæ &
 Placentiæ in temporalibus me-
 dtate subjecti sint. Videndum
 ergo, quo jure nitatur. Divino
 certe neque in alias neque in
 has civitates imperium fuit con-
 secutus, cum nec ut vicarius
 Christi, qui territorio omni
 destitutus ne quidem habuit,
 ubi caput reclinaret. Matth. 8.
 v. 20. Principis terreni per-
 sonam in mundo non gessit,
 illorum manibus, qui in Regem
 proclamaturi erant, se subdu-
 cens, jurisdictionem nullam
 exercuit, Luc. 12. v. 13. 14. Job.
 8. v. 11. denique suo exem-
 plo discipulos ab omni arcens
 superbia, ne ad modum Princi-
 pum, se præ aliis efferrent, &
 præminentia quid affectarent,
 his imperavit. Matth. 20. v. 25.
 nec ut Petri successor, qui
 prædicandi verbi divini & pro-
 pagandæ Christianæ doctrinæ
 munere contentus nihil imperii
 terreni exercuit, jura sibi princi-
 patus arrogare valeat, præfer-
 tim cum Episcopos Romanos,
 prioribus a Christo nato seculis,
 hujusmodi dominium non affe-
 ctasse, & Gregorium M., qui
 seculo jam septimo vita decessit,
 non sibi imperium adstruxisse,
 sed per omnia Imperatori fuisse
 subjectum, antiqua rerum Eccle-
 siasticarum monumenta testen-
 tur. Necesse itaque est, ut Cle-
 mens XI. jure humano se jus il-
 lud in dictos ducatus indeptum
 fuisse edoceat, nisi pro juris alie-
 ni turbatore, & invasore velit
 haberi. Quod vero ista proba-
 tione defungi nequeat, in præ-
 cedente Tractatu sic satis, ut
 reor, evidenter ostensum est.
 Irrisit quondam Paulus III. sedis
 Romanæ

ribus, ac gravaminibus libera prorsus, & immunia esse⁶
deberent; tandem mense Decembri subsequenti, Com-⁶
munitatibus, & hominibus præfatis assentientibus, qui⁶
tamen vi, & necessitate coacti, nec alio, quam immi-⁶
nentia graviora mala propulsandi consilio, hæc pera-⁶
gere protestati fuerunt, ipsoque Francisco Duce ob-⁶
easdem rationes annuente, inita fuit super præmissis⁶
quædam concordia in decem capitula, seu articulos⁶
distincta, cujus tenor est, qui sequitur, videlicet - -⁶

C 2

Arti-

Romanæ jura temporalia a sam justam possessionis adipisci
Christo vel Petro repetentes, non potuisse certum est: Tum
quæ ipsa satis possessio, armis, Bonifacius VIII. in Cap. 7. de pri-
munimentis, foederibusque fir- vilig. in 6. Possessionis vitiosæ
mata fulciret. Verum enim qualis est violenta & clandesti-
vero possessio sine justo titulo, na, rationem habendam esse
arrepta nemini prodesse potest, negat. Cæterum, quemad-
sive jus naturale & gentium, sive modum nihil tam instabile est,
civile & canonicum respicia- quam fama potentia non sua vi
mus: Ulpian. in L. 11. 12. & nixæ: ita qui sola vi nititur, &
13. ff. de hered. petis. Prædonem ferociam Achillis ab Horatio
esse dicit, qui interrogatus cur adumbratam æmulatus,
possideat, responsurus sit, quia Jura negat sibi nata nihil non arre-
possideo, nec ullam causam gat armis,
possessionis possit afferre; & quod omnia incerta sint, simul
per L. 7. C. de acquir. & retin. pos- atque a jure recessum est, quod-
sess. improba possessio firmum que, Pompejo contra Regem
titulum possidenti præstare nul- quendam Spartanum perhi-
lum potest, unde ingredientem bente, beatior sit Respubl. quæ
in vacuum possessionem alieni justitiam pro finibus habet,
fundi non consentiente domi- quam cuius fines hasta & gladio
no, illove qui ejus rei conce- terminantur, suo malo dignus
dendæ potestatem habuit, cau- est experiri.

Articoli concordati trà S. E. il Sig. Marchese di Priè, come Plenipotentiaro di Sua Maestà Cesarea in Italia, in virtù dell' Imperiale Diploma delli 4. Maggio scaduto, e l' Illustrissimo Sig. Governatore Francesco Malpeli Deputato da S. A. Serenissima il Sig. Duca di Parma col' intervento dell' Illustrissimi Signori Conte Gio: Francesco Marazzani Visconti, e Marchese Annibale Scotti, due Cavalieri di questo Pubblico di Piacenza, dal quale col' approuazione, e consenso dell' A. S. Serenissima, come da suo benignissimo foglio in data d. 20. Novembre prossimo passato, sopra il regolamento del presente Quartiere d' Inverno, che si è preso di fattone, Stati di Parma, e Piacenza, mediante l' ingresso delle Truppe Cesaree, e Collegate, non ostanti li varii ricorsi, e le rimostranze più efficaci fatte dall' predetto Sig. Duca, e col

Conditiones, seu, ut vocant, Articuli, de quibus inter Marchionem Prium, ad eam rem per diploma 4. Maji hujus anni datum, plena potestate a S. C. M. instructum, & Franciscum Malpelium, Ser. Ducis Parmensis in id ablegatum convenit, accedentibus Comite Francisco Marazzano Viscontio, & Marchione Hannibale Scotti, viris nobilibus ducatus Placentiæ: a cujus ordinibus, consentiente Parmensi Duce erant missi, ad Hybernas, quas Cæsareus miles cum cohortibus fœdere junctorum, frustra reclamante, & ad varia remedia recurrente Serenissimo duce, occupaverant, ordinandas, in quas & hujus ministri, & ordinum Parmæ & Placentiæ interpretes, quo recte omnia fierent, & damna hinc me-

mezzo de suoi ministri, come pure da queste Comunità di Parma, e Piacenza; s'è venuto all'accordo infrascritto, affinche si stabilisca il buon ordine, e si scansino li maggiori danni, e pregiudizii.

I.

Si è fissato dal sodetto Sig. Marchese Prie per parte del Commissario Cesareo l'ammontare di esso quartiere alla somma di doppie nonantamilla di Spagna, ò loro valore, delle quali ne toccheranno doppie sessanta settemilla settecento cinquanta alli particolari secolari d'essi due Stati (esclusa la tangente delli Ecclesiastici riservata nell'Articolo nono) da sborsarsi ne termini, e modi infrà espressi alla Cassa Cesarea per il mantenimento delle Truppe, che restaranno acquartierate in questi Stati, e de Regimenti di Cavalleria, che si sono rimosse per maggior sollievo d'essi, mediante la qual somma sarà buonificato tutto ciò che

tuenda vitarentur consenserunt.

I.

Constitutum est a dicto Marchione Prieo, nomine illius cui hoc negotium a Cæsarea Majestate commissum est, ut sumtus in hybernas istas faciendi sint 90000. Duplonum Hispaniensium, aut nummis ipsis, aut rebus necessariis ejusdem valoris solvenda. Recipient autem horum sexaginta & septem millia, sexcenta & quinquaginta a subditis secularibus duorum istorum principatuum (in computū hunc non admissa summa, de qua ab ecclesiasticis præstanda, conditione nona constitutū est) idque temporibus & modis deinceps tradendis: quibus legiones, in territorio isto hybernantes, & equites, qui inde commodius subsisten-

verrà somministrato in natura dal Paese tanto per le porzioni da bocca, che di Cavalli, e dovranno pure non meno li Signori Generali, ed Officiali che li Soldati communi (escluse le infrascritte porzioni) pagare puntualmente la carne, vino, e tutti li Commestibili, che saranno tassati à giusti prezzi, e seguendo qualche disordine contro il buon regolamento, che se publichera, e stabilirane quartieri, sarà riparato con ogni più accurata diligenza da Signori Commandanti de Reggimenti, che dovranno obbligare li trasgressori ad una congrua indennizzazione, la quale ove non si ottenesse col loro mezzo, si ricorrerà all' Eccellentissimo Sig. Generale della Cavalleria Marchese Visconti, Commandante in questo quartiere, che farà dar loro la dovuta soddisfazione.

di causa egressi sunt, sustineantur, & quibus nutrantur non modo ipsi milites, sed & equi: ea tamen conditione ut militiae Duces, omnesque legionibus atque cohortibus imperantes, æque ac ipsi gregarii milites pretia quæ carni, vino, & obsonio omni æqua constituentur, solvant promptissime. Quod si quid committatur aut peccetur adversus leges de eare in ipsis locis hybernarum publicandas, aut damnum alicui inferatur, id omne ut rependatur, præfecti legionum summa cura ac diligentia studebunt, constringentque transgressores, ut læsæ parti faciant satis: quod ubi per ipsos obtineri non poterit, ad ipsum militiae equestris summum præfectum, Marchionem Viscontium, qui in his regionibus iis præest, res deferetur, qui faxit, ut fiat.

II.

Ha pure condesceso detto Sig. Marchese di Priè alla compensa di doppie cinque-mille dalla total somma delle doppie 90000. tanto a favore degl' Ecclesiastici, secondo la loro porzione, che de Secolari, in scotto del pane somministrato in occasione del passaggio dell' Armata Cesarea nello scorso mese d' Agosto, di cui si promise la restituzione, come pure del Pane, & altri Commestibili ricevuti in più occasioni, dalle Truppe Assiane, e dal Corpo delli 500. Cavalli comandati ultimamente dal Tenente Colonnello Sanr' Amor, e si è havuto in ciò pure qualche riguardo alli Carri, che verranno proveduti da essi Stati per la vettura de Grani, ed Avena, che converrà introdurre da varie parti per la sussistenza delle Truppe e per non accrescere la penuria del Paese, cui verranno concessi gl' opportuni Passaporti, che

II.

Concessit tamen laudatus Marchio Prieus, ut a dicta summa 90000. Duplolum subducatur, quicquid in transitu exercitus Cæsarei mense Augusto panis ipsi subministratum est, cuius restitutio tum fuit promissa uti & panis, & quicquid ciborum, varia occasione id postulante, suppeditatum est cohortibus Hassiacis, & 500. equitibus, a locum præfæcti tenente Sanct Amorio, transductis: Ratio etiam habitata est vehiculorum, quæ submittent ordines pro frumento, & Avena, ex aliis locis hinc inde advehendis, ne provinciæ nimium exhauriantur: quibus & tabulæ tuto eundi & redeundi potestatem facientes concedentur, sive curribus

saran-

saranno bramati tanto per sive navibus ad id opus
acqua, che per terra per l' fuerit.
introduzione pure de Grani,
che mancassero al loro biso-
gno.

III.

Per facilitar maggior-
mente il Paese al pagamento
della sudetta somma spettante
a' Secolari, si è convenuto per
patto espresso, che saranno
sborsate le due terze parti,
che importano doppie 42500.
nel mese d' Aprile, e l'altra
terza parte di doppie 21250.
mediante l' obbligazione de
migliori Banchieri di questi
Stati in due termini, cioè la
meta nel mese d' Agosto, e l'
altra meta in Ottobre dell'
anno prossimo venturo, con le
quali somme si dichiara da
detto Sig. Marchese di Priè,
che s' intende soddisfatto per
parte del Sig. Duca alle ob-
bligazioni feudali, che gli
corrono verso S. Maesta Ce-
sarea.

IV.

Come si è creduto spediente

III.

Quo vero facilius fe-
rant subditi solutionem tot
nummorum, ad seculares
pertinentium, exerte con-
ventum est, ut sesquialte-
rum præstitutæ summæ,
quod facit 42500. duplones
mense Aprili numeretur, re-
liquum vero, hoc est 21250.
Duplones in duas rursus
partes dispertiat, ejusque
primo dimidium Augu-
sto mense, alterum vero
Octobri anni proximi sol-
vatur, chirographos danti-
bus ditissimis harum re-
gionū mercatoribus cam-
biariis: qua pecunia so-
luta, debitis ex feudali ne-
xu pecuniarum collationi-
bus Sacræ Cæs. Majest. sa-
tisfactum fore, Dn. Marchio
Prius declaravit.

IV.

Quandoquidem vero o-

per minore peso di questi Sta-
 ti divenire all' erezzione d'
 un Monte per un Capitale di
 doppie trenta seimilla, e più,
 così si publichera senza ri-
 sardo nel mese corrente. Sarà
 destinato per fondo di esso
 Monte, che ascendera a dop-
 pie di Spagna 36000. e più,
 un reddito annuo da asse-
 gnarsi sopra li proprii effetti
 di S. A. Serenissima a rag-
 gione del cinque per cento,
 che dal giorno dell' impiego
 correrà a favore de Compra-
 tori. Si daranno inoltre
 tutte le cautele possibili per si-
 curezza, & invito di essi
 Compratori, & a questo fine
 s' obbligheranno non solo li
 Publici delle Citta di Parma
 e Piacenza, ma ancora inso-
 lidum sei delle Case più com-
 mode, e benestanti, e li mi-
 gliori Banchieri d' ambedue
 dette Citta, al pontuale pa-
 gamento de frutti come sopra
 di trimestre in trimestre a
 termini maturati, & alla re-
 stituzione del Capitale in due
 d

neribus hisce facilius ferun-
 dis conducturum esse vide-
 tur, Montem Pietatis eri-
 gere triginta sex millium
 duplonum & ultra: ea de
 re proximo mense sine mo-
 ra publice divulganda co-
 gitabitur. Fundus horum
 36000. (& ultra) duplonum
 constituetur in redditibus an-
 nuis Serenissimi Principis
 certissimis adsignandis, ita
 ut quinque pro centum an-
 nuatim solvantur in foenus,
 cujus rei ex ipso illo die quo
 pecunia soluta erit, initium
 fiet. Quove securiores esse
 possint, qui eandem re-
 præsentabunt, omnibus mo-
 dis curabitur, & in se id re-
 cipient non modo Civitates
 Parma & Placentia, sed e-
 tiam eorum loco sex fami-
 liae ex ditissimis atque opti-
 mis mercatoribus cambia-
 riis utriusque civitatis in
 solidum cavebunt, usuras
 supra memoratas quovis
 trimestri, stato tempore;
 ipsam vero sortem, duobus
 termi-

*termini, cioè doppie 18000. in
Ottobre dell' anno 1708. e l'
altre 18000. o più nello stesso
mese del 1709 Perche poi detti
Signori hanno dubitato (at-
tese le circostanze de pre-
senti tempi) di non poter ri-
trouare tutta la somma per
riempire il Monte, però si è
benignamente accollato S. E.
il Sig. Marchese di Priè (nel
caso sudetto) di prendere
sopra di se il carico, di tro-
uare vna, o più persone, che
suppliscano fino alla somma
di doppie vintimilla nella
compra d' esso Monte, la quale
fra tanto dall' E. S. sarà com-
pensata in detti termini. Si
è però convenuto, che si pra-
tichino senza ritardo da su-
detti Signori tutte le possibili
diligenze a Milano, Genova,
o Bologna per rinuenire il più
prontamente che si potrà,
tutta essa somma, ed oue cio
riesca, & a misura ch' en-
trera il denaro, si farà sbor-
sare indilatamente alla Cassa
Cesarea di guerra.*

*constitutis temporibus, vi-
delicet 18000. Duplones
Octobri anni 1708. & reli-
quum 1709. eodem mense
solutum iri. Et quoniam
memorati domini veriti
sunt, ut hisce temporibus
integram summam ad im-
plendum montem quirent
invenire, obtulit liberaliter
Excellentissimus Marchio
Prius, & in se recepit, si id
fieri non posset, semet ip-
sum curaturum, ut, qui
supplerent usque ad 20000.
duplones ad comparandum
istum montem, inveniren-
tur; & quod mutuo dedis-
sent, tempore constituto a
se reciperent. Ea tamen le-
ge, ut non cessent dicti
Domini Mediolani, Genuæ,
& Bononiæ omni diligen-
tia conquirere pecunias
istas, quo quam citissime iis
potiantur: quod simul ac
factum fuerit, sine ulla di-
latione, prout advenerint,
militiæ Cæsareæ quæstori
numerentur.*

V.

A fine d' accertare il punto più essenziale, che si è discusso cioè e il modo di potere stabilire, e combinare col servizio Cesareo, e la sussistenza delle Truppe, la conservazione del Paese, e perciò il sostentamento del Popolo, e del Bestiame (attesi li frequenti passaggi di Truppe, la penuria de grani, e de foraggi, che si proua nel corrente anno per la siccità della scorsa Estate, e le straordinarie inondazioni ultimamente accadute) si è conuenuto, che l' obbligazioni per parte del Paese, di prouedere il pane sia puramente ristretta alli tre Reggimenti Imperiali di Cavalleria, e Dragoni, e sarà bonificato per oncie trenta di peso, che importa per cadauna porzione, & oncie diciotto carne al giorno, che sarà somministrata dal Paese, doppia una di Spagna al mese, comprese lire dodeci di questa moneta

V.

Quo vero certius obtineatur finis hujus facti primarius, ut nimirum tam provinciarum conservatio quam militis Cæsarei comoda recte curentur, hominesque simul ac pecudes subsistere, nutrimentoque necessario, tot exercituum transitionibus exhaustis granariis, & in tanta frumenti & pabuli ex æstatis siccitate & inundationibus plane insuetis proveniente penuria sustentari queant, conventum est, ut panis oblatio a subditis præstanda non nisi tribus equitum ac una dimacharū turmis, debeat, singulis autem non nisi uncia triginta per diem tribuantur, carnis vero octodecim, quod quidem uno duplone per mensem incolæ ministrabunt, additis pro vino justo pretio militi gregario vendendo, libris XII. Placentinis,

di Piacenza, che saranno pagate per il Vino, che si venderà a Soldati nel Paese stesso a giusti prezzi; Quanto poi alle Truppe di Prussia, sarà totalmente a carico del Commissariato Cesareo il prenderle, e l'introdurre grani per la sussistenza loro, e saranno puramente somministrate le vetture dal Paese entro il Territorio; Si farà però l'anticipazione per un mese di tre milla porzioni di pane ogni giorno, il quale sarà puntualmente restituito in tanto grano della medesima specie; Dovrà pur anche somministrarsi il foraggio con Carri del Paese, e distribuirsi, con tutto il miglior ordine, e la più esatta misura che sarà possibile, cioè a ragione di quindici libbre di fieno per ogni porzione di Cavallo, e si provvederà per quattromilla in circa, secondo la ripartizione, specificazione, che sarà data da Commissarii di guerra di Sua

Prussiae autem Regis cohortes soli commissario Caesareo permittentur, ut illis de frumento prospiciat, ad quod vehicula non nisi in ipsis provinciis intra territorium sitis suppeditabuntur. Attamen permenssem quemlibet tria millia portionum panis pro singulis diebus miles anticipabit, quae eodem frumenti genere accurate postea rependantur. Sed & pabulum equorum curribus incolarum advehetur, & quanta potest mensurae exactitudine distribuetur, quindecim librarum pondere fœni singulis equis adjudicatis: & providebitur, quatuor milibus circiter, secundum partitionem & computum per tribunos militares datum, quo & reliquum pecus necessariis alimentis non destituatur, ex cujus proventu rustici pacta subsidia in se recepta im-

Majesta

Majesta Cesarea, purché si pleant. Ea tamen condi-
lasci la necessaria jossistenza *tionē, ut multitudo ipeco-*
per il Bestiame, senza la *rum ad culturam agrorum*
quale non haurebbe potuto *necessaria numero arctissi-*
questo Paese assumere, ne *mo circumscribatur, vac-*
supplire alle sudette obbliga- *cariæ vero rei rationes ad*
zioni; Si restringera però *dimidium redigantur. Con-*
esso Bestiame al numero pura- *stituentur autem ex utra-*
mente indispensabile alla col- *que parte, quibus cura ista*
tura de terreni, & alla metà *tam conscribendi pabuli,*
delle Vaccherie, e si destine- *quam pecudum numerum*
ranno pur' anche Commissa- *definiendi committatur;*
rij da ambe le parti per fare *atque procuretur ut o-*
la ricognizione, e conscrizio- *mnia hæc ex æquo comple-*
ne de foraggi, e procurare, *antur.*
che tutto ciò sia posto pon-
tualmente in esecuzione.

VI.

Si è fissato il prezzo del fo-
raggio, regolato alle sudette
libre 15. al giorno, e due terzi
di doppie di Spagna ogni
meşe, e l'altro terzo per l'a-
vena di libre 8. per porzione,
che si somministrarà dal Paese
sino al fine di Gennaro pros-
simo (passato il qual tempo,
sarà tenuto il Commissariato
Cesareo a prouederle) con
facoltà al Paese medesimo di

VI.

Pretium fœni, 15. illa-
rum librarum diurnarum,
ad duas tertias duplonis Hi-
spani per mensem; altera
vero tertia pro avena ad li-
bras 8. singularum portio-
num positum est, quæ in-
colæ ministrabunt usque ad
finem Januarii proximi;
quo tempore elapso, ipse
Cæsareus quæstor illis pro-
spicere tenebitur. Quod si

*poter somministrare in dif-
fetto dell' auena sudetta altri
grani confaceuoli alla fessi-
stenza della Canalleria Impe-
riale, secondo vna giusta
porzione, che dourà stabilirsi
col sudetto Sig. Marchese Ge-
nerale Visconti, e doue venis-
sero dette porzioni da Cavallo
ad essere calcolate a maggiore
prezzo nello Stato di Milano,
si seguirà la stessa regola.*

VII.

*Mediante le accennate pre-
stazioni, & obbligazioni,
non douranno li sudetti Stati
essere astretti, ne foggetti ad
alcun altro peso, solione il
coperto con l' uso del fuoco,
lume, e letto, o pure paglia-
rizzo, secondo il commodo de
Paesani per li Soldati in casa
de particolari, & esigendosi
di più, si sarà sodisfare da
loro Officiali. Parimente non
saranno astretti li Stati so-
detti, che a dare il puro co-
perto, e la legna (in quella
quantita, che sarà limitata*

*avena inueniri non possit,
liberum erit subditis, aliud
frumentum equis conue-
niens advehere, portione
æqua; de qua, cum Mar-
chione Visconti, militiae
præfecto supremo transige-
tur. Quod si forte portio-
nes istæ equorum in terri-
torio Mediolanensi ad ma-
jus pretium reducantur, e-
tiam hic idem calculus ad-
mittendus fuerit.*

VII.

*His præstitis, subditi du-
catum non erunt obnoxii
aliis oneribus ferundis, ex-
cepto diversorio, foco, lu-
mine, & lecto; aut strami-
ne: prout rusticis erit com-
modum. Quod si plura ex-
igent milites, qui ipsis
præest, eos coerceat, & sa-
tisdet. Neque alia præter
tectum & lignorum quan-
tum æquum fuerit visum
D. Visconti, supremis præ-
fectis & tribunis dare tene-
buntur: neque illis licitum*

dal Sig. Generale Visconti) fuerit pastum pro equis suis per li Signori Generali, & exigere, qui designatam Officiali, li quali pure non portionem exceſſerit. potranno obligare il Paese a somministrare il foraggio per li loro Canalli, il quale potesse eccedere le porzioni, che sono a loro assegnate &c.

VIII.

Sara compensato nella detta somma l'ammontare del foraggio per tutti li Reggimenti Cesarei, e Prussiani dal tempo, che sono entrati in questo Paese, e sono Stati di passaggio dal principio dello scorso mese di Novembre, e perche non si può fare presentemente un' esatto calcolo di tutto ciò, che di foraggio, & auena hanno riceuuto, si dicbiara, che per temperamento d' equità si compensa ogni porzione a quattro quinti di doppia, si fara pure rimborsare da Reggimenti il Pane, Carne, e Vino, che si giustificara essere stato dal sudetto tempo somministrato, o ricauato dal Paese.

VIII.

Compensabitur autem, ab ista summa subducendo, quicquid miles Cæsareus & Prussicus pabuli consumsit, ex quo in has provincias ingressi aut transitus gratia ibi commorati sunt, jam inde a principio Novembris præteriti: & quoniã rationem exactam fœni avenæque consumptæ subducere nunc quidem non licet, ratum esto, ut ex æquo & bono compensetur quælibet portio quatuor quintis duplönum: præterea reddent legionarii quidquid panis, carnis & vini consumtum esse, aut a subditis acceptum, certo ostendi potest.

Lo stesso si praticara esatta-
mente nell' auuenire per tutte
le Truppe, che occorresse di
far passare per questi Stati,
eccettuato il foraggio in
erba, che si somministrara
senza alcun pagamento del
Paese, spirato il termine de
quartieri.

IX.

Per eguagliare il peso del
presente quartiere, e solle-
uare questi Stati, douranno
concorrere li Particolari
tutti indistintamente, ancor
che priuilegiatissimi, mentre
l' A. S. Serenissima istessa ef-
fettivamente concorre per la
quota de suoi beni, e come li
Ecclesiastici, siano Secolari,
o Regolari possedono buona
parte de terreni in ambi detti
Stati, & hanno gia concorso
altre volte a quartieri, come
pure concorrono anche attua-
lmente per la quarta parte
de Secolari al mantenimento
de Presidij di Parma e Pia-
cenza, così si riserva il Com-
missario Cesareo la facolta

Idem ab transeuntibus de-
deinceps cohortibus omni-
bus observabitur accurate,
excepto pabulo herbaceo,
quod, postquam exspiravit
hybernarum terminus, gra-
tis concedetur & ministra-
bitur.

IX.

Quo onera hybernarum
ex æquo distribuuntur, con-
currere, & subvenire pro-
vinciis omnes ac singuli
subditorum obstricti sunt,
etiam summis privilegiis
gaudentes, quandoquidem
ipse Sereniss. Princeps ratã
suam ex propriis bonis
confert. Et cum Eccle-
siastici, sive seculares, sive
regulares, magnam terra-
rũ partem possideant, jam-
que etiam olim ad hyernas
Pecuniam contulerint, atq̃
nunc etiam ad præsidium
parmæ ac Placentiæ quar-
tam secularium partem
conferant, Cæsareæ mili-

delle

nelle douute, e legitime forme, di ricavare da essi la loro rata sino a doppie ventunmille, e duecento cinquanta, mediante il che restano pure esenti li beni de sudetti Ecclesiastici dalli danni maggiori, che haurebbero potuto patire indistintamente, quando non si fossero divertiti con li sudetti temperamenti, nel che tutto però si protesta per parte de Secolari di non voler hauere alcuna parte, ne ingerenza.

X.

Il Sig. Marchese Generale Visconti Commandante di queste Truppe farà osservare ogni più esatta disciplina nelli sudetti quartieri alla mente, e conformita di questo stabilimento, ed inuigileranno pure li Signori Commissary di S. A. Serenissima, e di questi Stati, accio si adempisca a tutto ciò per parte di essi, & affinche si faccia la più giusta, e propor-

tiae prætor sibi facultatem esse vult, & paciscitur, partem quam debent, nempe 21000. & 250. Duplones ab iis exigendi. Quod ubi acceperit, ab omni damno ulteriore quibus obnoxii fuissent, nisi hac ratione sibi prospexissent, eorum bona tuta sunt, quorum tamen omnium nihil ad se spectare, nihilque rei sibi cum his esse volunt secularium ordines.

X.

Marchio. Viscontius supremus Mil. hujus præfectus durantibus istis hybernis disciplinam militarem, ad tenorem hujus præti summo rigore jubebit administrari, dabuntque operam quibus id a Sereiss. Duce & præfectis horum principatuum commissum est, ut omnia ab ipsis adimpleantur, justaque proportio atque æquitas in distri-

zionato

zionata disposizione, & di-
stribuzione de quartieri.

In fede di che si è sotto scrit-
ta la presente, e munita de
respettivi Sigilli: Piazenza
nel Conuento di S. Sauino li
14. Decembre 1706.

Il Marchese di Priè: Fran-
cesco Malpeli Governatore,
e Delegato: Gio. Francesco
Marazzani Visconti: Anni-
bale Scotti.

buendis hybernalibus ob-
servetur.

In cujus rei fidem subscri-
psere, & sigillis suis hanc cō-
ventionē munivere quibus
par erat: Placentiæ in mona-
sterio Sancti Sabini 14. Dec.
1706.

Marchio Prieus: Fran-
ciscus Malpeli, Guberna-
tor, & Delegatus: Joh. Fran-
ciscus Marazzano Viscon-
tius: Annibal Scottus.

„ Porro licet explorati juris esset concordiam præ-
„dictam, quam non quidem approbandi, sed penitus,
„& omnino reprobandi animo præsentibus inferendam
„duximus, ut pote nostrorum, & dictæ Sedis jurium
„nec non directi, ac supremi dominii Nobis, & sanctæ
„Romanæ Ecclesiæ (g) in Ducatu supra dicto compe-
tentis

(g) Pertendit Clemens XI. subjectis exerceri: ita longe e-
pactionem illam inter Legatum videntius contrarium ex ipso
Cæsareum Ducemque Parmen- Cæsareo diplomate elucet. So-
sem initam directi supremive lent quidem Pontifices, Princi-
dominii, ipsi & Sanctæ Romanæ patus & jura temporalia sibi te-
Ecclesiæ in ducatu Parmensi mere arrogantes, ambitioni
competentis, manifeste læsivam suæ ecclesiæ jura obtendere,
esse. Sicuti vero Pontifex ibi quasi non pro suis sed ecclesiæ
male dominium directum cum commodis decertent. Paucis
supremo confundit, quod illud itaque dispexisse proderit, an
possit ab hoc dependenter & a propugnationem talem, utili-
tas

tentis manifeste læsiuam, nullius prorsus esse roboris,
& momenti; ac insuper notum esset fel. rec. Urba-
num PP. VIII. Prædecessorem nostrum Apostolicæ
Sedis & Romanæ Ecclesiæ præfatarum jura à quibus-
cumque præjudicialibus hujusmodi per quasdam suas
die v. Junij M. DCXLI. expeditas literas amplissimè
præseruasse; adeoque nulla prorsus opus esset ulteriori
declaratione, ad hoc ut eadem concordia, tanquam
irrita, inanis, ac inualida ab omnibus haberi deberet:
nihilominus, cum ad Nos delata res esset occasione
petiti à Nobis beneplaciti super ijs, quæ in nono ca-
pitulo, seu articulo ejusdem concordie quoad portio-
nem

tas ecclesiæ exposcat. Ecclesia
universim spectata est hominum
per fidem in Christum, ample-
xum verbi divini & sacramento-
rum usum unitorum commu-
nio: hæc vero sicuti quondam
incorruptæ fidei puritate, san-
cto religionis ardore, humili-
tatis, patientiæ, charitatis inteme-
rato cultu, admirandum in mo-
dum crescere, & dilatari visa est:
ita eidem adeo non profuit, su-
premium Urbis Romanæ Episco-
pum, hinc terrenarum rerum
abundantia diffluentem, inde
fastu mundano turgentem pro-
pedo pastorali fasces, secures,
sceptrataque coronas usurpasse,
ut potius ex illo tempore in pe-
jus ruere, a priori puritate de-
sciscere, & sensim corrumpi
cœperit. Seculo X. XI. & XII.
potentia Pontificum ad maxima
incrementa processit, in quibus
longe fœdissimam Ecclesiæ Ro-
manæ faciem fuisse, ne ipsi qui-
dem Pontificii dissimulant. Ec-
clesiæ est, non terrena sed cœ-
lestia quærere: hæc illam cura
merito sola circumstat; his sem-
piternis bonis unice delectatur.
Alio certe labore vita primo-
rum Christianorum districta
fuit, quam divitiis colligendis o-
peram navare, ad terrenam po-
tentiam eniti, dominia, princi-
patus, imperia ambire: nimi-
um audire verbum Dei, laudare
cœle-

in nem, seu ratam pecuniarum à personis Ecclesiasticis
tam Sæcularibus, quàm Regularibus Ducatus prædicti
persoluendam, sicut præmittitur, conuenta fuerant,
Nos beneplacitum hujusmodi denegando, concordiam
præfatam non modò à Nobis approbari non posse, sed
semper reprobari, ac damnari debere non obscure de-
clarauimus; (h) quinimò animo reuoluentes, quàm
diras,

coeleste numen, preces funde-
re, exercere opera charitatis,
versari in timore domini, & cu-
ram pauperum agere. *Actor.*
I. 14. II. 45. 46. 47. Non apud
illos opulentia & pompa, non
dignitatum humanarum splen-
dor non esca malorum voluptas
& molities, non mundana feli-
citas, sed inopia crux dolor ca-
lamitas mors atq; lata sævities in
honore fuere: ut quisq; maxime
fluxa illa caduca & peritura bona
contemnebat, promptissime
aptatus æternis, triumphali mar-
tyrii corona redimiri gaudebat.
Si deinde ecclesias particulares
consideramus, neque illarum
interest, Pontifici civitatum
dominia male usurpata relinqui.
Germanicæ nihil potest esse mo-
lestius, quam Imperatorem in
exercitio jurium Suorum a Pon-
tifice turbari. Hispanicæ ratio-
nibus adversantur illa Pontificis
molimina, quæ ut occulte Ca-
roli III. Hispaniarum Regis glo-
riosissimi Hostibus prodesse,
& maxime essent accommo-
data, largissime manante ci-
vium cruore & aras & focos
respergerent: Denique Galli-
ca adeo Pontificis dominationi
ad temporalia protensa non fa-
vet, ut eandem nunquam agno-
verit. Quin potius orbis Chri-
stiani, qui sacra Romana sequi-
tur, interesset universi, terre-
num Pontificis Principatum jam
tum sua mole laborantem, ad
certum modum & angustiores
fines redigi, eundemque a curis
rerum temporalium ad salutem
animarum unice curandam re-
vocari: ut Dn. lægerus in dict.
not. special. pluribus ostendit.
(h) Quemadmodum Cle-
mens XI. nullis Purpuratorum
quantumvis enixis & iteratis
precibus expugnatus, ut D. An-
nibalem

diras, omnique humanæ potestati terribiles censuras, & pœnas irrogent canonicae sanctiones spiritu Dei conditæ, quæque deterrima ingeminatæ quotannis Ecclesiæ voces imprecantur ijs, qui Ecclesiastica jura violant, aut bona diripiunt vel illis damna, & onera divinis, humanisque legibus vetita inferre non verentur, per quasdam nostras ad eundem Franciscum Ducem die

nibalem Albanum Germani fratris filium, Adolescentem omnibus doctrinis & virtutibus ornatissimum, in promotione Anno 1706 peracta cum reliquis candidatis sacra purpura decoraret, teste Dn. Gravina, in actis Confistor. creationis hujus Colonia anno 1707 publicatis, a vitioso isto & effuso Urbani VIII. qui agnatis suis 272. beneficia contulisse, & ultra 300. tonnas auri elargitus fuisse legitur, in Nepotes affectu, non sine magno omnium admiratione se intactum præstat: ita nec debuisse propositis, in re evidenter injusta, ad exemplum actis Pontificis hujus laudes suas corrumpere. Hic enim bello inique, occupandi ducatus Castrensis gratia, contra Odoardum Farnesium excitato, istud infinitis sumtibus de bonis ecclesiasticis gessit, exhausit ærarium, ingens æ alienum contraxit, & ne temerarii certaminis nervi deficerent, sacros conventus sustulit, extinxit monasteria, Mariæ rotundæ templum, dictum antiquitus Pantheon, denudavit, atque ex ære, quo superiora templi contexta fuere, tormenta fudit: Unde hæc subnata querela Pasquini, quod non fecere Barbari, fecere Barbarini. *vid. Dn. Jager. in dict. not. spec. Cæ.* terum Urbanus VIII. a Cæsare, Galliarum Rege, Republ. Veneta, Magno Hetruriæ duce, aliisque Odoardi Fœderatis ad ducatum Castrensem Duci Parmensi relinquendum, pacemque cum eodem componendam, non sine contracta sempiterni dedecoris nota compulsus est; & parem causæ armorum successum expertus, non alios iniquissimi Martis fructus tulit, quam ut orbis ludibrium, & subjectorum odium incurreret.

„die v. Ianuarij proximè præteriti manu nostra con-
 „scriptas Literas eos omnes, qui loca prædicta, sicut
 „præmittitur, inuadere, illaque, ac supremam iurisdic-
 „tionem in eis Nobis, & eidem Sanctæ Romanæ Ec-
 „clesiæ competentem perturbare, & vexare temerè, &
 „de facto præsumperunt, censuras, & pœnas supradi-
 „ctas incurrisse, nec eis illas à Nobis quouis modo re-
 „missas, vel condonatas intelligi debere, disertè signi-
 „ficauimus: sperantes, ubi hæc innotuissent, abundè suf-
 „ficere posse, vt redirent præuaricatores ad cor, abs-
 „que eo quod Nos apertiùs ad seueriora procedere co-
 „geremur. (i)

„ Cum autem, sicut accēpimus, non solùm studia
 „hæc nostra optato, quem sperabamus, fructu vacua
 „remanferint, sed, quod maximè deplorandum est, per-
 „sonis Ecclesiasticis tam Sæcularibus, quàm Regulari-
 „bus prædictis portionem, seu ratam pecuniarum in
 dicto

(i) Digna memoratu sunt, litatem prædicat: tum male
 quæ Dn. Jægerus his subnotat: hostibus permilla in Cæsareo
 Spiritum nempe Dei, qui in ec- milite gladio spirituali vindicari:
 clesia spiret, benignitatis & ma- denique gravissimam esse Cæsar
 gnitudinis Spiritum esse, adeo, ri, per sententiam temere latam
 ut cum ex sinistro zelo, etiam aduersus Marchionem de Vasto,
 Apostoli vellent poenam ex cœ- factam injuriam, quam non
 lo exposcere contra infideles, minus Clemens XI. a Cæsare,
 Christus istos increpaverit, & quam Alexander VII. quondam
 dixerit, *anne nescitis, cujus spiri-* ab offenso Galliæ Rege per Ne-
tus filii sitis, nempe non illius, potem fecerit, deprecari tenere.
 qui fulmina & ignem spirat, tur.
 Sed qui misericordiam & humi-

dicto nono capitulo seu articulo, sicut præmittitur,
conuentam soluere meritò recusantibus, eò quia ne-
cessarium ad id nostrum, & dictæ Sedis beneplacitum
non modò non concessum, sed expresse, ut præfer-
tur, à Nobis denegatum fuerat, inaudito, ac detesta-
bili ausu plures militum turmæ in earumdem perso-
narum Ecclesiasticarum domos, prædia, ac bona im-
missæ fuerint, ibidem expensis personarum hujusmodi
permansturæ, donec illæ tædio affectæ portionem, seu
ratam prædictam realiter, & cum effectu persoluerint:
hæc verò, quæ nonnisi summo omnium rectè senti-
entium horrore, ac mœrore audiri potuerunt, nulla-
tenus tolerabilem libertatis, immunitatis, ac jurisdi-
ctionis Ecclesiasticæ violationem importent.

Hinc est, quod nos, qui omnia paternæ charitatis
officia, quæ pro ejusmodi tollendis malis sedulò adhi-
bere curauimus, vana hætenus, & inania experti fui-
mus, quique ex commissi Nobis diuinitus Pastoralis
muneris debito, quorumcumque eidem Romanæ, a-
liisque inferioribus Ecclesiis, nec non quibusuis per-
sonis, & bonis Ecclesiasticis competentium jurium as-
sertores in terris à Domino constituti sumus: tamen si
non dubitemus Venerabiles Fratres Episcopos illarum
partium, quorum zelum excitare non prætermisimus,
strenuè, ac foriter hac in re muneris sui partes im-
pleturos esse, & forsan etiam jam impleuisse, ac insu-
per certò credamus tam iniqua militum facinora, ac
etiam iniquiora consilia longè ab æquissimâ Charissimi
in Christo Filij nostri Josephi Romanorum Regis in-
Imperatorem electi mente aliena esse, quin imò ipsum

in

„in eos, qui illa perpetrarunt, seuerē, vt omnis iustitia
 „exigit, animaduersurum esse speremus: nihilominus,
 „ne in tanta Ecclesiæ afflictione diutius silentes, ac Sa-
 „cerdotibus Ministris Domini inter vestibulum, & al-
 „tare plorantibus, & dicentibus: (k) Parce Domine,
 „parce populo tuo, & ne des hæreditatem tuam in op-
 „probrium: otiosi, ac desides, incumbenti Nobis Apo-
 „stolicæ seruitutis officio deesse videamur, ac nimia
 „longanimitate proditæ Ecclesiasticæ libertatis, deser-
 „tæque turpiter Dei causæ Rei efficiamur, exurgentes
 „in Domino, ac tam memorati Urbani Prædecessoris
 „quam rec. mem. Leonis PP. X. etiam Prædecessoris
 „nostri, qui per quamdam suam octauo Kalen. Iunij
 „anno MDXV. editam constitutionem personas omnes
 „etiam specifica, & indiuidua mentione dignas, quæ
 „Ciuitates, Terras, & Loca ad dictam Romanam Ec-
 „clesiam mediate, vel immediate pertinentia, præfer-
 „tim vero Parmen. & Placentin. Ciuitates inuasissent,
 „excommunicauit, anathematizauit, ac maledictionis,
 „& damnationis æternæ mucrone percussit, vestigia
 „sectantes; (l) ac insuper Apostolicis literis, quas plu-
 „rimi

(k) Jus directi domini in
 Parmæ & Placentiæ ducatus,
 iniuste a Pontifice præten-
 sum vel usurpatum hæreditatem domini
 esse nemo sibi persuaferit, &
 seruitutem Apostolicam cum
 ista Clementis XI. arrogantia,
 qua Cæsari leges audet præscri-
 bere, stare posse, hoc loco Dn.
 Jæger. merito diffitetur.

(l) Sed potius Clementem
 XI. Pontificum, qui effrænis au-
 daciæ & detestandæ perfidiæ, er-
 ga summos imperantes & Cæ-
 sares ostentatæ, meritas debitas-
 que pœnas persoluerunt, vesti-
 gia a simili facinore absterre-
 rebuissent. Summus Sacerdos
 Abiathar, qui hosti æmuloque
 Salomonis Adoniæ favebat, a
 Rège

rim Romani Pontifices Prædecessores nostri die Cœ-
 næ Domini legi, & promulgari fecerunt, & Nos simi-
 liter singulis annis legi, & promulgari fecimus, ac sig-
 nanter canonibus decimo octavo & vigesimo literarum
 hujusmodi, firmiter inhærentes. Motu proprio,
 & ex certâ scientia, & maturâ deliberatione nostris,
 deque Apostolicæ potestatis plenitudine, præinsertam
 concordiam, ejusque articulos, & capitula quæcum-
 que cum omnibus, & singulis in eis, eorumque quo-
 libet contentis, ac inde secutis, & quodocumque
 secuturis, ipso jure nulla, irrita, inualida, injusta, dam-
 nata, reprobata, inania, viribusque, & effectu pe-
 nitus, & omninò vacua ab ipso initio fuisse, & esse,
 ac perpetuò fore, neminemque ad illorum, seu cujus-
 libet eorum, etiamsi juramento vallata sint, obser-
 vantiam teneri, imo nec ea a quopiam observari po-
 tuisse, vel debuisse, nec ex illis cuiquam aliquod jus,
 vel actionem, aut titulum etiam coloratum, vel possi-
 dendi, aut præscribendi causam acquisitam, vel acqui-
 situm

Rege fuit depositus 1. Reg. 2. v. 27. Liberius Papa ab Imperatore Constantio in exilium eje-
 ctus, Sylverius a Justiniano in Insulam Pontiam relegatus: Jo-
 hannes I. a Theodorico Gothorum Rege carceri mancipatus: Johannes XII. ab Ottone M.
 Gregorius VI. ab Henrico III. qui in ejus locum Clementem II. surrogavit, Romana sede de-
 pulsus est. Quod vero Invictissi-
 mus Josephus gladii spiritualis, a Clemente XI. in Cæsareum mili-
 tem, ut temporalia injuste affe-
 ctata propugnaret, stricti abu-
 sum non pari rigore castigavit:
 id nisi singulari indulgentiæ lon-
 ge clementissimi Principis im-
 putet, & promptioribus im-
 posterum obsequiis demereri
 studeat, longe foedissimum in-
 grati animi crimen nequaquam
 effugiet & vitabit.

„situm fuisse, vel esse, aut quandocumque acquiri, vel
 „competere posse, neque illa ullum statum facere, vel
 „fecisse, sed perinde ac si nunquam emanassent, vel fa-
 „cta non fuissent, pro non extantibus, & non factis per-
 „petuo haberi debere tenore præsentium declaramus.
 „Et nihilominus ad abundantiorē cautelam, & quate-
 „nus opus sit, illa omnia, & singula motu, scientia, de-
 „liberatione, ac potestatis plenitudine paribus damna-
 „mus, reprobamus, cassamus, irritamus, & annulla-
 „mus, viribusque, & effectu penitus, & omnino va-
 „cuamus.

„Firmas præterea, ac salvas esse volumus, atque de-
 „cernimus quascumque censuras, & pœnas Ecclesiasti-
 „cas, quas ij omnes, qui præmissa perpetrarunt, ab E-
 „piscopis suprascriptis juxta ea, quæ ipsis mandavimus,
 „palam, & publice de more denunciandi, vel forsan
 „jam denunciati, tam scilicet, qui terras, & loca Duca-
 „tus suprascripti, ut præfertur, invadere, perturbare, &
 „prænarratis modis vexare, quam qui prædicta onera,
 „& gravamina personis, ac bonis Ecclesiasticis Ducatus
 „hujusmodi inferre, & imponere per se, vel alios, di-
 „recte, vel indirecte præsumpserunt, necnon adhæren-
 „tes, fautores, & defensores eorum, seu illis auxilium,
 „consilium, vel favorem quomodolibet præstantes, quo-
 „cumque tandem gradu, seu dignitate præfulgeant,
 „propter eadem præmissa quovis modo incurrerunt; a
 „quibus post debitam damnorum illatorum refectionem,
 „ac alias condignam Ecclesiæ præstitam satisfac-
 „tionem, non nisi a Nobis, aut Romano Pontifice pro
 „tempore existente (præterquam in mortis articulo
 consti-

constituti, nec etiam tunc, nisi de stando Ecclesiæ^{ce}
mandatis, & satisfaciendo cautione præstita, atque^{ce}
cum reincidentia eo ipso, quo conualuerint) absolvi,^{ce}
& liberari valeant.

Decernentes etiam easdem præsentis literas, & in^{ce}
eis contenta quæcumque etiam ex eo, quod præfati, &^{ce}
alii quicumque in præmissis interesse habentes, seu ha-^{ce}
bere quomodolibet prætendentes, etiam specifica, &^{ce}
individua mentione digni illis non consenserint, nec ad^{ce}
ea vocati, citati, & auditi, neque causæ, propter quas^{ce}
eædem præsentis emanarint, sufficienter adductæ, ve-^{ce}
rificatæ, aut ullo modo justificatæ tuerint, aut ex alia^{ce}
quacumque causa, colore prætextu, & capite, etiam^{ce}
in corpore Juris clauso, nullo unquam tempore de sub-^{ce}
reptionis, vel obreptionis, aut nullitatis, vel inualidi-^{ce}
tatis vitio, seu intentionis nostræ, aut interesse haben-^{ce}
tium, vel habere prætendentium consensus, aliove quo^{ce}
cumque, etiam quantumlibet magno, ac incogitato,^{ce}
inexcogitabilique defectu, aut ex alio quovis capite à^{ce}
Jure, vel Facto, aut statuto, consuetudine, vel pri-^{ce}
vilegio resultante notari, impugnari, invalidari,^{ce}
retractari, in controversiam vocari, seu ad terminos^{ce}
juris reduci ullatenus posse, sed ipsas præsentis literas^{ce}
semper, & perpetuo firmas, validas, & efficaces ex-^{ce}
istere, & fore, suosque plenarios, & integros effe-^{ce}
ctus sortiri, & obtinere, ac ab omnibus, & singulis,^{ce}
ad quos spectat, & pro tempore quandocumque spe-^{ce}
ctabit, inviolabiliter observari. Sicque, & non aliter^{ce}
in præmissis omnibus, & singulis per quoscunque Ju-^{ce}
dices Ordinarios, & Delegatos, etiam Causarum Pala-^{ce}

„tij Apostolici Auditores, ac S. R. E. Cardinales, etiam
 „de latere Legatos, & Sedis Apostolicæ præfatæ Nun-
 „cios, aliosve quoslibet quacumque præeminentia, &
 „potestate fungentes, & functuros, sublata eis, & eo-
 „rum cuilibet quavis aliter judicandi, & interpretandi
 „facultate, & auctoritate, judicari, & definiri debere,
 „ac irritum, & inane, si secus super his a quoquam qua-
 „vis auctoritate scienter, vel ignoranter contigerit at-
 „tentari.

„ Non obstan. præmissis, ac Apostolicis, & in Uni-
 „versalibus, Provincialibusque, & Synodalibus Conci-
 „liis editis generalibus, vel specialibus constitutionibus,
 „& ordinationibus, & quatenus opus sit nostra, & Can-
 „cellariæ Apostolicæ Regula de jure quæsito non tollen-
 „do; legibus quoque, etiam Imperialibus, & municipi-
 „palibus, nec non quibusvis etiam juramento, confir-
 „matione Apostolica, vel quavis alia firmitate roboratis,
 „statutis, & consuetudinibus, etiam immemorabili-
 „bus; privilegiis quoque, indultis, & literis Apostoli-
 „cis quibuscumque personis, etiam quantumvis publi-
 „cibus, & specialissima mentione dignis sub quibus-
 „cumque verborum tenoribus, & formis, ac cum quibus-
 „vis etiam derogatoriis derogatoriis, aliisque efficacio-
 „ribus efficacissimis, & insolitis clausulis, irritantibusq;
 „& aliis decretis, etiam motu, scientia, & potestatis ple-
 „nitudine similibus, ac consistorialiter, & alias quomo-
 „dolibet in contrarium præmissorum concessis, editis,
 „factis, ac pluries iteratis, & quantiscumque vicibus
 „approbatis, confirmatis & innovatis. Quibus omni-
 „bus, & singulis, etiamsi pro illorum sufficienti dero-
 gatione

gatione de illis , eorumque totis tenoribus specialis[“]
specifica , expressa , & individua , ac de verbo ad[“]
verbum , non autem per clausulas generales idem im-[“]
portantes , mentio , seu quævis alia expressio habenda[“]
aut aliqua alia exquisita forma ad hoc servanda foret[“]
tenores hujusmodi , ac si de verbo ad verbum nihil pe-[“]
nitus omisso , & forma in illis tradita observata expri-[“]
merentur , & infererentur , præsentibus pro plenè , &[“]
sufficienter expressis , & insertis habentes , illis alias in[“]
suo robore permansuris , ad præmissorum effectum[“]
hac vice dumtaxat specialiter , & expresse derogamus[“]
ac derogatum esse volumus , cæterisque contrariis qui-[“]
buscumque.

Volumus autem , ut earundem præsentium lite-[“]
rarum transumptis , seu exemplis , etiam impressis[“]
manu alicujus Notarij publici subscriptis , & sigillo per-[“]
sonæ in Ecclesiastica dignitate constitutæ munitis , ea-[“]
dem prorsus fides ubique locorum , & gentium in Ju-[“]
dicio , & extra illud habeatur , quæ haberetur ipsis[“]
præsentibus , si forent exhibitæ , vel ostensæ. Datum[“]
Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub annulo[“]
Pilcatoris die XXVII. Julii M. DCC. VII. Pontificatus[“]
nostri anno septimo.

F. Oliverius.

*Anno à Nativitate D. N. Jesu Christi millesimo septin-
gentesimo septimo die prima mensis Augusti Indictione 15.
Pontificatus Sanctissimi in Christo Patris , & D. N. D. Cle-
f 3 mentis*

mentis Divina Providentia Papæ XI. anno septimo, supradictæ literæ Apostolicæ affixæ, & publicatæ fuerunt ad valuas Ecclesiæ Lateranensis, & Basilicæ Principis Apostolorum, necnon Cancellariæ Apostolicæ, Curiaque Generalis in Monte Citatorio, ac in Acie Campi Floræ, aliisque locis solitis, & consuetis Urbis per me Benedictum Baldi Apost. Curs.

Sebastianus Vasellius Magister Curs.

NOS habita declarationis præinsertæ clusularumque ejus omnium ac singularum attenta consideratione, non possumus non graviter inter cætera ex eo commoveri, quod antiquissima Nostra & Imperii Romani in Italia, atque inde dependentia Ducatus Mediolanensis Jura in Parmam ac Placentiam, velint a Romana Curia, per assertionem dominii quasi sibi competentis, præfidenter convelli, cum plena

catus

tuunt, probant eiusque vim
omnem moderantur. Wessen-
bec. consil. 4. num. 77.

(n) Tantum abest Pontifici
supremum & majestaticum do-
minium in Parmæ & Placentiæ
ducatus competere, ut ne sub-
ordinatum quidem directum in
eosdem dominium, quod huc
usque sed perinque videtur u-
surpasse, sibi valeat arrogare,
quod pro ratione instituti in ipso
tractatu præcedente sufficienter
ostensum est.

(o)

catus Mediolanensis Possessores de-
super investiri. Ostendi profecto
nequit, directum hoc & supremum
dominium, reservatumque Maje-
staticum, ab ullo unquam Impera-
tore abdicatum esse, (o) aut sine
expresso

(o) Quemadmodum quod nostrum est, ad alium sine facto nostro transferri non potest, & ad hoc ut ad alium nostra cum effectu transeant, præter factum translationis & jus transferendi, in alienante titulus etiam siue justa causa ad transferendum dominium habilis, per §. 41. *Instit. de R. D. & L. 31. ff. de acquir. rer. domin.* requiritur, ita Pontifices facile sibi probandum esse intellegebant, directum in Parmam atque Placentiam dominium ex hujusmodi causa a Cæsare abdicatum ad illos translatum fuisse. Iaque hanc urbium cessionem a Carolo V. Leoni X. ex foedere factam jactarunt: Sed cum foederis tabulas proferre non valerent, in probatione suc-

cubuerunt. E contrario vero tot extant juris in Parmæ & Placentiæ Ducatus a Carolo V. retenti, quæ supra proposui argumenta, ut illud Pontificis commentum sponte corruat. Quinimo Cæsares duplici respectu, cum intuitu imperii, cuius in detrimentum nihil valide distraxerunt, tum ratione Ducum Mediolanensium, (quorum in præjudicium neque feudum dividi, neque novus dominus obtrudi, ex tenore juris feudalis notissimo, potuit, præsertim cum illorum multis modis intersit, dominium potius Imperatoris, quam Pontificis agnovisse:) Parmæ atque Placentiæ Ducatus abdicatos in sedem Romanam transferre non valuerunt.

(p) Tum

expresſo Ejusdem ac Imperii conſenſu à Ducibus Mediolanenſibus abdicari, (p) cedi, vel transferri, multò minùs à Curia Romana validè uſurpari, ab eàve per Duces Parmenſes legitimè recognoſci (q) potuiſſe. Innuunt hoc plures hiftoriarũ libri, & prolixè ſimul notant, quæ hac in materia pro conſervatione Jurium Imperialium non interrupto ordine pera-

(p) Tum enim Vaſallo alie-neos publicis legibus interdicta natio feudi ſine domini conſenſu ſit.

interdicitur *II. F. 24. in fin.* tum Cæſari jura Imperii mediante Re-gno Germaniæ, quat. hoc po-titus eſt, competunt, & Impera-tor iſta non habet in patrimo-nio. Sed & ne quidem Ducibus Mediolanenſibus ſubinfeudare Pontifici Parmam atque Placen-tiom licuit, quod ſubinfeuda-tio quoque pro ſpecie alienatio-nis habeatur; & omnis bono-rum imperii translatio in extra-

(q) In præjudicium Cæſaris, Imperii, & Ducis Mediolanenſis nihil iſta recognitio potuit ope-rari, tum quod illa, quæ noſtra non ſunt, factò noſtro ad alium nequeant transferri *per L. 20. ff. de acquir. rer. domin.* tum quod tertiorum jura per alium lædi nequeant, & alteri per alterum non debeat, ex ipſo juris natu-ralis dictamine, iniqua conditio inferri.

peracta sint. Neque latet publici
statûs peritos, quantoperè Præde-
cessores Nostri, & speciatim Caro-
lus quintus gloriosæ memoriæ, Cæ-
sarea sua Imperiiique Jura, non in
curriculo vitæ solùm, sed ultimæ
etiam voluntatis elogio, sit tuitus
testatusque. Et aliunde sat liquet,
Imperialia Jura sic esse Imperio in-
nexa, ut ab illo, sine totius assensu,
(r) nequaquam separari, multoque
minùs

(r) Cæsares ad res Imperii si-
ne unanimi Electorum consensu
non alienandas in Capitulationi-
bus adstricti sunt: Tamen si vero
hi aliis Imperii Statibus fuerint
prælati, maximarum tamen re-
rum, inter quas alienandi li-
centia numeranda, comitiis im-
perii communis & publica per-
mansit. Tum huic juri reliqui
Proceres nunquā renunciarunt,
& sicubi ab exteris aliisque viola-
ta fuerunt Imperii jura, Cæsares
sidentidem injuriam illam con-
questi sunt non apud solos Ele-
ctores, sed Ordines Imperii u-
niversos, hoc ipso indicantes,
quod ad omnium judicium per-
tineat, si quæ facienda sit Im-
perii bonis juribusve detractio.
Porro cum de alienandis qui-
busdam inter Cæsarem & Gal-
lum aliosque fuisset actum, de-
latum fuit istud negotium ad
conventum publicum, defini-
tumque consensu non Electo-
rum

minùs ab invito per Bullas Pontificias, (s) qualibuscunque fulminum

Tum duntaxat, sed omnino omnium ordinum, Monasterii & Osnabrugæ: ut jam taceam, nec exteros Reges satis sibi cautum existimasse, nisi ubi & aliorum ordinum probatio accessisset; vid. Conring. *de fin. Imper.* cap. 19.

(s) Quemadmodum nemo aliena concupiscere debet, & vel invadere, vel sua auctoritate usurpare, vel in illis quicquam contra domini voluntatem facere potest: Ita Pontifex per Bullam tale quid ausus adeo neque Cæsaris conditionem facto suo deteriore reddere, neque cum Imperii detrimento & injuria se ipsum locupletare potest ut potius, dum aliena appetit, etiam a suis cedere reditibus mereatur per *L. ult. C. de locat.* Sacerdotium non debet confundi cum Imperio, nec sub ecclesiasticæ potestatis prætextu hujus juribus Pontifex quid detrahere. Schardius *in præfat. operis de jurisdict. imper. & potest.*

ecclesiast. in quo non paucos scriptores antiquos, qui Cæsarem jura contra Pontificum tyrannidem & iniquissimas molitiones ac rapinas mascule & solide propugnarunt, collectos exhibet, Episcopos Romanos reprehendit, quod non tantum gladium, sed etiam mundi opes & regiam ad se potestatem traxerint, oblitum prorsus verborum Christi, qui regnum suum negavit esse de hoc mundo. Neque specie furtivæ defraudationis carere illa Pontificum molimina, quibus & integras provincias sine justo titulo ad Ecclesiam Romanam rrahere ereptas imperio aggrediuntur; & Clericorum prædia atque bona Imperialibus Jurisdictioni subtrahere audent, ut fecit Urbanus in *C. tributum*, 23. *quest. 8.* idem Auctor non sine ratione arbitratur. Sicut felix esset Respubl. si inter Imperium & Sacerdotium constans fieret concordia, nec minus Episcopus Romanus officio suo, juxta regu-

num minis refertas, (t) abstrahi & separari queant.

Irritus

regulam a Deo præscriptam, di- cum Pontifices sacrorum inter- diligenter fungeretur, manus- dictione ambitiosius abusi, sacræ que a juribus Imperatoriis cohi- potestatis limites egrederentur, beret, ita non potuit non mise- vis & acies ista ecclesiastici gladii ra esse Reipubl. nostræ conditio, hebescere, ac paulatim sic re- Imperiique vigor decrescere, tundi visa est, ut nihil hoc ful- postquam diabolus, ut Schar- mine & Pontificibus ipsis apud dius *l. c.* dolet, Pontifices Ro- plerosque Principum contem- manos cæca dominandi libidine tius esse possit. Bodin. *de Re- suffusos ita præcipites egit, ut publ. Lib. 6. cap. 1.* Ita cum Lu- ambitione sua, avaritia atque dovicum XII. Galliæ Regem tyrannide omnia turbarent. Julius II. anathemate obstringe- re conaretur, clerus Gallicanus

(t) Fulminum enim Papa- in civitate Turonensium 1510. lium abusus jus non habenti ad- congregatus decrevit, Regem jicere nequit; eademque injuste non teneri, ullam habere ratio- vibrata & omni destituuntur ef- nem excommunicationum aut fectu, & ad ipsum vibrantem re- censurarum a Julio II. in Regem dundant, quod injuste alium ex- aut in regnum latarum, aut fe- communicans se ipsum excom- rendarum, eo quod jure ipso municare dicatur, *C. concipimus forent irritæ; & cum Sixtus V. 24. quest. 3.* Ad hoc cum etiam & Gregorius XII. ab hostibus huius regni sollicitati & impulsi bullas excommunicationis & interdicti intentassent, in eos qui Henricum Navarra Regem, legitimum regni Francici here- re, ut ab omnibus despici & dem, pro Rege agnoscerent, isto- contemni mereatur. Certe rum Pontificum conatum tota exhor-

exhorruit Gallia. Imprimis ces fundere, vid. Dn. Ludovic. E-
 vero Clerus Gallicanus Carnuti lias du Pin *de antiqua ecclesia di-*
 congregatus anno 1591. de Bul- *sciplina dissertat. 3. cap. 2.* Dein-
 lis Pontificis ita censuit: *Moni-* de si vel maxime unius civitatis
tiones, excommunicationes, su- sacerdotes inter se conspirent,
suspensiones illis intentatas, esse pror- prædicatione sacrorumque
sus irritas, tam secundum materiam administratione abstinere, nisi
quam secundum formam, ac præte- in certa eorum postulata reliqui
rea injustas, nec non hostium hujus cives consenserint, nihil tamen
regni artibus suggestas, quæ vim ha- efficient, cum si insanire perten-
bere minime possent ligandi ac ad- dant, alii possint inveniri, qui
stringendi. Idque se cognovisse ministerio fungantur. Quod si
ajunt Antistites auctoritate sacra autem extraneus quispiam sa-
scripturæ, ex sanctorum conciliorum cerdos sacrorum usu civitati ali-
decretis, constitutionibus Canonicis, cui interdicare aggrediatur, ne-
sanctorum Patrum exemplis, quibus mo talia ausa curabit, nisi vecordî
antiquitas sit referta, privilegiis & plane superstitione laborer.
libertatibus Ecclesiæ Gallicanæ, qui- Et huius rei, in principio seculi
bus innixi prædecessores sui semper superioris, illustre dedit exem-
hujusmodi conatibus obstitissent. plum Respublica Veneta, quæ ut-
 dem censuit Universitas Parisien- ut ritui Romano addicta, insu-
 sis, quæ anno 1594. vana illa per habito Pontificis Romani
 fulmina non metuens, decrevit interdicto, sacerdotes sacra,
 Henricum IV. legitimum esse uti ante, exercere iussit. vid. Pu-
 Gallorum Regem, eique paren- fendorff. *de Hab. relig. Christ. ad vit.*
 dum esse. Huius iudicium confir- *civ. §. 21. in fin.* Hinc & Nicolaus
 mavit Facultas Theologica Parisi- Pontanus, Dux Venetus, lega-
 ensis, quæ an. 1595. in aula Reve- tis Pontificiis, orationibus minas
 rendissimi ArchiEpiscopi Parisien- addentibus argute non minus
 sis simul cum urbis Pastoribus quam sapienter quondam re-
 congregata, antequam revocata pondit: censuram Pontificiam
 forent Pontificiæ Bullæ, decla- esse gladium vagina inclusum,
 ravit, his non obstantibus teneri qui temere distringi non debe-
 Francos omnes obedire Regi, ret, ne discerent homines con-
 ac pro eo in publico officio pre- temnere eiusmodi telum, quod
 quia

Irritus idcirco labor fuit, & vix non explosione dignus, quo allegati in suprascripta Declaratione Pontifices iudicium in causa propria arrogare, (u) & ope Bullarum ejusmodi,

quia intempestive missum esset, minus læderet. Vid. Thuanus *hist. lib. 18.*

(u) Hoc etiam argumento Ludovicus Bavarus contra Johannem XXII. Pontificem usus est, quod nempe juxta sacros canones legesque nullus in propria causa judicare possit *per C. inter querel. 23. qua. 4.* ubi Gregorius Januario Episcopo, quod pro vindicta propriæ injuriæ, contra sacras regulas, maledictionem anathematis invexisset, & sic ostendisset, se nihil de cœlestibus cogitare, aliosque canones, *Et tit. C. ne quis in sua caus. jud. vel sibi jus. dic.* Itaque cum Pontifex contra Cæsarem controversiam de facto movisset, & jura Imperii plane hostiliter sive pro viribus usurpare conatus fuisset; adeoque contra illum

tanquam adversarium, inimicum & hostem Imperii, pro defensione sua, & etiam fidelium suorum, juris Imperialis, ac sibi ad futurum generale concilium in loco tuto & securo, modo debito & secundum formam sanctorum canonum, congregandum se appellare testatus est; in responsione adversus Johannem XXII. evanidam ac levissimam bullam, jura regni & imperii concernentem. Sed id semper Pontificibus in more positum est, omnia pro imperio ac lubricine agere, & in propria sibi causa iudicium proterve sumere, adeo, ut subinde & æquissimis arbitris, quibus moratiores semper populi controversias suas committere consueverunt, se submittere fuerint aspersionati, hoc ipso injustitiam causâ

modi, Jura tertiorum sibi asserere
(x) conati sunt. Nec certè potest intel-

causæ suæ sat aperte testati. Ita cum Gregorius IX. decrevisset, Romanæ civitatis spiritus infringere, & ad obsequium armis addigere, Fridericus autem II. in ipso progressu animadvertens, in dedecus & detrimentum perpetuum Imperii facinus hoc cedere, Papamque sui solius negotium in damnum Imperii & populi agere, conversis fratribus tetendit in Germaniam, duobus & præsidariis militibus mandans, ut rebus potius Populi Romani faverent; Pontifex autem Cæsaris judicio insuper habito, Germanos milites propositis magnis præmiis in sua castra pertraxit, adeo hac virium accessione auctus, ut Romanus exercitus non sit ausus cum Pontificiis copiis acie confligere. Deinde Fridericus, Innocentii IV. tempore in Gallia agens, de justitia sua & integritate supremi Parisiorum senatus confusus, ejusdem senatus judicio sese submittere, & ejus decreto super omnibus cum Papa con-

troverſiis stare voluit, quod Pontifex ne quid de sua auctoritate minuere videretur, averſatus, duplici potius tum partis, tum judicis officio functus sententiam dirarum censurarum & ignominioſæ a regnis & Imperio depositionis in eum promulgavit, quæ in *Cap. II. de ſentent. & re Jud. in VI.* habetur. Vid. Carol. Molinæus in *tract. contra abusus Curie Rom. Epit. glo. 15. num. 105.*

(x) Bullæ quippe non poſſunt Pontificiæ potestatis limites excedere, & intemporalibus ad bona extra territorium ſita pro-
tendi cum extra territoriū & ſupra jurisdictionem jus dicenti impune non pareatur, per *L. ult. ff. de jurisdict.* Deinde nec hoc vel illud jus ſibi aſſerviriſſe ſufficit, ſed aſſertum quoque oportet probare, quod cum æquitas tum juris Canonici tenor per *Can. ult. 6. quæſt. 5. cap. 23. X. de elect.* & *cap. II. X. de probat. præter gloss. in L. 1. pr. ff. ſi quadrup. pauper. fec. dic.* ſic ſatis evincit. Quod ſi enim ſola juris alieni aſſertio Pontifici

intelligi, quid in mentem Romanæ
venerit Curiae, quando à militia No-
stra bona Ecclesiae invadi scripsit,
(y)

tifici ad illud tertio extorquen- a Deo; Principes vero eandem
dum sufficeret, dudum Im- mediate nempe a Papa accepe-
peratorum aliisque per occiden- rint: quodque Papa sit verus
tem regnantibus nihil mansisset Dominus temporalium, sed
reliqui, cum sibi Urbem Romam, praelati ceteri & principes, tu-
omnis Italiae, & occidentalium tores, procuratores, dispensato-
regionum provincias, loca, ci- res, denique Papa possit pro
vitates Sylvestro Papae eiusque defensione Ecclesiae ab alio au-
successoribus a Constantino do- ferre quod suum est, insuper ad-
natas esse in *Can. 14. distinct. 96.* stuentes, teste Johanne Parisiens.
& *cap. 17. de elect. in VI. astra-* in tract. de potest. reg. & papal. in
tur: Deinde Bellarminus Ponti- proem. Quod si vero regnans,
ficem pro Orbis domino, qui quondam inter profundae igno-
Reges dominio rerum suarum rantiae tempora superstitione, &
privare, & de principe non vecordia fascinati animis glau-
principem facere possit, coma obicere potuit, ut Pon-
vendicare non erubescit, tificiae auctoritati, inania tributa
quem refellit Arnisaus in tract. ab assentatoribus iura crepanti,
de Jur. Pontif. Rom. in regn. cap. 5, assurgendum esse existimarint,
num. 32. & alii Pontificiorum hodie certe dispulsis istis tene-
Jurium propugnatores Papae bris, huiusmodi commenta &
potestatem in temporalibus ex- vanissimae Jactationes quorum-
cellentiore illa, quam Princi- vis, etiam Romana sacra se-
pes seculares obtineant, adscri- ctantium, risum in se concitant.
bere non verentur, quod Papa Quin & ipse hodiernus Pontifex
illam habeat secundum prima- Clemens XI., cum ab aliquo
riam auctoritatem immediate tempore Lutetiae Parisiorum
tractatus

(y) cum sciat aut scire saltem
debeat,

tractatus de potestate ecclesia-
stica & temporali comparuisset,
(cujus auctor Anonymus supre-
mam potestatem tum ecclesia-
sticam tum temporalem penes
solum esse Pontificem Romanū
atq; illam quidem ipsius nomine
exerceri a Primatibus ecclesiæ,
Archi-Episcopis, Episcopis, Pa-
triarchis aliisque, hanc vero ab
Imperatoribus, Regibus & Prin-
cipibus, vices summi Pontificis
gerentibus, asserere non eru-
buit:) hanc seditiosam & impe-
rantium juribus infestam adula-
toris improbi doctrinam ipse
detestatus, librum istum bulla
acerrimis & insolitis fere for-
mulis concepta non ita pridem
damnavit.

(y) Præter jura ecclesiæ Ro-
manæ in Parmæ & Placentiæ
Ducatus merito denegata, id
quoque hic vaniloquentiæ Pon-
tificem convincit, quod Cæsa-
rem jure suo in bona Ecclesiæ
usurum pro invasore satis inju-
riose tractat. Neque enim du-
bitaverim, Imperatorem vel in
ipso agro Romano, reliquisque
in quas Romanus Præsul impe-
rat Provinciis, si temporum

ratio id exposcat, justè militi suo
hospitia assignaturum esse. Quæ-
cunq; enim Pōtifex possidet, Cæ-
sarum beneficio possidet, & in il-
lis, utili duntaxat dominio gau-
det, ut a Boeclero, Conringio,
aliisque Publici Juris Doctori-
bus iam dudum liquidum est fa-
ctum. Bodin. *de republ.* c. 9. n.
136. Vultei. *L. 1. de feud.* c. 4. n.
9. Myler. *ad Rumelin. in A. B. P.*
II. D. 5. coroll. 1. Kipping. *Lib. II.*
method. Jur. Publ. c. 5 n 14. § 26.
& Reinkingk *de R. S. & E.* 1. 2.
§. n. 27. Pontificem Imperato-
ris vassallum esse pronuntiare
non dubitant, nec levia sunt,
quæ pro ista sententia militant
argumenta: I. enim Ottoni
Pontifex fidelitatem juravit,
II. Ludovicum Bavarum, ma-
jestatis imperialis acerrimum
vindicem, in Papæ Johannis lo-
cum non modo successorem
constituisse, sed & eundem de
bonis quibusdam investivisse,
nec ipse quidem Bzovius negare
ausus est *in supplem. annal. ad A.*
C 1327. III. Maximilianus *in re-*
cessu imperii de 1500. sub tit. Wie
man mit dem Papst handeln solle/
daß seine Heiligkeit des Reichs
H Ber

debeat , Nostra & Imperii esse
feuda , in quæ miles dispertitus
est, (z) alimenta quoque vitæ neces-
saria

Verwandter sen/exfertis verbis e-
nunciat. IV. Goldast. testatur in e-
pist. dedicat. operi der Reichs-
Handlungen præmissa, daß der
Papst noch heutiges Tages seiner
Lehn-Brieffe Bestätigung von er-
wehlten Römischen Königen und
Kensern zu begehre pflege. Tame-
si vero id hodie vix observetur:
constat tamen investituræ reno-
vationem ad feudi essentialia
non pertinere: adeoque ejus o-
missionem non prohibere, quo-
minus, quæ Pontifex in Italia
obtinet, saltem in censum feu-
dorum impropriorum referan-
tur, quæ etiam jure feudi cen-
sentur, II. F. 48. Quinimo ne
feuda quidem franca tempore
necessitatis, quale est belli, li-
bera & ab oneribus militaribus
immunia sunt, ut juris feudalis
interpretes extra omnem con-
troversiam ponunt. Accedit,
quod Pontifex etiam Imperato-
ris subditus est, qui arctiore vin-
culo Principi suo non tantum

ratione bonorum, verum etiam
ratione personæ obstrictus est,
quam vasallus, tantum indire-
cte, & ob beneficia unice de-
vinctus.

(z) Parmæ & Placentiæ Du-
catus, Ducatui Mediolanensi,
quod feudum est Imperii & Re-
gis Italiæ, innexi eodem loco
censeri debent. Cæsareo autem
& Regio exercitui in feudis Ita-
liæ non tantum hospitia, sed e-
tiam sub mansionatici titulo,
inde ab Ottonum ævo omnia
necessaria, exceptis bobus & se-
minibus ad colendum agrum i-
doneis, præstanda fuisse, jam
supra demonstravimus. Itaque
cum Imperatores & Reges Ita-
liæ adhuc usque tempora, quod
incapite primo probatum dedi-
mus, semper, occasione sic fe-
rente, fuerint usi jure hospitii
in agro Parmensi & Placentino,
Cæsareo militi alimenta injustif-
sime denegata sunt.

(aa)

saria tantoperè per Jus naturæ ac gentium privilegiata haberi, ut possint etiam in territorio neutrali (aa) tunc potissimum quæri sumique, cum sustentatio in propriam alentis defensionem præservationemque ab ulteriore hostili damno & periculo

(aa) Cum enim Jure Gentium, ex justa præsertim causa, belligeranti vires & facultatem ad jura sua defendenda vindicandaque liceat augere: si hic finis aliter nequeat obtineri, ratio belli & necessitas, quæ omnium maxime in bello dominatur, Jus etiam in res aliorum, qui medias partes ipsi pacati sequuntur, ut si in aliena regione hospitiorum vel hybernorum causa subsistendum sit, concedit. Nam quia bellum ea eripit, quæ ad usus vitæ quotidianos pertinent, necessitas, violentus ille magister, ad præsentem plerumque rerum statum impetus deflectit animorum, ut ex Thucydide repetit Obrechtus in *dissertat. de rat. bell. cap. 3. num. 3.* Erant Parmenses & Placentini Cæsarei militis beneficio ab hostibus externis, a quibus essent multas ærumnas perpeffi, ex voto liberati, & hujus præsidio ipsi ducatus firmandi, ne hostium ejectorum in Italiam reditu nova damna incolis inferrentur, & hinc gloria perfecta Augusti liberatoris, inde parta publica tranquillitas corrumpetur. Non poterant velle deserire Parmenses: voluere ergo militi Cæsareo de alimentis etiam prospicere, cum a jejuno exercitu defendi nequiverint; neque hic disciplinam servare possit: ut

h 2

jam

culo cedit: quales circumstantias in præ-

iam taceam, præter utilitatem & necessitatem expetiti finis, legem etiã gratitudinis ad alimenta, liberatoribus & defensoribus conferenda, Parmenses & Placentinos adstrinxisse. Nihil ergo iniuste a Cæsareo milite, qui iure suo est usus, susceptum; quandoquidem fortitudo, quæ per bella tuetur patriam, & defendit infirmos, vel socios, plena iustitia est. Ambros. *de offic. lib. 1. cap. 27.* Summa vero fuit iniquitas Pontificis, iustissimæ stipulationis robur tam improbe, quam vane infracturi, & ad omnia iura violanda, ac necessaria vitæ subsidia, contra propria commoda Cæsareis militibus deneganda, sine ratione in solum hostium favorem, Parmenses devincturi. Quo ipso satis iam hostilem animum declaravit. Neque enim video, quid intersit admodum, utrum hostem ferro, an fame conficias? Accessit ingens Pontificis, cum neutralitatis iura, tum subiectionis & fidei, Imperatori suo atque defensori debitæ, officia temerantis prodita hoc ipso perfidia. Illorum, qui neutras partes sequuntur, & bello abstinent, officium est, nihil facere, quo validior fiat is, qui improbam fovet causam, aut quo iustum bellum gerentis motus impediantur, in re vero dubia æquos se præbere in permittendo transitu, inque comitatu præstando legionibus *Grot. de J. B. & P. lib. 3. cap. 17. §. 3. num. 1.* Quod tanto magis hic observari debuisset, quanto minus iustitia Cæsareorum armorum dubia erat, quæ sane Pontificem latere non poterat. Deinde, qui beligerantium uni quædam permittit, ad eadem alteri quoque præstanda ex neutralitatis lege tenetur. Pontifex tamen plus favoris erga hostes Imperatoris testatus est; &, quantum in se fuit, magno Cæsaris detrimento, eorum in toto hoc bello commoda promovit: ut eundem Imperatori, ad damni inde dati restitutionem, devinctum teneri, haud dubitaverim. Indignum sane erat, quod quæ indul-

fit

præsente inveniri casu, & per Cano-
nones, leges, rationemque sta-
tûs, (bb) ad communia onera ipsum-
met Clerum pro pace ac libertate
stabilienda obligari, nemo est, qui
non videat; præsertim illa in pro-
vincia, in qua & mos hujusmodi
anti-

fit Gallis, Cæsari suo denegaret, adjecto etiam fulmine, contra
Hostes in statu Mediolanensi, jura belli, & neutralitatis leges,
Mantuano, Mutinensi & Par- iniquissime denegabatur. L.
mensi gravissima tributa etiam Æmilius Prætor Tejos, quod
personis ecclesiasticis impone- commeatu hostes juvissent, ni
bant, ut jam templa ab his spo- eadem Romanis darent, pro
liata, & illata virginibus stupra, hostibus habiturus erat. Simi-
teste Domino Jægero Cancel- ter Imperator ob denegata mi-
lario Tubingense in *notis speciali-* liti sua a Pontifice subsidia, hosti
bus, ad bullas Pontificias non ita pri- permissa, istum pro hoste habere
dem editis, prætermittam. Hæc poterat, eoque gravius castigare,
autem, tacente & connivente nisi Cæsaris nostri incredibilis
Pontifice, peragebantur: Cæ- moderatio sat diu justissimam
sareo vero militi de hostibus ultionem istius perfidiæ suspen-
exturbatis triumphanti, & par- disse, qua a Principe Imperio
tam Italæ securitatem iisdem Romano subiecto hostis fuif-
servaturo, necessaria alimenta set adiutus. Neque enim Pon-
a Pontifice invidebantur, & tifex, qui Cæsarem in corona-
promte hostibus indultus circa tionis ritu Imperatorem no-
horum executionem consensus, strum appellat, se eius subdi-
tum

antiquus circa communionem tributorum militarium servatur, & possessiones Cleri Parmensis tam amplæ existunt, ut quartam Ducatus integri partem pene exsuperent. Indignum itaque Clericali felicitate est vilum, quod, cum alij eguerint, ipsa tenacitatem suam prodere, nec cum Laicis, quanquam instan-

tum esse cum ratione negaverit. Denique Cæsar a Parmensibus & Placentinis, ut Regni Italici subditis, qui Italix Regibus ac Imperatoribus Romanis, ab omni retro memoria, ad huiusmodi tributa militaria præstanda obstricti fuerunt, eadem hoc belli & necessitatis tempore iustissime exegit. Quo argumento in eodem casu usus Carolus V. Pontifici, id ægre ferenti, respondit: *quod sui com-
meatum & reliqua necessaria a Parmensibus & Placentinis acceperint, mirum id videri non debere, quo-*

niam urbes illæ sint ditionis Mediolanensis ab Imperio dependentis, & minime omnium ad Ecclesiam Romanam pertineant. Quamvis autem Clementis VII. impudentiam, in immunitate Ecclesiarum harum alleganda, Clemens XI. fuerit æmulatus, ejusdem iniquitatem tamen, fulminum inexpiabili scandalo adjecto, immane quantum supergressus est. (bb) Quicquid immunitatis habent Clerici, ex indulgentia Principis obtinent, cuius potestati subiecti legibus totius Reiput l. vivere, aut exemptionē probare tenentur

instante à Commissario Nostro Imperiali sollicitata, ne ad obolum quidem erogandum, concurrere voluerit, sed pertinaci suo refractarioque inhæserit proposito, quamvis ipse consensus Pontificius pro col-

nentur. Ipsa quoque exemptio, quæ privilegiis Imperatoriis nittitur, intelligenda est salva summi imperii potestate. Quod Pontifex vero eosdem ab hac exempt, ad factum pertinet, non ad ius. Maxime vero ratione bonorum subiecti sunt supremæ potestati, tum quod immunitas personis indulta non debeat ad bona in Reipubl. detrimentum extendi, tum quod ista sint de territorio Principis, cuius est territorium, in quo sita sunt. Versantur Clerici in eadem Reipubl. nave cum Laicis, adeoque cum nec ipsi hac submersa salvi esse queant, tenentur vires quoque suas & facultates ad eandem servandam conferre; & cum æqualibus, ratione bonorum cum reliquis possessoribus, com-

modis, parique defensione fruantur, æqualia quoq; onera sustinere. Et sicut interest Reipubl. ut exemplo Valentiniani in l. 20. & Theodosii M. in l. 27. C. Theod. de Episc. & eccl. aliorumque Principum, avaritiæ Clericorum fibula imponatur, ne tam amplas possessiones acquirant: ita Principis est prospicere, ne postquam ab his acquisita sunt, usibus Reipubl., quæ sine tributorum nervis defendi nequit, in totum subtrahantur. Neq; enim vel ecclesia locupletari debet cum iniuria Reipubl., vel Clerici magis esse exempti possunt, quam Christus esse voluit, qui didrachmum solvit *Matth. 17.* minime vero immunitas, Clericis ratione bonorū concessa, si ad possessiones tam amplas, quæ quartam par-

collectis ad communem necessita-
tem utilitatemque conferendis,
(cc) non sine illustri reverentiæ nota
in tractatu per dictum Commissari-
um

partē Reipubl. constituunt, per-
venerint, cum in tali casu reliqua
bona publicis oneribus non suffi-
ciant, ad casum necessitatis & be-
li tempora porrigi debet. Neces-
sitatis enim & utilitatis publicæ
casus in omnibus constitutioni-
bus semper intelligitur exceptus,
cui nequidem renunciari potest,
tametsi tota Respubl. in immu-
nitatem consenserit: Posset
enim Princeps pacto non ob-
stante dominium eminens exer-
cere, vid. Dom. Stryk. in *Lau-
terbach. ad ff. tit. de Jur. immun.*
Deinde non minus pium est
Reipubl., quam pauperibus, quo-
rum gratia tributum Clericis est
remissum, per l. 2. C. de Episc. &
Cler. subvenire.

(cc) Cum Clerus Parmensis &
Placentinus unum Reipubl. cor-
pus cum reliquis incolis & sub-
ditis horum ducatum consti-
tuens, ratione possessionum,
quas longe amplissimas obtinet,
Cæsaris & Regis Italiae Imperio
subesset, eidemque summâ
potestate per Italiam pol-
lenti, subditis collectas ad com-
munem necessitatem utilita-
temque extra omnem contro-
versiam indicare liceret, ad
Pontificis in hoc negotio con-
sensum requirendum nullo mo-
do devinctus erat, tum quod
casus belli & necessitatis ab im-
munitatis concessore Cæsare
non potest non exceptus habe-
ri, tum quod eius consensu, qui
actum prohibere nequit, non
sit opus, & ab illo consensus
frustra requiratur, quo etiam
invito actus perfici potest. Ita-
que singularis reverentiæ do-
cumentum erat, quod Cæsar
Pontificium consensum hic re-
servasset, quem, cum ipse hosti-
bus non denegasset, similiter
saltem ex lege neutralitatis Cæ-
sari indulgendum promte im-
pertiturus esse non poterat non
videri.

um Nostrum concluso fuerit re-
vatus.

Quæ omnia & plura alia, quibus
tam providè ac juste ex parte Nostra
procedi placuit, adeo luculenta
sunt Nostræ æquitatis & Muneris
Cæsarei legitime exerciti testimo-
nia, ut, ex quo Juris fonte acres istæ
superius expositæ Censuræ spiritua-
les confestim profluxerint, (dd) di-
spicere haudquaquam valeamus.
Fecimus quod Nostra & Imperii Ju-
ra

videri. Sicuti autem tacitus, a subdito contra dominum, a
præsumtus & interpretativus seu Cliente contra defensorem, ab
fictus debitusve consensus hic Episcopo Romano contra Im-
abunde sufficere poterat : Ita peratorem Romanum, incum-
temere nec sine iniuria Cæsaris bentis Cæsarei muneris partes
hunc Pontifex denegavit, ma- explentem, iureque suo in vin-
gno abnuentis, meritumque dicandis Imperii iuribus uten-
provocantis contemptum, de- tem, in causa mere tempora-
decore. li, Pontificis propria, & eviden-

(dd) Censuræ istæ spirituales ter injusta, nec servato juris or-
dine,

ra postulârunt ; (ee) & eo quidem modo fecimus, quem Constitutiones Imperii, illarumque usus dictare, ac singularis etiam observantia, quâ communem Christianitatis Pa-

diſe, ad hoc deficiente juſta ex-communicationis cauſa exerci-
tæ, cum non tantum omni jure, verum etiam juris colore deſtitutæ eſſent, merito ſunt explo-
ſæ. Facile autem commiſſus per eas auctoritatis eccleſiaſticae abuſus, apertiffime demonſtra-
tus Pontifici perſuaderi potuiſſet, ſi ab erroris voluntarii, in Cæſaris injuriam arrepti, contuma-
cia revocari, & corrigi hoſtium partibus tam impenſe ſemel fa-
venti licuiſſet.

(ee) Epifcopi Romani, quibus urbis dignitas, & Cæſarum indulgentia primatum ordinis conciliavit, poſtmodum cum opibus aucti eſſent, & luxu difflu-
erent indomitæ ambitionis ſtimulis agitati, ad primatum poteſtatis & jurisdiſtionis in oc-
cidentis eccleſias evolarunt.

Tum ab Imperatoribus quoque bonis temporalibus, territoriis, civitatibus, provinciis ornati ſunt. Quod ſi his dependenter a Cæſare debitæ ſubjectionis me-
mores modeſte fruere ſentur, illis ſemper clementia Cæſarum pro-
pitia affulgeret. Sed mox bona ſua Imperio ſubtrahere, ſequē ſupra Reges & Imperatores ef-
ferre, horumque jura invadere non ſunt veriti: quemadmo-
dum Bonifacius VIII. Hildebrandi veſtigiis inſiſtens, ſe do-
minum mundi in ſpiritualibus & temporalibus jactavit, eaque de cauſa juſſit, ut Philippus Fran-
ciæ Rex Papam feudi dominum agnoſceret, c. 1. *Extravag. comm. de majoritat. & obed.* (quam poſtea bullam Clemens V. in c. 2. *Extravag. comm. de Privileg. mi-*
tius interpretatus eſt, & ex par-
te

Patrem Sedemque Apostolicam extra partium studia prosequimur, (ff) desiderare visus est; prout Cardinalis Grimani negotiationes complures, tum pro impetrando superfluo Pontificis assensu, tum ad remonstrandum auctoritatis Ecclesiasticæ, præpoperè nimis ac perperam adhibitæ, abusum, non uno loco convincunt.

Ob-

te revocavit) nec minus injustus in Imperatorem publice accincto gladio se Cæsarem & Pontificem professus est. Vid. Schilt. in dict. Tractat. de libert. eccles. German. lib. 5. cap. 10. §. 9. & 11. Idcirco hæc tanta illorum audacia, potestatis suæ limites etiam ad aliena temporalia bona temere proferentium, tyrannidemque suam armis & temporalibus & spiritualibus, quinimo ferro & flamma propugnantium, tolerari usque non potuit. Impe-

ratori certe officii ratio legem imposuit, ut jura Imperii, injuste a Pontifice invasæ ac usurpata, tueretur ac vindicaret. Id enim & capitulationes exposcunt, & Recessus imperii de anno 1521. ipso augusti Sanctoris cum exemplo tum his verbis testatur: Und als wir in unser Keyserl. Gemüth gesetzt/ und vorgenommen haben mit hülff des Allmächtigen/ Gott zu förderst zu lob/ dem heil. Reich zu Ehr und Wolsarth / unser Keyserl.

Observamus exempla in simili
collectarum & onerum Ecclesiasti-
corum genere , sed modo agendi
prorsus dispari cum hostibus No-
stris,

Kensert. Cron / wie sich gebührt
zu holen und zu erlangen / auch
das jenig / so dem Reich entzo-
gen / und lange Zeit in frembden
Händen gewesen / wiederum zu
erobern / und zum Reich zu brin-
gen.

(ff) Decebat quidem Pa-
pam, & Patriarcham Romanum,
ut titulorum suorum mensuram
adimplens , (quandoquidem
utrumque nomen Patrum pri-
mum designat vid. Beckmann.
de notit. dignit. illustr. dissert. 13. cap. 1. num. 3. & dissert. 14. cap. 2. num. 1.) cum erga omnia Ec-
clesiæ suæ membra , tum erga
Imperatorem , cui innumeris
beneficiis, ut Principi suo ac de-
fensori , devinctus est, Reges-
que & Principes Christianos,
communem se Patrem præbe-
ret: (quomodo Cæsaris pietas
Clementem XI. respexit, & ve-
nerata est extra partium studia:)

Utrum vero iste huic officio sa-
tisfecerit, merito dubitaveris.
Patris est, liberos diligere, non
odio & hostili animo prosequi:
Patris est, liberos a vi injusta de-
fendere , iisdemque opitulari
pro viribus , non gravia illis
damna inferre, non in illorum
oppressionem conspirare cum
hostibus. Sunt, qui charitatem
Papalem in eo collocent, quod
soleat aliunde rapere, quæ suis
sive Clericis condonet, vid. Ca-
rol. Molin. *in edict. Henr. II. 15. num. 3.* Hanc strenue
Pontifex semper erga Cæsares
exercuit, Imperii maturatis de-
crementis auctoritatis suæ, quæ
semper magis, quam salus ho-
minum & orbis Christiani quies,
ei curæ cordique fuisse videtur,
& sedis Romanæ incrementa
superstruens , Imperiique jura
temporalia invadens, ut Clerum
locu-

stris, (gg) ut ut communem Europæ libertatem infestantibus, & nullo favore dignis ; quibus tamen à Romana Curia, vel consensus etiam sæpe contra fas ipsum præbetur subito, vel ita indulgetur conniveturque, ut animositas contraria, quâ & Nos liberrimè in conspectu totius Mundi impetimur, & aperta Nostra ac Imperii Jura passim verbis, typis, factisque impugnantur, jam pridem duriores in Nobis motum excitâsset, nisi hunc innata bonitas Austriaca & alia momenta intuitu sanctæ

Iocupletaret. Et utinam mires, quod Carolus IX. Galliarum Cæsarei in Ducatu Parmensi & Placentino hospitantes Rex per Oratores suos in concilio Tridentino mense Septembr. Clementem XI. non talem Patrem experti essent, qui pro patre lapidem, pro pisce serpentem, & pro ovo scorpium daret, anno 1563. Pontifici exprobravit.

(gg) Perturbator Europæ, hostis Imperii, oppressor & invasor

i 3

sanctæ Ecclesiæ mollivissent. Et
vellemus adhuc ulterius longani-
mitatem Nostram, (hh) etsi jam ab
origine Nostri Regiminis Cæsarei
sat laceffitam, lubenter manifestam
reddere, si in omittendis Nostro-
rum & Imperii Jurium defensionibus

vasor Italiæ, in usum exercitus,
a quo in justissima Cæsaris or-
bisque dignissima causa aliena
provincia inique oppugnatur,
patria diripitur, spoliatur, va-
statur, stipulatur sibi ab ordine
ecclesiastico collectas : Ponti-
fex videt, patitur, occurrit, &
quasi gloriam ex obsequii
promptitudine captaturus, con-
sensum facile impertit. Impe-
ratori vero, Italiæ liberatori,
collectas ad alendum militem
necessarias exigenti, consensum
denegat; & ne obstupescens
Europa de improbo contraria-
rum partium studio posset du-
bitare, hostilis animi erga Cæ-
sarem manifesta indicia, quæ

bullæ ista papalis iniquissima spi-
rat, luculentissime prodit & o-
stentat.

(hh) Satis jam se facilem sedi
Romanæ incredibilis Imperato-
rum lenitas & clementia præ-
buit. Quam enormiter vero
& improbe hac Cæsarium indul-
gentia eadem fuerit abusa Jo-
han Petr. Ferrariens. *in pract. fo-
rens.* summa ratione testatur. *Vi-
des enim*, inquit, *in form. act.*
confess. quod ipse qui deberet tan-
quam verus vicarius vestigia sequi
Jesu Christi, possideat, & manu ar-
mata nitatur detinere jurisdictionem
in terris, civitatibus, villis & locis
quæ sunt naturaliter & a mundi
creatione & Christi ordinatione im-
perii

bus longior mora permiffa foret,
(ii) possemusque erga DEUM & po-
fteros de illa rectè excufari ; Nunc
autem, cum in contrarium à lege
Divina & humana, recta ratione,
Gentium jure, & aliis Iuftitiæ pieta-
tisque

*perii Romani, juxta illud, quod est
Dei reddatur Deo, & quod est
Cæsaris, Cæsari. Imo ipse papa in
ipsum Imperatorem nititur superiori-
tatem habere, quod ridiculum est di-
cere, atque abominabile audire. Et
quis crederet, tantæ potentia,
tantique vigoris Principem,
qualis est Invictissimus Jose-
phus Noster, post toties tenta-
tam ejus contemtamque a Præ-
sule Romano patientiam, tot in-
juriis laceffitum, inter arma vi-
ctricia, micantesque per Italiam
undique insuperabilem Germa-
norum gladios, eo longanimita-
tis perducere potuisse; ut tam
diu Pontificem injustæ contra
Cæsarem causæ sub male servata
neutralitatis colore aperte fa-
vere, hostium commodis nus-
quam non servire, & sub fallace*

paterni nominis specie adversus
Imperatorem hostilia moliri,
tam diu inultus pateretur.

(ii) Cum Pontifex Imperato-
rem in exercitio jurium suorum
turbare non desisteret, tandem
in illum auctoritatis suæ gladi-
um, jam non ut in patrem, sed
inimicum, non ut foederatum
& clientem, sed perduellem,
non ut neutrum in bello, sed
hostium adiutorem fringeret,
necesse erat; Si quidem nec a-
lia remedia tuendorum Impe-
rii jurium suppeterent, & om-
nes mitiores viæ Pontificem ad
saniora consilia retrahendi jam
frustra essent tentatæ. Nec e-
nim strenuum hunc Principem,
sponte ad gloriose implendas
Imperatorii muneris partes jam
præparatum,

tisque principiis moneamur, (kk)

Hinc omnibus istis ac singulis innixi, nec non juratae Capitulationis Nostrae Constitutionumque Imperia-

pronum, ad defendenda Imperii jura contra exitiosos Romanæ sedis insultus, querelis prædicti Practici Ferrariensis demum excitari fas erat. Qui in *forma respons. rei conven. num. 10.* sic exclamat: *Sed heu! miseri Imperatores & Principes seculares, qui hoc & alia sustinetis: & vos servos Pontificum facitis, & mundum per eos infinitis modis usurpari videtis nec de remedio cogitatis: quia prudentia & scientia non intenditis.*

Interest etiam ipsius Pontificis, contra propria & vera sedis Romanæ commoda laborantis, illum a Cæsare pacis internæ per Italiam stabiliendæ studio coerceri: cum ut Augustinus eleganter alicubi docet, *utiliter vincatur, cui licentia iniquitatis eripitur.* Itaque invictissimus Josephus ut constitutiones Imperii exigebant, Caroli V. suprema in Parmam & Placentiam jura vindicantis vestigia merito & omni jure propitio persequitur, cumque Imperator Romanus dicatur, & jura Sacrosancta Imperii propria a Pontificibus de facto subtracta atque detenta sint, his non aliter quam domino in Barbarum Philippum, de quo in *L. 3. ff. de offic. Prætor agit.* licet, perpetuo manum injicere potest. Dieter. *de summ. summ. Imper. pot. concl. 206.*

(kk) Sive enim Pontificem Romanum ut talem, sive ut Principem, Cæsari ratione bonorum, quæ ex hujus indulgentia possidet, subditum, sive ut hostem ejusdem, aut hostibus foederatum, sive ut invasorem turbatoremve Cæsareorum jurium consideres, Imperatorem officii ratio tandem ut immensæ lenitatis, patientiæ contemptæ, & longanimitatis lassatæ obice perrupto, ad tuenda Imperii jura,

jura , tranquillandam Italiam , sublatum aut imminutum sit ,
 avertenda pericula , quæ com- hisce istum corrigere ac refor-
 muni foederatorum causæ a- mare fas est , velut ex libertate
 Pontificiis ausibus imminerent , naturali , qua isti in excellenti
 denique tot injurias vindicandas gradu gaudent , & propria
 animum adjiceret , vel nolen- auctoritate præiudicia sibi illata
 tem , & inter clementiæ & ju- averruncare valent. Neque
 stitiæ dictamina fluctuantem , obstat , quod hoc modo com-
 compulit. Pontifices dudum munio abrumpitur cum illis ,
 incredibili ardore augendæ po- qui erroribus & abusibus pristi-
 tentiæ occasionibus imminentes nis mordicus inhærent. Nam
 id omnibus nervis sunt moliti , si qua est laceratæ Ecclesiæ cul-
 ut ministerium spirituale in re- pa , ea hoc casu non penes eos
 gnum temporale converterent. est , qui errores & abusus abo-
 Vid. Carol. Molin. *ad c. 1. dist. 17.* lent , sed qui dominatus & lucri
in verb. quant magis sacerdotibus hæc sui causa istos corrigere abnuunt.
eadem agere licet ; & ecclesiam Sed nec illis , qui tali modo er-
 Romanam non esse in præsens rores & abusus reformant , re-
 simplicem Ecclesiam , sed sta- bellionis aut defectionis cri-
 tum aliquem , Imperium reli- men , vel simile quid exprobrari
 gione coloratum per magnam potest , aut debet. Nam rebel-
 Europæ partem exercentem , Pu- lis est , qui legitimo alterius im-
 fend. *in dict. tract. de habit. relig.* perio in ipsum constituto se
Christ. §. 53 notanter commo- subtrahit. Sed qui iugo aut
 nuit. Sed illa hostilem in mo- usurpationi alicuius se subducit ,
 dum in perniciem Imperii su- cui neque divinitus , neque per
 scepta Pontificum molimina ultroneam submissionem , e li-
 Cæsares , neque salvo jure divi- quida scientia profectam , impe-
 no & humano , neque illa sa- rium in ipsum est quæsitum ,
 justitia & pietate , neque sine iustus conscientiæ & libertatis
 Imperatorii muneris violatione suæ vindex est. Nunquam enim
 tolerare possunt. Nam si quis in aliquem doctorem , aut Epi-
 error & abusus in Ecclesiam ir- scopum , aut cœtum certo loco
 repserit , per quem legitimum definitum aliquod tale imperi-
 Jus summorum imperantium um in reliquos omnes fideles
 k est

est collatum, ut ab eius libidine
 hic citra ullum remedium de-
 pendere cogantur; Deinde
 cum alias Principes circa jura sua
 tuenda valde Zelotypi esse sole-
 ant, huc quoque deflectere o-
 culos parerat, utrius partis do-
 ctrina summorum imperantium
 juribus plus præiudicii afferat,
 aut utra cum istis magis conspi-
 ret. Nam si per religionem
 aliquam jura summorum impe-
 rantium insigniter imminuan-
 tur; suspectum id ipsum Princi-
 pibus esse debebat, & ad inqui-
 rendum ansam præbere, quo
 fundamento istæ sacerdotum
 prætensiones nitantur; cum
 utique summa imperia religione
 Christiana priora extiterint, ade-
 oq; liquido exprimendum fuerit,
 si quid per eandem istis esset de-
 trahendum: Jam autem si quid
 quam aliud, maximum est sum-
 mis imperantibus præiudicium,
 si quis in ipsorum ditione habitans,
 imperio sese eorum subtrahat, &
 ab externo Principe dependeat,
 Imperiiq; Civilis potestatem in se
 vel plane non agnoscere, vel
 non ultra, quam placitum est ve-
 lit. Cum enim conditio statuum
 inter se sit satis lubrica, & infida,
 tantoque suspectior, quo propius
 isti se mutuo contingunt, plus-
 que communicationis invi-
 cem habent; manifestum est,
 si qui in medio aliquo statu
 habitantes extranei cuiuspiam
 status pars sint, id paulo minus
 esse, quam si hostilia præsidia
 in nostras arces inducantur, aut
 castra hostium in media nostra
 ditione ponantur. Quod præ-
 iudicium eo gravius est, si ex
 ipsis Principum Civiumque bo-
 nis sumtus depromantur, qui-
 bus status iste extraneus sit su-
 stentandus, istique opes ex ipsa
 civitate sine fine ac modo cu-
 mulare integrum sit, quarum
 tamen nomine ad sumtus Rei-
 publ. tolerandos immunem se
 prætendat; Ac si idem leges
 ferat, jubeatque & vetet, etiam
 quæ iussis summorum impe-
 rantium repugnant: tum & alio
 poenæ genere non minus efficaci
 iussa ipsius sanciantur. Denique
 si idem directa aut obliqua via
 in ipsos summos imperantes
 Imperii sibi aut coercionis
 quid arroget. Idem *dict.* §. 53.
 & *preced.* §. 52. Cum etiam
 Imperator sit Dei minister, vin-
 dex in iram ei qui malum agit,
 nec sine causa gladium portet,
 hunc in Pontificem sibi subdi-
 tum (quis enim ignorat, Juris-
 dictionem a Valentiniano III.
 Im-

Imperatore in Sixtum III. exercitum? quis nescit Pontifices ab Imperatoribus constitutos, iudicatos atque depositos?) sive ut delinquentem, sive ut rebellem & hostem stringere non tantum potest, sed etiam tenetur: quod ex tenore iuris divini, & fontes puniendi *Gen. 9. v. 6. Exod. 21. v. 12. Lev. 24. v. 17. Matth. 26. v. 52.* & invasores Reipubl. a Cæsare non tantum legibus armato, verum etiam armis decorato repellendi sint. *Num. 10. v. 9. & 31. v. 1. 2. 3. & seqq.* Id quoque naturale & gentium Jus atque in hoc fundata Imperatorii muneris, id Iustitiæ subditis debitæ & pietatis ratio exposcit, cum ob hanc causam summa potestas imperantibus collata sit, nec regii proventus alia ratione impendantur, nisi ut eos in pace & tranquillitate defendant & conservent, a quo officio *quantum deficit Princeps, tantum se a proprio honore separatum ostendit, assequiturque ex Regia sublimitate sempiternam infamiam, a qua immortalam gloriam consequi potuisset:* sunt verba Dignerii Sueonum Regis, apud Johannem Magnum *Gothor. Sueon. histor. lib. 7. cap. 24.* Maxime itaque Imperatores,

cum Imperii bonis & juribus Pontificem imminere cernebant, quem lupum rapacem factum, in diplomate anno Christi 1227. emissio, matri Ecclesiæ plorandum esse, Fridericus II. haud immerito censet; & Edoardus Angliæ Rex a Ludovico IV. & Ordinibus Imperii Vicarius per Galliam & Regnum Arelatense constitutus, ac postea electus Germanorum Rex in Rescripto anno 1344. edito, apud Goldastum *constit. Imper. Tom. III. apri de Sylva, Ecclesias & regna depascentis atque exterminantis, nomine designat: facile cum Tacito annual. Lib. 15. non ignavia magna imperia, præsertim contra tam sævi hostis insidias contineri, iudicarunt. Nec enim Pontificibus, ex notabili Synodi Basileensis de promovenda reformatione Ecclesiæ in capite & membris anno Christi 1439. edito rescripto, permittendum est, ut omnia pro lubitu voluntatis quicquid ipsis videatur agere possint, & vel quasvis impune rapinas exercent, quibus in Gallia Ludovicus IX. Galliarum Rex 1268. & in Hispania coercentis Carolus V. manus admovit, ut ex Goldasto* *dict. tom.*

perialium memores, (II) adhibito Confiliariorum Nostrorum arcano- rum,

III. videre est, vel ut Patres non misericordiarum, sed discordiarum & desolationis, non consolationis solliciti promotores per totum mundum scandala pro libidine excitent, ut verbis, a Friderico II. in edicto de Jurisdictione Imperii, & Papæ tyrannide compescenda, propositis utar. In relatis apud Goldast. in dict. collect. constitut. Imper. tom. II. pactis electi Romanorum Regis & Imperatoris num 15. hæc verba leguntur: quia Romæ multa fiunt adversus pacta quondam inita cum Pontificibus, det operam apud Pontificem, ne qua fraus privilegiis fiat, & Imperii libertati; & Fridericus II. de tuendis Imperii juribus adversus injurias & tyrannidem Pontificis plura edicta proposuit, hæc inter alia satis memoranda ad Regem Castellæ rescribens: *Quis enim cautela modus in vobis & Regibus aliis in casu simili remaneret, si causam ipsam Romanus Augustus defereret? vel quorum humeri ad onera ista portanda sufficient, si colla nostra* *subtrahere ab eorundem supportatione vellemus? Verum cum iste Romana sedis Antistes, ab ea forsitan devians pietate, quam prædicat, quocunque modo poterit: licet contra nos suum posse non valeat, tam in Imperio quam in Regnis nostram nitatur offendere Majestatem, motus nostros arcere non possumus; quin causam nostram & aliorum in nostra viriliter tueamur.* Et in actis comitiorum Francofurtensium anno 1343. præsentis Principes & absentium! Legati propter iniquissima Pontificis postulata exacerbati, adhortati sunt Imperatorem, ne quid humilior, quod non deceret Imperatorem faceret, omnesque polliciti sunt, se propter ullum periculum, aut timorem, haud mutatueros sententiam, sed Imperii statum præsentem quemadmodum deberent, defensores esse.

(II) Cum Imperator ad illa, quæ injuste ab Imperio sunt avulsa, si occasio tulerit, recuperanda, ex capitulatione sua jurata

rum, totiusque Consilii Nostri Imperialis Aulici scrutinio, consultis etiam extraneis præstantibus Theologis, Canonumque & Legum civilium peritis, pro Nostrorum atque Imperii Jurium tutela.

De-

jurata teneatur: Pontifex autem non tantum urbem Romam, Patrimonium Petri, Ducatum Ferrariensem, Bononiense territorium, Romandiolam, Ducatum Urbinatem, Marchiam Anconitanam, Umbriam, Sabnam, Campaniam Romanam, Ducatum Castrensem, totque alias civitates & provincias ad se pertraxerit, quæ ad Cæsarem, Italiæque Regem quondam pertinuerunt; verum etiam summo Imperii detrimento, Cæsarea maiestate iniuriose spreta, quod ferri non potest, in has ipsas supremum dominium affectet: Imperatoris conscientia ad jura Imperii, ab hoc improbo invasore, & iniusto possessore repetenda, vigore jurata capitulationis suæ constricta tenetur. Hoc vero officio, quod debita utilitatis publicæ cura, quod Juramenti arctissimum vinculum Augusto nostro imponit, eundem defungi, quam ipsi gloriosum, tam Reipublicæ salutare est. Neque deerunt, qui id ex re ecclesiæ Romanæ, quam nihil magis, quam conjunctionem ecclesiasticæ potestatis cum seculari, & per fas nefasque undique conquistas divitias, corrupisse meminissent, fore arbitrentur: quandoquidem supremum Episcopum a cura regionum ad curam religionis atque sacrorum unice revocari, orbi Christiano longe consultius esset.

Declaramus supra insertam sic dictæ nullitatis Declarationem, in-
anem, irritam, & nullam (mm) si-
mulque Excommunicationem, in
ea expressam, aut siquæ alia hujus-
cemodi prætenditur, aut prætendi
potest,

(mm) Cum nemo possit, Imperii enormissime violasset, contractus alterius, nisi qui im-
perium in contrahentes obti-
net, irritos facere; & supremæ
potestatis character sit, quod
ejus actus alterius arbitrio non
subsint, ita ut ab hoc irriti pos-
sint reddi. Grot. *de J. B. & P. lib.*
1. cap. 3. §. 7. Pontifex vero hanc
pactionis rescindendæ faculta-
tem sibi, neque in Imperatorem
ut dominum, neque in Parmen-
ses ut Sacr. Cæsar. Maiestatis
subditos, iuste arrogare possit,
emissa ab illo nullitatis decla-
ratio, ex vitio interno & nullita-
tis suæ pronitate iam corruens,
a Cæsare merito fuit irrita facta,
& talis, qualis iam in se est, nul-
la declarata. Poterat hoc Im-
perator facere, quod absona
ista Pontificis declaratio Jura
Imperii enormissime violasset,
summamque iniuriam Cæsareo
militi intulisset, secutus exem-
pla aliorum Regum & Impera-
torum, qui adhibitis in consi-
lium aliis Theologis & JCTis,
ejusmodi bullas execratorias
irritas & nullas declararunt:
tum ut ipsi jura sua contra Pon-
tificum turbationes tuerentur:
tum ut omnium, qui de iniqui-
tate Pontificiæ censuræ minus
plene informati, auctoritate
sedis Apostolicæ commoveri
poterant, superstitioni, ex ple-
nitudine sacre potestatis suæ,
singula & universa, quæ in præ-
iudicium Imperii suscepta sunt,
jam ante exceptionem conti-
nentia, nisi superior voluerit,
notanter commonente Grotio
lib. 2. cap. 14. §. 3. rescindere
valentis

potest, omnino pro invalida repu-
tan-

valentis, frænum iniiceret. Clerus Parmensis, tam amplis possessionibus locupletatus, de his maxime tempore belli & necessitatibus Cæsari & Regi suo, Jure suo utenti, præsertim more antiquo, exacta tributa denegare nequibat. Quæ in Cæsareo diplomate comprehensa nullitatis declaratio tanti est ponderis, ut non tantum bullam Pontificiam in foro exteriori, & verum qua obligationem etiam naturalem in conscientia irritam faciat, cum Jura Cæsaris in hac impugnata ad administrationem publicam pertineant, isti Jus naturale, gentium, publicumque resistat; denique communi eadem bono reluctetur, argumento illorum, quæ tradit Suarez in tract. de LL. lib. 5. c. 32. num. 6. & 7. Cum Clerus exactiones a Monasteriis & Ecclesiis extorqueri esset conqueſtus, Fridericus II. in apologia respondit: Tallias & collectas Clericis & personis ecclesiasticis non pro ecclesiasticis rebus, sed pro feodalibus & patrimonialibus imponi, quod sit jus commune, & ubique per orbem obtineat. Flagrante etiam per Germaniam bello interno in Comitibus Augustanis anno 1551. cum de sumtibus confendis ageretur, constitutum fuit, quod unusquisque magistratus, ut ex antiquo obtinisset, & æquitas postularer, subditos suos tam ecclesiasticos, quam seculares, siue exempti essent, & immunitate gauderent, siue non, nemine excepto onerare posset. Tum a Maximiliano I. non fuit pro injusto habitum, ut cum monasteria, tum cathedralis & Metropolitana ecclesiæ ex beneficiorum redditibus, retentis ad victum duntaxat frugalem necessariis, reliquum omne in usum belli huius conferrent; & memoranda sunt Theodorici Gothorum Regis in Constitutione 14. prodita apud Goldastum Tom. constit. Imp. 3. verba: *Ea, quæ a tempore beneficii ad ecclesiam vestram ab aliquibus est translata possessio, commune cum universis possessoribus onus solutionis agnoscat: & illius subjaceat functioni, cujus nata est jura domini.*

tandam esse , (nn) eoque minus hanc subsistere, quo evidentius patet, ejusdem requisita (nimirum peccatum mortale , contumaciam in notabili errore, præviam personarum citationem, &c.) defecisse, ac deficere , scriptumque Romanæ Curia,

minii. Alioqui grata nobis augmenta ejus esse non possunt , qui fisci damno proficiunt. Sufficiat possessori compendium pensionis. Tributa sunt purpura, non lacerna. Lucrum cum invidia periculum est. Quanto melius , omnia moderate gerere, quæ nullus audeat accusare? Nec sufficebat, Pontificem immunitatem Ecclesiarum Parmensium allegasse, cum in eius modi calibus prætenso ab ecclesiasticis ratione possessionum immunitas, Advocato fisci, qui iura Imperatoria tueatur, semel constituto, ex rescripto FridERICI II. per testes & instrumenta probanda sit : ecclesiæ vero Parmenses & Placentinæ, cum observantia & praxis repugnet, hanc nunquam probaverint.

(nn) Pontifex neque ut Episcopus universalis, quia eius primatus totus est spiritualis, qui se ad fluxa huius mundi bona, horumque defensionem non porrigit , neque ut Princeps Imperii hoc fulmen citra nullitatem potuit vibrare , tum quod potestas civilis toto cœlo a spirituali distincta his armis non utatur ; tum quod nec sibi in propria causa iudicium arrogare , nec contra Imperatorem , cuius subditus est, iuris sui falso prætensi, maxime in causa evidenter iniusta, vindicem agere, nec sacra potestate ad privatam vindictam explendam abuti queat. Ut Parmenses Imperatori ut subditi Domino suo obtemperent, id

Curia, non ad defendendam hære-
ditatem Domini, sed ad Jura Impe-
rialia super Ducatibus Parmæ ac Pla-
centiæ porrò usurpanda, tendere.

Et

porro juris est naturalis atque
divini; Illi vero quæ sunt innixæ,
per excommunicationem pro-
hiberi non possunt. Deinde
nefas est, ut in sacrata summo-
rum imperantium capita censu-
ræ ecclesiasticæ ferrum stringa-
tur, cum inde plus detrimenti
Reipubl. Christianæ. accedat,
quam bonum, nec id sine pacis
publicæ perturbatione fieri pos-
sit, & a veteris ecclesiæ praxi
abhorreat. Non enim Con-
stantium in hæreticos prorum
Athanasius, non Valentem im-
proba Arrii dogmata sequen-
tem Basilius expulit ab ecclesia,
stricto execrationis gladio, un-
de Gallicani Antistites Regum
suorum a Pontifice factas ex-
communicationes semper spre-
vere; & cum Gregorius IV.
Ludovicum vellet diris devove-
re, teste Aimonio responde-
runt, nullo modo se velle hujus
voluntati succumbere, sed si ex-
communicatus veniret, ex-
communicatus abiret. vid. Dn. du
Pin in dict. tract. dissert. 3. cap. 1.
Sicuti vero actum istum execra-
tionis defectus potestatis in a-
gente aperte se proferens nul-
lam effecit; ita simul tum justæ
causæ deficientis ratio, tum or-
dinis judicarii non observati &
omissæ præviæ citationis iniqui-
tas, hanc nullitatem adauxit.
Tres excommunicationis cau-
sas in ecclesia fuisse agnitas, nem-
pe 1. pravam doctrinam, &
traditæ a Christo & Apostolis di-
sciplinæ adversam, 2. vitam flagi-
tiosam, & Christi præceptis
contrariam, 3. privati alicujus,
adversus universæ ecclesiæ suæ
disciplinam, aut privatæ ec-
clesiæ adversus universæ ec-
clesiæ disciplinam rebellionem.
idem auctor dict. dissert. 3.
cap. 2. commemorat. Inter
has vero omni jure licita & ne-
cessaria Imperatorii juris contra
iniustum

Et cum juxta sanctorum Patrum
Conciliorumque mentem, non illis,
quibus, sed his, à quibus injustè
infliguntur, timendæ sint Censuræ
(oo), Nos Judici omnis carnis, cor-
dium-

injustum invasorem defensio lædat, sed excommunicantem,
reposita non comparet. De- & memorabilis est Hieronymi
inde quo clarius eluceat, in ista in *Can. 4. caus. 24. q. 3.* his ver-
bulla, contra sacra Imperii jura bis consignata sententia: *Si quis*
emissa, Pontificis, immensam non recto judicio eorum, qui præsumt
prope nullitatum seriem pandi, *Ecclesiæ repellatur, & foras mitta-*
quam iniquum est? processus tur, si ipse non ante exiit, h. e. si
excommunicatorii initium, hic non ita egit, ut mereretur exire,
a judice incompetente, ab exe- nihil læditur in eo, quod non recto ju-
cutione, & citatione, quæ dicio ab hominibus videtur expulsus.
omnium actionum instituenda Et ita fit, ut interdum ille, qui foras
rum principium & fundamen- mittitur, intus sit: & ille foris, qui
tum est, §. 3. *l. de pæn. temere intus retineri videtur.* Et merito
litigant. prætermissa, factum es- juxta sacros canones ac, episto-
se. Cum tamen prius de juris- lam a Gregorio ad Johannem
dictione judicis constare debeat, Episcopum injuste excommuni-
quam ad ejus exercitium proce- cantem rescripta, quæ refertur,
datur, per *cap. 20. X. de rescr. & in can. 6. dict. quest. 3.* in iniqua
actus judicialis sine citatione excommunicationis crimine
gestus sit ipso jure nullus, *L. 1. §. pœna talionis obtinet, cum sub-*
3. ff. quæ sentent. sine appell. rescind. ducere se Christiani iubeantur
(oo) Ex *C. 1. caus. 24. q. 3.* ab omni fratre, qui inordinate
Gratianus infert, quod illicita se gerit, & non juxta institutio-
excommunicatio notatum haud nem, quam accepit ab Aposto-
lo 2.

diumque scrutatori , omnipotenti
DEO , sicut & cuilibet mortalium
ab affectibus libero , discernendum
atque æstimandum relinquimus,
quid

Io 2. *Thessal. cap. 3. v. 14.* & omnis alia a quocunque accepta institutio rejici debeat , ad *Gal. 1. v. 8.* quod etiam a Pontifice ordinationem Christi & Apostolorum transgrediente se separare quis possit , ecclesia semper extra controversiam posuit. Sic tempore Victoris Papæ primum Orientales Ecclesiæ propter novam libertatis ecclesiasticæ oppressionem , quam moliebatur , ab ejus communionem secesserunt. Principes sæculares in Italia spernunt injusta Pontificum fulmina : Veneti ob protectam Ferrariam a Clemente V. anathemate percussi , contemptu hanc injuriam vindicarunt : Florentini propter unicum abusum Pontificiæ potestatis ipsi facultatem conferendi beneficia Ecclesiastica in territorio suo per quinquennium abrogarunt ; & alio tem-

pore hujusmodi bullas fulminantes Sixti IV. pedibus conculcarunt. Carolus VI. Galliarum Rex se ab obedientia Pontificis subtraxit , & censura a Benedicto in Regem Galliarum stricta ex decreto Parlamenti d. 10. Jul. 1406. facta fuit publice lacerata , & Bullæ istius Papalis perlatores carere Luparæ per Liçtores adducti , ad multam ignominiosam damnati , bigis carnificum circumvecti , dedecorosis pictisque vestibus amicti , mitris ludibriosis infulati , catamidiati , cum inversis insigniis Papæ per compita traducti. vid. Carol. Molin. d. 1. & cum Johannes bullam excommunicationis adversus Ludovicum Bavarum in Germaniam mitteret , interposita fuit iusta appellatio ad Concilium generale , secundum Theologorum tum temporis sententiam , ut docet Hervvart.

quid oporteat de ploratu Cleri (pp) sentire, qui tunc aures obturatas habet, cū Nostri ac Sacri Romani Imperii hostes in Germanicis Itali- cisque

contra Bzov. pag. 243. ubi & in-
tegrum appellationis instru-
mentum exhibetur: & prædi-
cta comitia habita, quibus inter
alios interfuerunt Matthias Ar-
chi-Episc. Moguntinus, & Rex
Bohemiæ Johannes, factum-
que Scitum de non recipiendo
decreto Papali excommunica-
torio adversus Imperatorem.
Quare executores banni, Otto
Abbas S. Lamberti in Carinthia,
& Prior Tholosanus ex Germa-
nia aufugerunt. Goldast. *Con-
stit. Imper. T. I.* 1324. Impera-
tor vero apologiam edidit ad-
versus Papam, in qua crimina
Papæ enarravit, & injustas ex-
actiones, prætensionesque,
quodque in communi conventu
Perusino ab universo ordine
Franciscanorum, & aliis Theo-
logis pro Hæresiarcha, in quo
verus Anti-Christus lateret, ju-
dicatus. Summam eius exhi-
bet Aventinus. vid. Schilter.
in dict. tract. de libert. eccles. Germ.
lib 6. cap. 3. §. 2. At vero invi-
ctissimi JOSEPHI quanto maior
fuit, & quam incredibilis mode-
ratio? sola infirmatione atque
rescissione iniquissimæ censuræ,
& per se corruentis bullæ, con-
tenti?
(pp) Querelæ Cleri, Impe-
ratori Regique suo & liberatori
denegantis, quæ hosti & op-
pressori suo facile concessissent,
ut improbæ & injustæ non tan-
tum detestandæ atque contem-
nendæ, verum etiam poena
dignæ sunt. Veteres omnes a-
nimalium præter hominis voces
querelas dixere: istæ vero Cleri
querelæ, quamvis nihil humani
præ se ferant, cujus tamen bru-
torum indoli conveniant, i-
gnoro. Forte istum Cleri plo-
raturum cum Crocodili lacrymis,
in illius conspectu, cui interi-
tum

cisque Provinciis, imo in ipsis Pontificum Ditionibus, Ministros DEI & Ecclesiæ pro libitu opprimunt, crudeliterque discruciant; in Nos vero & Serenissimum ac potentissimum Principem Dominum Carolum tertium Hispaniarum Regem, ac adversus Neapolitanum Regnum, Sabaudiaque Ducem, tunc primum insurgit, cum Nobis & justæ causæ nostræ tam prospera affulsere sidera, ut ex hostilibus prævalidisque manibus sit cum aliis Italiæ oppressæ Partibus Neapolis & Belgium prodigiose ereptum.

Ad

tum machinatur, emissis haud incongrue comparaveris. Certe cum Pontifices Cæsarum gloriæ sæpe invidisse, ex Maximiliani I. ad Pontificem anno 1517. dato rescripto, & vetustis rerum mo-

Ad perpetuam præterea rei memoriam tenore præsentium declaramus, & efficacissime, quantum opus, protestamur, (qq) nullum omnino Jus, & multo minus directum supremumque dominium in Parmam & Placentiam Sedi Romanæ à Nobis dimitti, neque dimitti posse, quin potius omnia & singula suprema dominia, quæ in Prædecesso-

(qq) Licet in tanta Cæsareo-
 rum jurium evidentia protesta-
 tione, quæ pro superflua habe-
 tur, si jus alicubi suum jam tum
 sartum tectumque sit, ne qui-
 dem hic opus fuisse videatur:
 Caesar tamen hanc, cum defen-
 sionis species sit, summâ ratio-
 ne interposuit. Pontifex jura
 passim Imperii cum in ipsam ur-
 bem Romam, magnamque Ita-
 liæ partem, tum in Parmæ &
 Placentiæ Ducatus invasit, &
 hodienum usurpat. Ne itaque
 id connivente Cæsare & Impe-
 rio fieri censeri possit, data oc-
 casione utile est, publicam ani-
 mi declarationem, qua contra-
 rium appareat. edi, quæ posses-
 sorem in mala fide, turbatorem
 in dolo constituat, præscriptio-
 nem interrumpat, jura prote-
 stantis, maxime cum de damno
 vitando certat, conservet, re-
 media vindicandarum civita-
 tum & regionum, mala fide a
 Pontifice possessorum, Cæsari
 & Imperio integra præstet at-
 que relinquat.

cessorum Nostrorum Nostrum-
que præjudiciū usurpata sunt un-
quam, & adhuc usurpantur, quo-
cunque etiam nomine appellentur,
Nobis & Sacro Romano Imperio
firmiter reservamus & confirmamus
omni meliori forma ac modo; cun-
ctas possessiones illegitimas (rr) &
prætensiones, exceptis iis, quæ ex
magnanimitate & munificentia Cæ-
sarea in antedictam Sedem expref-
sim

(rr) Poterit erga Imperator, quandoquidem a Jctis extra con-
cum protestatio ista atque re- troversiam ponitur, quod pos-
scissio illimitata & generalis sit, sessor possessionis suæ titulum
quæ minime ad Parmæ & Pla- sedere teneatur, si vel in re a-
centiæ Ducatus restringitur, sed liena jus sibi arroget, vel etiam
ad omnes possessiones a Ponti- contra Principem jus obten-
fice injuste invasas se porrigit, datur. Neque ullo poterit re-
vi hujus clausulæ omnes & sin- petendæ urbis Romanæ vindi-
gulos usurpatores ad possessio- candorumque reliquorum, quæ
nis suæ titulum edendum ad- Pontifex in præjudiciū Sacri
stringere, & si hunc probare Imperii usurpat, facultas tem-
non valeant, injuste Imperio poris lapsu præscribi.
subtracta repetere & vindicare,

sim translatae sunt (ss), annullando, abolendo & cassando, eoque magis pro nullis, injustis ac invalidis declarando, quo manifestius per se corruit, quicquid Imperatoriae Majestati, clam palamve, auctoritate propria subtractum est, (tt), aut

(ss) Imperatorum munificentia Pontifex ex paupere est longe ditissimus factus, & immensis locupletatus beneficiis. Quamvis vero his omnia quibus hodie superbit debeat; pessimam tamen illis gratiam retulit I. enim cum ante, maximo ecclesiae bono, ab Imperatore, cui obedientiam promittere, & fidelitatem jurare tenebatur, eligi & confirmari soleret, huic se Imperatorio Juri iniuste subtraxit: 2. Caesarea Majestati debitam circa sacra & res ecclesiasticas legum ferendarum potestatem invasit: 3. augenda potentiae unice intentus, foedera cum Imperatoribus inita saepe violavit, atque in Caesarea jura & bona se immisit: 4. Imperato-

rem & Dominum suum, jura Imperii vindicaturum, subinde censuris ecclesiasticis improbe perstrinxit: 5. cum eodem, ut urbem Romam extorqueret, totamque sibi subjiceret Italiam, per tot saecula bella gerere sustinuit: 6. Innocentem saepe criminatus est, eius hostibus adhaesit, eundem saepe petivit insidiis. Tot ergo licet ingrati animi prodens indicia a Caesare meruerit, beneficiis collatis spoliari; ea tamen est invictissimi JOSEPHI Nostri clementia, ut quae ex Caesarum beneficio in istum sunt expresse collata, eidem non invideat, sed quasi ex novo beneficio salva relinquat. (tt) Cum suum cuique tribuendum

endum & relinquendum sit, illa quæ tradunt Mascard. *concl.* non potuit Pontifex auctoritate propria more prædonis sive clam sive per vim, impune ac citra restituendi necessitatem, ad se bona Cæsaris & Imperii rapere. Ad hoc sicut pro abominabili habetur, quod quis propria auctoritate libi ius dicat: Marant. *prax. aur. part. 3. in fin.* ita sola antecessorum vitiosa possessio a restitutione non liberat. Multa Pontifices erga Cæsares eodemque Rege Italiæ spolia commississe notissimum est: hæc ergo, nisi omnia iura violare, & in reatu isto summo sedis Apostolicæ dedecore persistere malint, promte reddenda esse minerint: quandoquidem spoliatus ante omnia restituendus est, & prius de vi, quam de proprietate quærendum. De antiquiore possessione Cæsaris in urbem Romam, Patrimonium Petri, aliasque Provincias ab Ecclesia Romana detentas, nemo dubitaverit. Itaque nihil proderunt actus possessorii ab Episcopo Romano in istas exerciti, tum quod probata possessione antiquiore deiectioni nova possessio pro invasione habeatur: per

1321. *num. 2. vol. 3. Wessenbec. p. 1. consil. 6. num. 61. & quos ibi citant DD.* tum quod nullus actus, qui habet contradictionem & resistantiam antiquioris possessionis, pro legitimo actu possessorio allegari possit, Menoch. *de recup. possess. num. 201. Honded. consil. 20. num. 21. vol. 1.* Et cum vehemensissima iuris præsumptio Pontificiæ possessioni resistat, idem tenebitur quoad singula bona detenta, quæ ad Imperium & Regnum Italiæ pertinuerunt, Imperatore postulante, possessionis suæ titulum edere: quia cum ius commune præsumat contra talem possessionem, reputando eam iniustam & vitiosam, &c. & sic adsistat uni, & resistat fortiter alteri; inde fit, ut ex sola possessione, (cum hæc precaria præsumatur, Menoch. *consil. 307. n. 61. Virgin. de Bocat. de manut. in poss. c. 9. n. 4.*) absque probatione tituli non debeant huiusmodi possessores defendi, nisi possessionem, quam asserunt, iustificent. Klock. *in Tractat. de Contribution. cap. 20. num. 264.*

aut etiam ab Imperatore extra normam debitam alienari nequit. (uu)

Solennissime pariter & speciatim Romanæ contradicimus Curiaē prætensam illam quoad Jura tertiorum bonave temporalia potestatem, quam Bullæ Pontificiæ exercere præsumunt, cum hæ, nec validæ hoc in genere, nec receptæ sint (xx), quibuscunque insigniantur nomi-

(uu) Esto vero Cæsarem aliquem, hinc Ecclesiæ Romanæ plus iusto faventem, inde Imperii commoda utilitati propriæ posthabentem e. g. Carolum IV. quem Maximilianus I. Imperii Vitricum, & alii Imperatorem Sacerdotum appellarunt, teste Schiltero *in dict. tract. de libert. Eccles. German. lib. 6. cap. 3. §. 9.* bona quædam Imperii in Ecclesiam Romanam temere & sine consensu Principum alienasse, quod tamen ante omnia certis & indubitatis argumentis ab allegante probandum esset, illam alienationem contra normam debitam factam, adeoque illegitimam & non validuram esse longe evidentissimum est; ut Pontifex possessionis suæ titulum editurus, & translationem Imperatoris, & consensum Statuum Imperii probare necesse habeat.

(xx) Cum Ecclesia Romana non habeat ex iure divino aliam potestatem, quam illam, quæ a Christo

nomini-
bus, & Nos Romanumque
Imperium obligare non possint de-
beantve; neque facultatem Nos ul-
lam admittamus, aut tolerare possi-
mus in sæpefata Curia, quæ cassare
vel annullare conetur ea, quæ Nos
vi Muneris Authoritatisque Nostræ
Cæsa-

a Christo fuit translata, hæc ve-
ro mere spiritualis sit, non po-
test illius iuris vigore ad tempo-
ralia Episcopus Romanus pote-
statis suæ limites extendere, quod Dn. du Pin in *dict. tract. de antiqu. Eccl. discipl. dissert. 7. c. 1. §. 2.* invictis asseruit argu-
mentis: quamvis is vero jure Ro-
mano ex privilegio nempe &
indulgentia Cæsarum quædam
temporalia fuerit nactus: his
tamen beneficiis contentus es-
se, eademque grata mente ut
clientem & subditum decet a-
gnosceret, nullo vero modo in
bona temporalia tertiorum, ne-
dum Sacri Imperii sub prætextu
ecclesiasticæ potestatis grassari
debet, nisi prædonis notam

contrahere, & ut hostis Impe-
rii qualem sæpe se præstitit, tra-
ctari præoptaverit. Quemad-
modum vero literæ diffidatio-
nis & minæ ab hostibus emissæ,
quibus majora scelera denun-
ciant, non impediunt, quo-
minus diffidatus istis manus in-
jicere, debitamque pœnam
irrogare possit; Ita huiusmodi
bullæ Pontificiæ, spolia Eccle-
siæ Romanæ graviori execratio-
nis facinore propugnantes, Im-
peratorum remoram haud iniece-
runt, quominus posset iustissi-
me & iura sua armata manu vin-
dicare, & in spoliantem ut re-
bellem ac hostem animadver-
tere.

Cæsareæ disponimus ac ordinamus,
(yy) nullatenus dubitantes, quin
Conventus universi Imperij, ac omnes ejusdem Electores, Principes,
& Status, Vasallique ac subditi, consilio Nobis ac auxilio suo efficace,
ubi opus fuerit & ordo rerum demandarit, sint actutum adstituri. (zz)
Itera-

(yy) Quo jure tibi Pontifex appellatio incolumem & florentem præstat, impudentia, quod potestatem gesta Cæsaris irrita facienda arrogas? Agitur hic de auctoritati Cæsareæ in tam justa supremo in Parmæ atque Placentiæ Ducatus jure, quod Cæsar ad se pertinens merito tueretur; & finge, Cæsarem non esse, sed belligerantem, qui cum liberatis ab hoste populis secundum iuris gentium principia paciscatur. An tu Cæsare belligerante superiores? Nemo enim nisi superior, & subditorum actus rescindere potest: An tu illum, ne imperio, ne jure belli uti possit, impedies? Ingens hæc obnoxii Principis & Clientis, quæ sola te Pontifex appellatio incolumem & florentem præstat, impudentia, quod potestatem gesta Cæsaris irrita facienda arrogas? Agitur hic de auctoritati Cæsareæ in tam justa & necessaria causa, cum nihil hic tibi præter obsequii gloriam relictum sit, obsistere & quasi contra stimulum calcitrans reniti non reformides.

(zz) Cum injuria a Pontifice Imperatori & Imperio illata, ad huius quoque Status pertineat & porrigatur: cum iidem Imperatores sæpe ad injurias Ecclesiæ Romanæ vindicandas in Comitibus fuerint exhortati: Denique de Parma & Placentia a Pontifice retenta dicti ordines cum Carolo V. quoque gravissimè

Iterato igitur, & deliberato animo, sanoque & maturo accedente consilio, atque ex plenitudine potestatis Nostræ Cæsareæ, hisce publice declaramus, contradicimus, abolemus, cassamus, & protestamur, ut supra, solenniissimo, quo potest fieri, pacto & modo, annullantes, & irritum injustumque decernentes, quicquid in sæpius memorato superiore scripto quoad formam aut materiam in præjudicium nostrorum & Sacri Romani Imperii Jurium, vel etiam contra nostros

me fuerint questi, & eo nomine satisfieri sibi postulaverint: vid. rescr. Caroli V. anno 1526. emissum, quod exhibet Goldast. tom. 3. *constit. Imper.* neque conventus universi Imperii & omnes ejusdem Electores, Principes & status, Vasallique & subditi, neque foederati Cæsari adversus pessimi exempli rapinas, gentium quieti maxime infestas, iusta auxilia denegaverint.

stros Ministros, Commissarios, Milites vel alios quoscunque, exprimitur, aut intellectum videri potest.

Inhibemus quoque omnibus ac singulis Ecclesiasticis ac sæcularibus Nostri & Imperij Vasallis, Ministris ac subditis, siue in terris Ecclesiæ, siue in Ducatibus Parmæ aut Placentiæ, siue alibi existentibus, sub gravissima Nostri & Imperij indignatione, omnium bonorum confiscatione, corporalique pœna (aaa) ne quam rationem ejus, quod
in

(aaa) Cum bulla ista Pontificia potestatis ecclesiasticæ limites egressa, & ad jura Cæsarea in subjectos Parmenses & Placentinos justè exercita turbanda unice spectans, ea quæ juri divino reluctantur, subditis, cujusmodi interdictum est, ne summæ potestati obtemperarent, iniunxerit, quæ in Cæsarem & Imperium commissa injuria tanto magis coercenda esse videtur, quod non ex mali imminenti declinandi necessitate, sed

in adducto scripto cōtinetur, in ulla
re habeant; sed districte mandamus
ut Nostriſ Juffibus, & ordinationi-
bus conſtanter & debite pareant;
dum viciffim protectionem Noſtrā
Cle-

ſed mero erga Cæſarem odio, gentiumque ſecuritatem com-
tum ambitione & profunda cu- munem hoc Pontificis facinore
pidine Imperii profluxit, quan- varie læſam acriora remedia &
toque graviora damna Italia, gravius exemplum expoſcere:
Imperio & univerſæ prope Eu- quis dubitat, edicti huius Cæſa-
ropæ, cui pacandæ Cæſar inten- rei tranſgreſſores, utpote debi-
tus erat afferret, accedente tam Cæſari reverentiam Imperii-
præterea ingrati animi crimine, que ſecuritatem dignitatem &
erga benefactorem & liberato- poteſtatem violantes, criminis
rem Italia, maxime deteſtabili: læſæ maiestatis reos futuros eſſe;
ſalva conſcientia & ſine graviffi- vel neſcit, quod ex iure commu-
mo crimine bullæ iſti Pontificiæ ni in hoc crimen incidentibus
obedientiam præſtari non poſſe poena conſcſcationis bonorum
res ipſa loquitur. Econtrario immineat? in tantum ut iſta pœ-
vero Sacra Cæſarea Maiestas na ſtatim a die perpetrati delicti
merito in diplomate ſuo, quo ipſo iure in effectum tranſeat,
Jura Imperii contra turbationes bonaque conſcſcata ad Cæſarem
eccleſiæ Romanæ vindicat, pertinere incipiant; quinimo
tranſgreſſuris, præter pœnam hæc ne quidem ille, qui poſt
corporalem etiam conſcſcatio- conſcſcationem literas gratiæ
nis bonorum pœnam conſti- obtinuit, niſi id expreſſe fuerit
tuit: ut enim iam taceam, hinc inſertum, recuperet. vid.
tranquillitatem Italia & ſalutem Chriſtin. vol. 4. deciſ. 207. in ſin.
Imperii, inde imperantium,

(bbb)

Clementiamque Cæsaream fidelibus ac obedientibus impertiri non intermittemus; Monituri idcirco etiam modo debito Parmensem Ducem, (bbb) ut nullum aliud dominum

(bbb) Præterquam enim, quod investitura Pontificum, qui usurpatum ius directum in Parmæ & Placentiæ ducatus nunquam obtinuerunt, Farneſiis nihil momenti ad stabilendam istorum ducatum possessionem adiicere valet, sed iisdem demum ex Cæsaris & Ducum Mediolanensium, quos ille hoc nomine & hodie investit, concessione, quicquid in illos habent iuris accesserit, Ducis Parmensis, qui ecclesiam Romanam sic satis sibi infensam expertus est, maxime interest, ut Pontificiæ investituræ iugum excutiat. Cum etiam invictissimus Cæsar, qui gloriosissime iura Imperii vindicat, supremoque per Regnum Italiæ, & Imperium Romanum, dominio potitur, Serenissimo Duci Parmensi, ne imposterum Pontificis dominium agnosceret, severe interdixerit: nemo vero Imperio subiectus Pontifici se obstringere potuerit, nisi quatenus superiori id placitum esset, quod ampliore non haberet potestatem, ut docet Grotius *de Jur. B. & P. Lib. 2. cap. 13. §. 20.* & Imperator salva erga Ecclesiam Romanam reverentia præcavere possit, ne actu subiecti potestas sua aliquid detrimenti capiat. vid. Pufend. *de Jur. N. & G. lib. IV. cap. 2. num. 24.* quod sine totius imperii convulsione, cuius salute ipsius Ecclesiæ incolumitas continetur, fieri nequit, ut *in Cap. 1. Tractat. huius preced.* sum persecutus: non potest prædictus Dux ullum aliud dominium, quam Cæsaris & Caroli III. Hispaniarum Regis, utpote legitimi Ducatus Mediolanensis Domini &

nium quam Nostrum & dicti Hispaniarum Regis Fratris Nostri charissimi, utpote legitimorum Ducatus Mediolanensis respectu Domino- rum & Possessorum, ratione Parmæ ac Placentiæ recognoscat, cum potissimum etiam aliunde in propatulo sit, quod respondere Nobis de No- stris & Sacri Romani Imperii Juribus non immerito teneatur.

Rogamus denique Omnipoten- tem ac Justissimum DEUM, ut ar- dentem omnibus & sincerum ho- nestæ, fidæ ac perpetuæ pacis con- cordiæque amorem instillare, No- bismet autem largiri gratiam digne-
tur

& possessoris ratione dictarum/victis pariter atque clarissimis civitatum nisi gravissimo reatu, argumentis in propatulo sit, & sine præsentissimo periculo quod Sacræ Cæsareæ Maiestati iuris sui amittendi exponere se de eiusdem & Sacr. Rom. Impe- velit, recognoscere, cum po- rii iuribus merito respondere tissimum etiam aliunde ex tot in- teneatur.

tur, quâ continuo & fortiter, quæcunque ad Nos & Sacrum Imperium pertinent, tueri valeamus, (ccc) cum submississima gratitudine totum id, quod Cæsaris est, Divinæ Majestati acceptum ferentes, publica hâc declaratione, Protestatione & Reservatione repetita profi-

(ccc) Cum ad maximam Imperii Regnorumque, ad quæ divina providentia invictissimum JOSEPHUM nostrum provexit, molem præsertim contra tot hostes internos & externos continendam, strenua virtute, inexpugnabili animi constantia, & in superabili fortitudine, qualis in Cæsare nostro ad miraculum elucet, sit opus, itemque quæ eius, omnium rerum & successuum auspicia a cunctorum bonorum largitore Deo repetentis, summa & sanctissima pietas est, ad gloriose destinata perficienda devota ac religiosa mente supremi numinis cœlestem opem imploret: istam firmissimam concipere fiduciam potest, divinam Majestatem, a destinatione sua, qua publicam Imperii Romani, Germaniæ & Italiæ securitatem, perpetuis JOSEPHI victoriis fulcire atque perennem reddere decrevit, nunquam esse recessuram, sed Cæsareæ & suæ proximæ Majestati, ad Imperii iura vindicanda, contra rapaces manus invasorum, atque Pontificis insidias, quantumvis his vires suas vel ipsi Dæmones commodaturi sint, prout solet pertinax ex orco prægenerata avaritia & ambitio, si Deum aliter experiat, Acheronta subinde movere, vires suffecturas collaturam esse.

(ddd)

profitentes, circa temporalia Imperij bona & Jura, (ddd) nihil alteri cuipiam, nisi quod expresse Prædecessorum Nostrorum & Imperij consensu munitum est, atque in specie nullum dicti Imperii Dominium temporale supremum legitime unquam competere, asseri, aut vindicari posse; ijs omnibus ac singulis, quæ secus facta sunt aut reputantur

(ddd) Fridericum I. Imperatorem, ex Radevico de eiusdem Imperatoris rebus gestis *lib. 2. cap. 1.* constat, quod cum passim Itali bona Regni & Imperii, atque in his regalia, ad se pertinere crepassent, adhibito debita iustitiæ, clementiæ & Maiestatis temperamento possessoribus titulum edere & probare non valentibus, eadem subtrahere. Ita quotidianis gloriæ incrementis semper factus Augustior, perfecti Imperatoris Regisque exemplum absolves, atque æterno virtutis Tuæ merito subditos, cives & posteros obstringes.

Imperium sui iuris admonens, n 2

tantur, hisce pro nunc ut ex tunc,
& pro tunc ut ex nunc, ac futuris
æternum temporibus, quam fieri
potest solennissime, gravissime,
firmissimeque contradicentes, vi-
gore Diplomatis hujus, Manu No-
stra subscripti, & sigillo Nostro Cæ-
sareo muniti, quod dabatur in Civi-
tate Nostra Viennæ, die vigesima
sextâ mensis Junij Anno Domini
Millesimo septingentesimo octavo,
Regnorum Nostrorum Romani de-
cimo nono, Hungarici vigesimo
primo, Bohemici vero quarto.

JOSEPHUS

L. S.

V: Frid. Carolus Comes

de Schönborn.

Ad Mandatum Sac.^a Cæs.^a

Majestatis proprium.

Franciscus Winandus de Bertram.

Sequuntur ob affinitatem argumenti Appendicis loco I. Annotationes in Pratenfam Nullitatis declarationem Pontificiam, Casareumque ad hanc responsum, ab Anonymo Germanice sub titulo, *Einiger unborggreifflichen Anmerckungen über diese Päpstliche Nullitäts-Erklärung / und Ihrer Kaiserl. Majest. darauff gethane Antwort / flagrante adhuc inter Sacram Casaream Majestatem & Pontificem per Italiam bello conscripta, nunc primum in Latinum versa.*

Sillum unquam eorum certaminum, quæ ab aliquot inde sæculis Catholicis Principibus Romana cum curia intercesserunt, magni momenti ponderisque fuit, eo certe numero illud, quod nunc inprimis agitur, habendum erit. Etsi enim Carolus V. anno MDXXVI. istius ætatis Pontificem in magnas cogebat
B 3
augustias

angustias, nec minus Veneti Pauli V. diris satis acriter resistebant : illius tamen ausus non adeo ingentes in Imperio turbas excitabat , utpote quod isti sese rei haut immiscebat : horum vero motus inter fines duntaxat Italicos continebantur, licet Romanæ curiæ non parvam dedecoris maculam inurerent. Præsens vero certamen priora omnia longissime superat : quandoquidem nullus unquam Cæsarum Austriacorum temerario Pontificis Banno tanta se animi magnitudine opposuit, tantaque cum vehementia ac rationum robore retudit ac confutavit : unde & hic casus totumque negotium tanto notabilius rariusque censeretur debet. Nec immerito quis miretur, unde Romana Curia his temporibus, hocque rerum statu, eo usque temeritatis procedere potuerit , ut illo cum Principe voluerit collidi, quem novit non solum potentissimis Protestantium tam arcto fœdere conjunctum, sed etiam, si ratio personæ habeatur, talem esse, qualem unquam Serenissima domus Austriaca Cæsarem habuit. Antiquis quidem temporibus non novum adeo insolitumque erat, si ipsi Cæsares Germanici, si alii etiam Principes vel moverent sese, diras Romanas, velut fulmina, in sacratissima eorum capita torqueri : cujus generis exemplorum plenæ sunt historiæ omnes. Ea autem in re deterrima erat conditio jam laudatorum Cæsarum Germanicorum, quippe qui istis Pontificum insultibus maxime omnium appetebantur : quod exemplum Henrici IV. V. (quorum duorum Cæsarum res non sine stupore leguntur, adeo ut, si tot non exstarent probati testes, vix quisquam fidem adhibiturus esset, humanam pro-

proterviam adversus sacras Regum personas usque eo
 progredi sustinuisse) Conradi III. Friderici Barbarossæ,
 Ottonis IV. Friderici II. Conradi IV. Ludovici IV. seu
 Bavari, pluribus commonstrant. Quamvis non semel
 Pontificibus res plane secus cesserit, ac sibi forte per-
 suasum habuerunt, quod denuo Germanicæ historiæ
 tum de sæpius indicatis Cæsaribus, qui, spretis omni-
 bus Pontificum diris, eis se aliquantisper magno ani-
 mo opponebant, Cæsareaque jura & dignitatem stre-
 nue propugnabant, licet ad extremum infelicibus fatis
 succumbendum ipsis esset, tum quoque de Ottonibus
 aliisque affatim testantur. Philippus IV. Rex Gal-
 liæ inprimis, Bonifacium VIII. tunc temporis Pon-
 tificem, qui & ipsi intentabat diras, acriter admodum
 repellebat, sic ei rescribendo: *sciat autem Tua Fatui-
 tas, nos in temporalibus nemini subesse.* Hæc omnia
 tamen id non efficiebant, ut eo se duci pateretur Curia
 Romana, quo minus affectibus suis adversus Principes
 supremos nullique hominum obnoxios ulterius indul-
 gerent. Sed nec illud hic silentio prætermittendum,
 quod, ex quo Lutherus & Calvinus religionis repur-
 gandæ in se partes publice susceperunt, (qua ex re Prin-
 cipes perspicaciores facti indies aliquanto propius de-
 incept agnoscere sua jura coeperunt) Romani Ponti-
 fices fulmina dirarum non adeo crebro emisserint, &
 licet ea minati sint subinde, raro tamen, nec nisi plane
 necessariæ defensionis causa, ac ne oblivione sepelire-
 tur potestas sua, illa extorserint. Neque vero in hi-
 storiis multa admodum exempla solemnæ formulæ re-
 perientur, qua Pontifices diris devovissent Austriacos
 in.

inprimis Cæsares, licet sæpenumero non adeo adversus eos pulchre se gesserint. Quamobrem & præsens controversia eo magis meretur considerationem, quo minus de illo Pontifice, qui tanta in civilibus prudentia præditus vult videri, talia quidem aliquis expectasset. Omnia vero illa, quibus Pontificius Bannus, quasi fundamentis, subnititur, ad hæc tria potissimum capita recidunt, quod curia Romana credi cupit, (I) cunctos Principes ecclesiasticos in civilibus non minus, ac laicis rebus, sibi subiectos esse; (II) in Ducatus Parmæ & Placentiæ directum sibi dominium competere; (III) Clerum ab omnibus oneribus immunem esse, nec Laicum hunc facere tributarium debere.

Ad primum quod attinet, id, ceu constat, eo fundatur, quem Christum Petro, primo Pontifici scilicet, reliquisse ajunt, in his terris, vicariatu. Sed nondum penitus confectum videtur, an Petrus unquam Romæ fuerit? cum id fere tantum ex historiarum monumentis tuto colligatur, quod per septennium Antiochiæ sit commoratus, ibique constituerit Episcopatum, qui, tanquam primus omnium antiquissimusque, jure meritoque sibi præ Romano principatum vindicaret: quemadmodum & credibile videtur, si Petrus ecclesiasticum in mundo vicariatuum voluisset instituere, illum potius in dicto loco, quam alibi, fundaturum fuisse. Si vero etiam daretur, Romæ eum concionatum fuisse, ibique constituisse Episcopatum (quod tamen, quia sedes illa fuit Cæsarum Romanorum, ac ille locus, unde omnes Christianorum vexationes velut ex prima origine provenerunt, cum ratione credi vix potest:) inde tamen ne
fidiculis

fidiculis quidem extorqueri universalis in omnes homines potestas posset : siquidem nec Regnum Christi de hoc mundo fuit, nec verba ejus : tu es Petrus &c. id inferunt, quod Pontificii inde exsculpere nituntur : id quod tam abunde a Protestantibus ostensum est, quam mascole jam tum medio in Papatu, ante Reformationem, ab ipsis doctoribus Catholicis Pontifici potestas in rebus civilibus abjudicata fuit. Quid ? quod gloriosissimus Imperator, Maximilianus I. id meditabatur, ut ipse Pontifex Maximus fieret, quo Imperatoriæ Majestati pristinum suum perfectumque restitueret decus, Imperiumque aliquando ab infinitis illis pecuniæ exactionibus, quæ fiunt a Pontifice, immune præstaret, ut pluribus docent literæ, a Domino de Lichtenstein hoc nomine datæ, quæ apud Goldastum in actis Imperialibus & autorem Fecialis Europæi reperiuntur. Neque vero inde huic, quam sibi Pontifices arrogant, potestati ullum accedit firmamentum, quod Imperator, tanquam supremus Romanæ ecclesiæ Præfectus, ejus jura ac privilegia tueri teneatur ; quandoquidem hoc Cæsares Romanos titulo ex mera adulatione insignivere Pontifices, ut fallere tanto facilius tectiusque possent. Re vera sane nihil in recessu habet iste honos, omnisque Princeps Christianus jam tum reapse obligatur ad Christianam Ecclesiam religionemque pro viribus tutandam, quod Furstenerius in Tractatu de jure suprematus capite XXII. & Grotius de jure B. & P. libro II. fuse deduxerunt, probatumque dederunt ampliter.

Quoniam itaque certum ratumque est, Romanæ curiæ in temporalibus nullam competere potestatem,
o
quam

quam nec Catholici Principes ei unquam concessuri sunt (circa sacra enim hoc rerum statu eam ipsi forte relinquere cogentur) secundo iam loco disquirendum est, an in Ducatus Parmæ ac Placentiæ directo gaudeat dominio? Res indubitata est veritatis, cui nemo potest refragari, quod hi duo Ducatus ad Ducatum pertineant Mediolanensem, pendeantque ab eo, nec unquam aliter censiti reputatique fuerint. Etsi vero Romana Curia hoc maxime prætere solet causæ suæ, quod post mortem ultimi Ducis Mediolanensis, Francisci Sfortiæ, a Carolo V. Imperatore illi Paulo III. Pontifici donati concessique sint, qui eos deinceps ad filium suum naturalem beneficiario jure transmiserit: admodum tamen lubrico tota res ista nititur fundamento, dum non solum ei constanter contradicunt Hispani, satisque gravibus rationibus ostendunt, hosce Ducatus Ducatui Mediolanensi indissolubili vinculo annexos esse, eoque, si domus Farnesia exstingueretur, non ad Pontificem, ut vacuum beneficium, reverti debere: verum ipse quoque laudatus Imperator, cum, sublato Duce Petro Aloysio Farnesio, Placentiam occuparet, jactatam hanc donationem neutiquam agnovit, sed autographum voluit proferri, quod in nullo tum angulo Vaticani reperire potuit Curia Romana, quemadmodum Thuanus fuisse memoravit. Quod si vel maxime hoc concedatur, a Carolo V. factam esse istam donationem, ea tamen nullum haberet valorem, quia nulli Imperatori ob confirmatam jure jurando capitulationem & leges Imperii fundamentales quidquam licet de Imperio, sine unanimi ordinum ejus consensu alienare: id quod ipsa quoque

que Cæsarea Majestas in præsentī diplomate confitetur: quod testimonium, ut pote a teste omni exceptione majori perhibitum, Pontifex, ut spero, non infirmabit aut refellet. Jam cum nec ullibi vestigium inveniat, quod Imperium unquam approbaverit hanc alienationem, aut hæc unanimi omnium suffragio facta sit, præcipuum Pontificii prætextus fundamentum concidit illico, eoque destructo, non potest non simul jactata præscriptio velut sponte collabi: siquidem illa nec fieri, nec de jure valida esse potest, quamdiu bona fides & justus possidendi titulus non liquet, quæ utraque tamen hic plane deficiunt. Quæ cum ita sint, Pontifex directum, quod sibi in duos controversos Ducatus arrogat, dominium, nullo adhuc documento probavit: quin potius ex dictis intelligitur, quod & Cæsarea Majestas in responsione ipsa indicat, mala eos fide tenuisse, ac usurpasse Ducatus istos, eoque fulmen Banni sui tempore neutiquam opportuno, sine ulla idonea causa, in personam prorsus inconvenientem evibrasse. Et vero metuendum est, ne Pontifici idem eveniat, quod illis solet, qui temere, ac ubi opus non erat, nidum fodiunt vesparum, eoque totum illarum in se concitant examen.

Ex iis itaque, quæ hætenus explicata sunt, ad oculum potest patere, quod neque potestas universalis, neque dominium directum Pontifici justam ad declarationem Banni causam potuerit præbere. Jam paucis quoque expendere lubet, num prætensa exemptio clericorum justis quoque fulcris subnitatur? Quod illi partem Reipublicæ constituent, eaque necessario ut mem-

bra contineantur, ipsi, ut speramus, infitias haut ibunt: si enim ad cives non pertinerent, prius ostendendum ipsis foret, sub quonam demum genere aut specie comprehendantur. Jam vero trita illa juris regula citra controversiam valorem suum obinebit, quod qui sentit commodum, debeat etiam sentire incommodum, quod scilicet cum eo connexum est.

Quis vero ignorat, quod Clerici tantundem tutelæ, imo plus sæpenumero, quam Laici desiderent: eoque magistratus, quo eam plene perfecteque præstare valeat, tanto plus impensarum insumere cogatur? Quare vicissim quemvis civium sana ratio & ipsum jus naturale docet, quod superioribus ea non debeat subsidia intercepte, quæ necessario requiruntur, ut ab ipso alienam vim injuriamque possit propulsare. Adhæc dicta ratio atque natura cunctis quoque dictitat, quod ad defensionem patriæ & propulsionem alienæ potestatis vires facultatesque suas conferre omnes teneantur. Cum itaque Clerici Romani citra controversiam ad subditos pertineant, & præcipuam exposcant tutelam, & passim fertilissimas terrarum possideant partes, ipsius sane æquitatis lex requirit, ut eo in primis tempore, quo libertas & salus publica, ut in præsentī casu, defendenda est, non claudant oculos suos, sed aperiant potius lubentes, præcipue cum pecunia opesque non adeo magno ipsis labore ac sudore constent. Negari quidem non potest, quod antiquitus magna hunc ordinem prosecuti homines fuerint reverentia, quæ omnium primum ex gentilismo dimanavit: nec diffitemur, quod is citra controversiam quovis honore sit mactandus. Quod autem

Romana

Romana curia superstitiosis illis temporibus simplicitate hominum abusa est nimium, clerumque suum omni civili potestati exemit, id vero tam injustum, quam intolerabile videtur esse. Unde & Cæsarea Majestas, quæ, pro suo singulari, quo pollet, lumine intellectus ac prudentia, iniquitatem hujus exemptionis abunde perspexit, utique potestatem habuit a Parmensi Placentinoque Clero non secus, ac a ceteris, necessaria subsidia, ad hiemandum requisita, exigendi. Nec quidquam minus, quam Bannum meruit Pontificium, quandoquidem hoc ipso nihil aliud fecit, quam quod eidem, pro suprema a Deo ipsi concessa Cæsarea potestate, qua ei tam Clerici quam Laici sine discrimine obstricti tenentur, & secundum sanam rationem naturæque & gentium jura, necessitate insuper flagitante, omnino licebat. Quocirca allegati in Pontificis injusto Banno Canones & Conciliorum decreta contra eam plane nihil efficiunt, quia in temporalibus adversus Principem, absoluto imperio gaudentem, haud quidquam valent: de divinis vero hic non est sermo: licet & hæc altioris indaginis quæstio esse videatur.

Quoniam itaque præcipua, quibus Pontificis Ban- nus niti videbatur, fundamenta satis sunt destructa, ultro consequitur, reliquam quoque structuram nullius esse firmitatis: neque vero rectius res ista omnis confutari a quoquam potest, quam ab ipso jam Cæsare publico in scripto confutata fuit. Non parum autem admirandum est, quod Pontifex, qui tam religiosus vult videri, non erubuerit tamen, in tam injusta causa ipsam Sacram Scripturam tam inconvenienter allegare,

verbisque Psalmistæ: Parce, Domine &c. tam insigni-
ter abuti. Sane si Romana Ecclesia non in aliud addu-
citur periculum, quam ut bene numati Clerici subinde
numum aliquem conferre ad summam necessitatem
propulsandam cogantur, omnino convenit, ut taceat
modo, nec de ullo infortunio conqueratur: quippe cum
hoc pacto non futurum sit statim, ut obæsi eorum ven-
tres tam cito macrescant. Facile vero quivis intelli-
git, Romanam curiam istis verbis: Ne des hereditatem
tuam &c. cohortes Prussicas, tanquam hæreticas, de-
signare, quod etsi non diserte adeo enunciare voluit,
in iis tamen, quæ sequuntur, expressius innuit, men-
tionem bullæ injiciens, quam, tanquam acerrimum
tormentum, die viridium ex Vaticano in omnes ex-
plodere hæreticos solet. Et admodum profecto ægre
hanc Curiam illud habet, quod in Italia, quæ secundum
sacram Romanorum dialectum, quasi terra Gosen,
hæresi, quam vocant, polluta nondum est, tantus tunc
numerus eorum esset hæreticorum, qui maximum præ
omnibus periculum Romanæ ecclesiæ videtur intentare.
Perfacile enim factu esset, ut acutorum alioquin Italo-
rum conscientia frequentiori cum istis hominibus con-
suetudine multi injicerentur scrupuli, unde paulatim
magis magisque inciperent parui pendere religionem
suam: siquidem jam constat satis, quam de ea pleri-
que Itali in animis suis sententiam foveant. Quis vero
tunc maximum caperet detrimentum, nisi Curia Ro-
mana, & quam tum occupatum foret officium sacræ
inquisitionis, quod nec alias est otiosum! Unde haut
vane aliquis possit suspicari, quod putidi hæretici Pon-
tificem

tificem, ut sola causa impellens, ceu loquuntur, ad Ban-
num emittendum permoverint. Sed hoc indignum est,
quod hi ipsi hæretici tam sunt pervicaces, ut illum non
velint admodum pensi habere, verum apposito ab ho-
spitibus cibo potuque suaviter delectantur, etiamsi vel
sexcentis Pontificiis execrationibus cumulati sint. In-
terim non potest non quiuis prudens magnopere mi-
rari, quod, uti ipsa Cæsarea Majestas dicit, & facti
historia quoque satis commonet, cum Galli adhuc in
Italia principatum obtinerent, Clericosque æque, ac
Laicos, pro lubitu tractarent, Pontifex magis mutus,
quam piscis, fuerit, & quoties Legatus Cæsareus hos
ipsi exponere excessus voluit, velut catarrho laborave-
rit, vel quasi aliquot guttulis de tinctura eloquentiæ Car-
dinalis Jansonii ablatus fuisset auditus ejus, obsurdue-
rit. Jam vero ubi Cæsarea Majestas nil quidquam aliud
agit, quam quod sua & Imperii jura postulant & requi-
runt, cœlum miscetur mari, dirissimæque evibrantur
excommunicationes. Sed immortalis Deo gratiæ de-
bentur, qui talia largitus est tempora, taleque ecclesiæ
Christianæ excitavit caput, sub quo non amplius metu-
enda iniqua fulmina videntur, quæ & in se talia sunt, ut
nullo nomine rectius, quam fulguris ex pelui, desig-
nentur: nam, uti Poeta prudenter canit, inanis sine vi-
ribus ira. Quo magis sese Pontifex turpiter dedit, sua-
que importunitate Cæsari occasionem præbuit, ut in eas
incideret cogitationes, quæ ipsi, si se continuisset ille, in
mentem forte non venissent. Sed nimium Curia Roma-
na prodit affectum suum, utpote quod vereatur, ne si
invalescat in Italia potentia Cæsaris, hic sua & Imperii
anti-

antiqua jura & prætensiones in Urbem Romam & Patrimonium Petri repetat, sibi que autographum donationis Constantini M. vi adhibita jubeat ostendi. Idcirco hoc inprimis remedio putavit isti, quod metuebat, malo occurrendum: quam rem, si ea ipsi successisset ex voto, alia magis ardua secutura fuissent, quibus Camera Pontificia pristinam sibi auctoritatem conata esset vindicare.

Interim omnino iniquum esset, si quis dubitare vellet, num Electores ac Principes Sacri Romani Imperii Majestati Cæsareæ adfuturi, ejusque gloriosum propositum adjuturi sint usque: cum hi in omnibus capitulationibus conservationem & restitutionem jurium antiquorum tanta soleant gravitate urgere.

Cæterum supremum Numen Cæsareæ Majestati vires roburque largiatur, ut omnibus impofterum injustis Pontificis postulatis ac molitionibus animo imperterritito respondere, hancque in Gallicanas partes affectu velut immersam aulam reapse docere valeat, quomodo supremam Romani Cæsaris Majestatem, cui divina sapientia Principatum præ cunctis mundi Principibus concessit, justa religione ac reverentia debeat venerari. Neque enim est, quod quis existimet, hunc Pontificem ad frugem rediturum, injuriamque, qua adhuc Cæsarem affecit, agniturum esse: imo vero a nullo magis, quam ab hac ipsa, alienus est. Ac, ut ipso opere ostenderet, quomodo modum peccandi implere, justamque in se Cæsareæ Majestatis iram plene perfecteque provocare voluerit, idcirco a. d. VI. Jul. anni MDCCVIII. ad omnes Episcopos regni Neapolitani epistolas

stolas encyclicas dedit, in quibus iis mandabatur, ut illis, qui secundum Caroli III. Regis Hispaniæ edicta, Clericis suos denegaturi essent redditus, certum præfigerent terminum intra quem decernerent, num bannum Pontificium in se recipere, an vero Regiæ Majestatis edicto obtemperare vellent?

Quodsi hoc postremum eligerent, rebelles omnes diris devotum, ecclesias clausum, & publicum cultum sublatum iri, Clericos vero Romam sese recepturos. Sane quantum mihi hac in re perspicere datur, hoc est Cæsarea abuti patientia: ac tantisper Pontifex justam Cæsareæ Majestatis iram proritabit, dum hic, necessitate compulsus, sanctum Patrem docere cogetur, quod non adeo temere ac sine causa filios suos debeat ad iram provocare. Si itaque Cæsarea Majestas Ducibus suis forte in mandatis est daturus, ut rationem a Pontifice reddi quærant, cur tam durus sit parens, qui patientia mansuetissimorum filiorum suorum tam immodice abutatur? non erit, quod Pontifex istam rem, ut novam, miretur. Neque enim amplius isto vivimus tempore, quibus nemo sine periculo vitæ ac salutis quærere audebat: Papa, quid facis? sed plane mutata hodie est rerum facies, solentque filii ecclesiæ Romanæ, quodam verbis pondere adjecto, rationes expetere, cur hoc vel illud faciat sanctissimus Pater? Ex omnibus autem Pontificis destinatis hoc satis apparet, quod prorsum inusitato ardeat desiderio numerum primogeniti ecclesiæ filii, Christianissimi Galliæ Regis, Convectorum Regionum, & Principalium Exsulum augendi. Et forte insi-

gni his Principibus solatio foret, si ipsorum panis & aqua semper ipsius Pontificis præsenti benedictione consecraretur. Vovemus Pontifici istiusmodi peregrinationem : Cæsareæ Majestati vero istam mentem consiliumque precamur, ad quod capiendum similis Pontificis asperitas stirpem ejus, potentissimum Carolum V. anno clc lxxxvi. adegit. Non dubitandum est, quin istiusmodi filiales commonitiones ecclesiæ Romanæ maximo cessurae sint commodo, ac emolumento. Faxit itaque Deus!

II.
AUCTORIS
ORATIO,

qua ostenditur,

Pontificem ad hospitia, pabula, frum-
menta, cæteraque, quæ ad annonam pertinent, Cæsareo
militi, quin etiam ad ipsa tributa Romanorum Impe-
ratori Augusto, ex provinciis ab Episcopo vel Ec-
clesia Romana possessis, conferenda,
obstrictum esse,

habita

Ipfis Kalendis Maii an. MDCCVIII.

in templo Sancti Nicolai,

cum

V. DOCTORES JURIS solemniter ab eo
renunciarentur.

J. N. J.

VIRI PER-ILLUSTRES & EXCELLENTISSIMI,
VIRI ILLUSTRÉS,
MAGNIFICE DNE. PROCANCELLARIE,
SUMME REVERENDI, NOBILISSIMI, CONSVL-
TISSIMI, EXPERIENTISSIMI, AMPLISSIMI, OMNIUM
FACULTATUM PROFESSORES
CELEBERRIMI,
FAUTORES ET COLLEGÆ IMPENSE OBSE-
VANDI COLENDIQVE, DOMINI
HOSPITES O. O. H.

Tuque florentissima Studiosæ Juventutis Corona!

QUæ sunt Cæsaris, reddite Cæsari. His verbis, quibus Servator noster quondam Judæos sui erga Imperatorem officii commonuit, liceat mihi, quod, nisi omnia me fallunt, summa ratione facere possum, jam alloqui Pontifices. Pontifices, qui estis donatarii ingrati, clientes perfidi, proprii facti impugnatores, atque coronæ, quam Imperatori imposuistis, ac imponere debetis, injusti usurpatores, quæ sunt Cæsaris, reddite Cæsari: Cæsari inquam, qui tot ac tantis beneficiis vos ornavit, qui toties pro defensione vestra ex vagina gladium eduxit, qui vos ab oppressione Tyrannorum toties liberavit. Ergo reddite Cæsari, quæ Cæsaris est, urbem Romanam; reddite Cæsari, qui Cæsaris est, agrum Romanum; reddite Cæsari, quod Cæsaris est, Patrimonium Petri; reddite illas imperii Romani in
 occi-

occidente reliquias, quæ Carolo & Ottoni M. hujusque in regno Germanorum successoribus, cum Imperatoris Romani titulo, præter regnum Italiæ & Longobardicum, cessere. Sed video, quæ sitis prætexturi. Nimirum dicetis: si plumas Aquilæ Romanæ evulsas omnes omnino restituere cogamur, nos prorsus implumes relinqui, Petrum despoliari, Ecclesiam Romanam omnibus ornamentis exui, & Christi Vicarium illis radiis, qui in hunc usque diem mortalium oculos præstrinxerunt, & ad reverentiam sedi Apostolicæ præstandam commoverunt, orbari necesse foret. At vero scitote, eam esse Cæsarum nostrorum clementiam, eam pietatem, ut facile vobis vel usumfructum, vel utile dominium, vel talem, qualem Status Imperii nostri habent, superioritatem territorialem in illis provinciis, quas non plane injuste possidetis, permissuri sint: modo istis dominium directum & eminens, ac summum ibidem imperium ne denegetis, modo officii vestri erga Cæsares, & subjectionis debitæ, memores vos præstetis, & imposterum non Imperatorem Lunæ, & vos Soli, ut adhuc fecistis, sed illum Soli, vos Lunæ, ordine inverso, comparetis; atque non propriis radiis, sed a benefico isto & fovente Sole in vos repercussis, unice coruscare, ingenuè palamque confiteamini. Idcirco si provincias, quas possidetis, ipsas reddere Cæsari detrectatis, saltem imperium in urbem & dictas provincias, quod injuste invasistis, & contra omnia jura, nimis audacter, non sine Cæsareæ Majestatis contemptu, cumque summo Reipubl. nostræ detrimento, usurpatis, reddite Cæsari. Erat jam iterum urbs Roma, post opes Gotho-

rum, qui pristina amplitudinis Romanæ monumenta immani rabie devastarunt, in Italia collapsas, imperii Orientalis accessio facta, cum partim metu imminentis Desiderii, Longobardorum Regis permota, partim imperii Græcorum vel Exarchorum odio, per quos Ravennæ residentes ab illo regebatur, vel memoria pristinae dominationis, vel ob aversos ab Iconomachis animos, vel denique ambitione Pontificum, qui nisi ab Ecclesia Orientali sejungerentur, titulum Episcopi Oecumenici semel assumptum tueri vix possent, pertæsa, Carolum Francorum Regem pietate & potentia isto tempore præ cæteris insignem, cui rerum gestarum amplitudo Magni cognomentum peperit, per Pontificem ceu primarium civem suum, in auxilium evocaret. Accurrit Carolus, expugnat Paviam, Desiderium devincit, capit, in Franciam abducit, & includit coenobio, occupat regnum Longobardicum, Exarchatum, a Desiderii antecessore Aistulpho Orientis imperio sublatum, recuperat: liberat omni periculo Romam, liberat Pontificem. Ita Carolus in urbem & Exarchatum non tam libera electione Romanorum, qui libertate civili destituti, quam ipsi non haberent, imperii vim in alium transferre non poterant, quam jure belli imperium consecutus, hoc primo quidem Patritii titulo contentus exercuit, postea vero Imperatoris Romani titulum, quamvis populo approbante, recepit. A Leone Pontifice circa finem anni DCCC. in urbe proclamatur Augustus, splendide coronatur, applaudit populus, & æther hujus acclamationibus resonat. Accedit transactio spe conjugii cum Orientis Imperatrice Irene primum

mum inita, & postquam hanc spem memoratæ Augustæ sinistra fata intercepissent, cum Nicephoro interposita; & cum facta ab Imperatoribus Constantinopolitanis cessione imperii occidentalis in Carolum gloriose conjuncta. Neque existimandum, hoc imperium Romanum tot fortissimis titulis à Francorum Regibus & quidem jure hæreditario acquisitum, enerve & inefficax, intra inanis tituli usurpationem constitisse. Mox enim coronatione peracta Carolus in Nobiles Romanos, qui Pontificem anno superiori deposuissent, graviter animadvertit, nonnullos ex his, ut reos criminis læsæ majestatis, capitis damnavit, & deinde sententia ob intercessionem læsi Pontificis mitigata, exilio multavit, tum res publicas & privatas, quod supremæ potestatis & imperii in Romanos vindicati manifestum indicium est, Romæ ordinavit, & integram hyemen huic negotio infumfit, deinde urbe profectus per missum ordinarium Romæ relictum, & legatos extraordinarios, jurisdictionem, merum & mixtum imperium exercuit. Iisdem deinde vestigiis Ludovicus Pius, Lotharius aliique Caroli M. descendentes ab illo successores strenue institere, quod Conringius, æternum illud Juliæ, æternum Germaniæ decus, clarissime ob oculos posuit, & latius explicavit. * Mortuo vero tandem Arnolpho, & extincta Caroli familia, cum Italia jam intestinis turbis sexaginta per annos misere fuisset quassata: Roma a Berengario graviter vexata, ad Ottonem illum M, Germanorum Regem respicere cœpit. Semel & iterum advocatus Otto venit, Otto videt &

(*) in tractatu de German. Imp. Rom. cap. 7.

& vincit, moreque fulminis obstantia prosterbens, ipsum tandem Berengarium trudit in carcerem, atque gladio sibi viam ad regnum Italiæ, ad Imperium Romanum aperit. Jam ergo Augusti Romanorum Imperatoris titulo insignis, cum populus, cum Pontifex juramentum fidelitatis præstitisset, in Johannis XII, vitam ac mores inquit, ad dicendam causam in judicium citat, eundem deponit, aliam eligi curat, & electionem Leonis VIII, comprobat, denique dominium in urbem & majestatem imperii Romani hæreditario jure ad suos descendentes omnesque in regno Germaniæ successores transmittit: quo ex tempore Romanum Imperium Regno Germaniæ indissolubili nexu conjunctum eidem accessisse, notissimum est. Cum vero sequentes duo Ottones alique Germanorum Reges, & inter hos maxime Henricus IV, Henricus V, Fridericus I, & Fridericus II, jura sua in sedem Romanam sat masculine exercerent, & cum ipsius Pontificis, tum Episcoporum per Germaniam potentia glisceret, vicarius autem Christi, qui jam dudum supra omnes se extollere, jam dudum omnibus leges ferre pruriret, Germanicæ dominationis pertæsus, diutius Imperatoribus subesse aspernaretur, ut hoc jugum excuteret, istam viam inivit, ut Reges Germanorum tum per Italiam tum per Germaniam difficillimè turbis involverentur, juvantibus Episcopis, & subinde in eosdem fulmina, a quibus maiores istis temporibus terrores gravioraque pericula imminebant, vibrarentur. His artibus tandem Pontifices, quod dudum expetiverant, perfecerrunt, ut post mortem Friderici II, & quod hanc secutum est,

est , fatale interregnum , Teutonici Reges suo regno contenti sedem Romanam, & illas Imperii Romani reliquias, quæ cum imperatorio titulo in Ottonis I, ejusque successorum potestatem concesserant, arbitrio Pontificum relinquerent. Ita factum est, ut ultra quadringentos jam annos Pontifices dominatum in urbem usurparint, omnia ad se jura imperii civilis traxerint , & ita se gesserint, ut eorundem ambitio Regibus Germanorum nihil juris in Romanos, præter nudum Imperatoris nomen reliqui fecisse videretur. Hodiernus etiam Pontifex , Clemens XI, non ita pridem cum Cæsareis quibusdam legionibus in agro Ferrariensi & Bononien- si assignata essent hospitia, eademque annonam ibi militarem ac certa tributa exigere, id graviter tulit, & de magna injuria sibi atque provinciis suis illata, non leviter conquestus est. Verum enim vero cum jus summi imperii in urbem Romanam, illasque translatae quondam in Ottones imperii occidentalis reliquias, quas Pontifex hodie detinet, penes Imperatorem Romanum, utpote ab hujus titulo inseparabile, saltem remanserit: quod Pontifex ad hospitia, pabula, frumenta cæteraque, quæ ad annonam pertinent, Cæsareo militi , tum etiam ipsi Sacræ Cæsareæ Majestati, ad tributa ex provinciis ab Ecclesia Romana possessis conferenda devinctus sit, ut- cunq; demonstrare atque in hoc argumento, quæ mihi in hac Panegyri facienda sunt verba, consumere constitui. Vos autem, Auditores omnium ordinum honoratissimi, ut perexigui temporis spatium dicturo benevolas præbere aures ne dedignemini, etiam atque etiam rogo.

SÆpe multumque inter eruditos disceptatum fuit, quidnam juris Carolus Magnus Rex atque Ottones, quique eos secuti sunt, Germanorum Reges, parto Imperatoris Romani titulo, fuerint consecuti. Sunt, qui isti nimium, quinimo omnia, nec tantum jus recuperandi universa, quæ ab omni retro memoria sub ditione Imperii Romani fuere, verum etiam orbis dominatum tribuant; sunt, qui parum, vel nihil præter dignitatis præ aliis Regibus præcellentiam, & supremam militiæ præfecturam hoc ipso datam, existiment. Illud in tantum cum non paucis Doctoribus Bartolus asseruit, ut dissentientes peccati mortalis arguere, & hæreticis adscribere non dubitaret: hujus vero erroris, an criminis, postulandi sunt extranei quidam obtrectatores, Cæsareæ gloriæ inimici, quorum tam manifesta & evidens est malevolentia, ut solo refelli contemptu mereantur. Alius quidam, sub larva Severini de Monzambano latitare qui voluit pridem, serio ne, an ut scenæ a se adornatæ serviret? incertum, lectoribus persuasum ivit, Carolum sub titulo splendidissimo Imperatoris, ex statu antiquæ Romæ repetito, quamvis dispari sensu, fuisse constitutum tantum supremum defensorem atque protectorem, seu advocatum sedis Romanæ & bonorum, quæ ad ipsam ex usurpatione Pontificum, aut aliorum liberalitate, spectarent. Istam autem defensionem aut protectionem non summi imperii vim habuisse, sed potius specie quadam duntaxat fœderis inæqualis sedem Romanam ejusque bona Carolo fuisse adiuncta. Ejusdem vero has potissimum leges fuisse, ut Carolus quidem sedem Romanam, ejusque bona contra quoslibet invasores defenderet,

fenderet, & si quæ turbæ orirentur civiles, in dedecus ac
 damnum ecclesiæ redundaturæ, istas auctoritate sua
 componeret, ac vicissim sedes Romana majesta-
 tem Caroli comiter coleret, nec sine volunta-
 te ipsius quicquam, quod ad summam rerum
 facere videretur, susciperet: adeo ut invito ipso nemo
 sedi Romanæ præfici deberet, unde ab isto tempore se-
 dem Romanam peculiaris instar civitatis constituisse,
 neque cum regno Francorum in unam Rempubl. pro-
 prie loquendo coaluisse. Ad hoc Carolum sedem Ro-
 manam, & quæ bona ad eandem spectarent, in subjecto-
 rum numero non habuisse, nec in eadem vim imperiū,
 sese in ferendis legibus, indicendis tributis, constituen-
 dis magistratibus, jure dicundo, aliisque horum simili-
 bus exerentem, usurpasse. Quamvis autem memora-
 to auctori facile largiamur, Pontificum molimina, prout
 supra jam fuit expositum, huc unice spectasse, ut Impe-
 ratori inanem sine re titulum relinquerent, ipsi vero ad
 se imperii Romani Majestatem & jus reapse pertrahe-
 rent: veriori tamen illorū sententiæ accedimus, qui per
 istum titulum Carolo & Ottonibus jus & imperium in
 urbem Romam, Exarchatum Ravennæ, & alia quædam
 oppida, extra Longobardici regni fines posita, ceu occi-
 dentalis imperii rudera, fuisse acquisitum, pronunciant.
 Videtur enim Carolus, videntur Ottones actus istos,
 quibus dictus Severinus de Monzambano imperium
 reapse constans metitur, omnes exercuisse. Ordina-
 runt res Romanas, adeoque leges tulere: deinde jus in-
 ter cives Romanos cum ipsi per se, tum per magistrao
 tus a se constitutos, dixere, & iisdem, ut ex diplomate
 Ottonis Johanni Pontifici dato, & a Baronio ad annum

nongentesimum sexagesimum secundum relato aperte relucet, debuit quotannis, quomodo singuli duces ac iudices iustitiam administrassent, per legatos indicari, quod magistratus Romanos ab Imperatore istis temporibus dependisse, clarissime demonstrat. Nec ulla ratione dubitari potest, quin iidem Cæsares Romanis tributa indixerint, cum jam ipse Carolus hos in censu habuerit, quemadmodum Conringius * firmissimis testimoniis comprobatum dedit. Quis vero ab imperio dominium eminens, quis ab utroque jus indicendi tributa, & sumtus in res bellicas exigendi, quoties publica salus exposcit, sejunxerit? Deinde Carolo se ipsum Pontifex subiecit, qui ante Imperatoribus Orientalibus subfuisset; Pontifex Carolus a coronatione peracta adoravit: Pontifex Ottoni fidelitatem juravit, Cæsares autem illos, quos diximus, Pontifices nunc deposuisse, nunc constituisse, quis tandem ignorat?

Quod si ergo Cæsari Pontifex subditus & obnoxius fuit, non possunt non Pontificis res & bona in Cæsaris ditione fuisse, cum bona intuitu personæ rationem accessorii obtineant, & suum principale accessoria nunquam & nusquam non sequantur; per fidelitatem vero nihil aliud, quam iusjurandum, quod a vasallo domino præstatur, illo tempore denotari consuevisse, ex Feudorum libro **, itemque ex sanctionibus Caroli & Ludovici Imperatorum, ab Ansegiso Abbate, & Benedicto Levita collectis, luculentissime patet. Sic enim ibidem legitur: *** Imperatorum missos iterum ipsis a populo fidelitatem promittere curasse, secundum consuetu-

* in libro supra citato. ** II, F, tit. 4. *** lib. III. cap. 88.

suetudinem jam dudum ordinatam, & debuisse istos
Imperatorum missos illis hominibus aperire & inter-
pretari, quomodo ipsum sacramentum & fidelitatem
erga illos servare deberent. Ipsa autem juramenti
hujus formula isto libro Feudorum * talis proponitur:
Ego tibi juro super hæc sancta Dei evangelia, quod
ab hac hora in antea usque ad ultimum diem vitæ meæ
ero fidelis tibi domino meo: contra omnem hominem
&c. item ego juro, quod nunquam scienter ero in
consilio vel in facto, quo tu amittas vitam vel mem-
brum aliquod: vel quod tantum recipias in persona
aliquam læsionem vel injuriam, vel contumeliam:
vel quod tu amittas aliquem honorem, quem nunc
habes, vel in antea habebis, & si scivero vel audivero
de aliquo, qui velit aliquod istorum contra te facere,
pro posse meo, ut non fiat, impedimentum præstabo.
Et si impedimentum præstare nequivero, quam cito
potero, tibi nunciabo, & contra eum, prout potero,
auxilium meum tibi præstabo, & si contigerit, te rem
aliquam quam, habes vel habebis, injuste vel fortuito
casu, amittere eam recuperare juvabo, & recupera-
tam omni tempore retinere. Et si scivero, te velle ju-
ste aliquem offendere, & inde generaliter vel speciali-
ter fuero requisitus, meum tibi sicut potero, præstabo
auxilium. Et, si aliquid mihi de secreto manifesta-
veris, illud sine tua licentia nemini pandam vel per
quod pandatur faciam, & si consilium a me super ali-
quo facto postulaveris, illud tibi dabo consilium, quod
mihi videbitur magis expedire tibi: & nunquam ex
persona mea aliquid faciam scienter, quod pertineat

ad

q 3

* tit. 7. Il. F.

“ad tuam vel tuorum injuriam vel contumeliam. De
 officio etiam vasalli, qui fidelitatem jurasset, in titulo
 præcedente sexto ejusdem libri * significanter admo-
 dum hæc edicuntur: “qui domino suo fidelitatem ju-
 “rat, ista sex in memoria semper habere debet, inco-
 “lume, tutum, honestum, utile, facile, possibile: Inco-
 “lume, ne sit in damno domino suo de corpore suo:
 “Tutum, ne sit ei in damno de secreto suo, vel de mu-
 “nitionibus suis, per quas esse tutus potest: Honestum,
 “ne sit ei in damno de sua justitia, vel de aliis causis,
 “quæ ad honestatem ejus pertinere videntur: Utile,
 “ne sit ei in damno de suis possessionibus: Facile vel
 “possibile, ne id bonum, quod dominus suus facere le-
 “viter poterat, faciat ei difficile. Ut fidelis hæc do-
 cumenta caveat, justum est, Sed quia non sufficit ab-
 “stinere a malo, nisi fiat quod bonum est: restat ut in
 “sex prædictis consilium & auxilium domino præstet,
 “si beneficio vult dignus videri, & de fidelitate esse sal-
 “vus.

Jam vero utrum Pontifices harum sese partium
 erga Imperatorem memores semper præstiterint, fi-
 demque persolverint Cæsari, hujus semper commoda
 respexerint, hujus damna omni modo fuerint amoliti,
 hujusque semper partes secuti, hujus etiam hostibus
 se nunquam adjunxerint, hoc quidem loco inexplica-
 tum relinquam. Illud certe ex locis memoratis confi-
 citur, Pontificem ad onera militaria subeunda, & ad
 auxilium in bellis Cæsari præstandum omnino devin-
 ctum teneri; & nisi hoc munere exacte defungatur, se
 Cæsaris beneficio indignum reddere, & provinciarum
 * II. F. quas

quas ex Imperatorum indulgentia obtinet, amittendarum præsentissimo periculo exponere. Nec illum ab hoc onere prætenſa eccleſiæ libertas liberaverit: primum enim obſervandum eſt, quod exiſtis provinciis a Pontifice detentis, antequam ad illum fuiſſent translatae, Imperatori tributa fuerint perſoluta. Quoties vero ager in eccleſiam collatus antea exactioni tributorum ſubjacuit, toties eccleſia a collectis Principi ſeculari præſtandis non eſt immunis, ut Cacherano * & Surdo ** uberius latiusque explicarunt, cum res non poſſint non cum onere ſuo tranſire. Deinde immunitas eccleſiæ a muneribus quantumvis & ordinariis & extraordinariis forte conceſſa ad caſus inſolitos & neceſſitatem improviſam, concedi neſtquam debet, tum quod tempore neceſſitatis, quæ omnibus derogat legibus, quæcunque privilegia ceſſent, tum quod bonum publicum privatorum commodis poſtulet anteponi, & juſtiſſimum ſit, ut adducta in diſcrimen Republica, etiam iſti, qui in Republ. morantur, laboranti ſuccurrant & opitulentur. Ipſe quondam Paulus V. Pontifex legitur Clericis in uſum belli, quod ſic ſatis temere ſuſcepturus erat, per totam Italiam collectas impoſuiſſe: quo vero quis jure adverſus alios ſui ordinis homines utitur, eodem ut & ipſe utatur, juſtiſſimum eſt. Eſto vero, beneficia, quæ Pontifex a Cæſare tenet, pro feudis eſſe impropriis & quidem francis habenda, quæ ita conceduntur, ut inde nulla præſtentur ſervitia: ne ſic quidem provinciæ Pontificis a collationibus & oneribus militaribus ferendis prorsus erunt immunes. Ne-

minem

* in deciſ. 363. num. 22. ** Conſil. 262. num. 3.

minem enim facile latet, teuda etiam franca tempore
 necessitatis haut libera permanere, illorumque posses-
 sores, si domino in periculo constituto segnitè succur-
 rant, perfidiæ notam contrahere. Porro nec illud silentio
 transmittendum est, ipsos quoque Ramanos & Carolo
 & Ottonibus subjectionis iuramentum præstitisse. Per-
 stat ergo firmum & inconcussum, imperium in Ponti-
 fices civesque Romanos, & illas imperii occidentalis
 in Italia reliquias, quas Pontifex ad se rapuit, ad Ca-
 rolum & Ottones pertinuisse, & ab his postmodum ad
 omnes in regno Germaniæ successores transivisse, ut-
 pote jure belli acquisitum, Germanorumque sanguine
 & gladio partum. Et, nisi omnia me fallunt, hoc in
 Italos & Romanos impetratum Cæsaris armis imperium,
 hoc in beneficia Pontificis competens directum domi-
 nium, longe absolutius & plenius fuit illo quod in im-
 perii Germanici ordines eorundemque territoria Cæsar
 obtinuit, cum hæc magnà ex parte pro feudis oblatis,
 cum quorum possessoribus mitius agitur, hæc autem
 quæ Pontifex ex gratia Cæsarum possidet, pro feudis
 datis habenda sint, quod ut fusius persequar, præsen-
 tis instituti ratio non permittit. Fateor equidem, id
 pedetentim egisse Pontifices ut se veluti servi fugitivi
 Imperatorum dominio subtraherent, horumque dona-
 tiones latius in finitimos agros extenderent, & dictas
 Imperii Romani reliquias, varias ad se artibus attractas,
 Imperio Germanico subducerent. Quousque tandem
 abutere Pontifex clementia Cæsarum, quamdiu Impe-
 ratores furor iste tuus elusit, quem ad finem sese effre-
 nata tua jactavit audacia? nihilne te Imperatoria & a
 Deo

Deo collata in Imperatores potestas, nihil fatorum arbitrium, quod Romanos Germanis, non Germanos Romanis subjecit, nihil subjectionis tuæ vinculum commovent? o tempora, o mores seculorum proxime elapsorum! Cæsar intelligit, Germani vident, & Pontifex tamen in Imperio Romano impune adhuc regnat. Primum enim se a jurisdictione Imperii Romano-Germanici, quod attinet ad onera & tributa, mox etiam a recognitione imperialis majestatis eximit, Cæsarem alto supercilio despicit, eo insolentiæ procedens, ut & coronam ipsi impositam pedibus quasi conculcet, & sese supra ipsum Cæsarem inaniter efferat: cum tamen magnus Dux Hetruriæ, Dux Mediolani & Mantuæ, reliquique Italiæ Principes, subjectionis suæ memores, Imperii & Imperatoris maiestatem comiter observent, & extraordinariis collationibus Imperatoriæ majestati sæpe subvenerint. An vero sibi Pontifex persuadet, Reges Germanorum, quibus divina providentia Imperium Romanum contulit, semper urbem Romam, semper tot provincias, semper tot avulsa imperii membra illis relicturos, & nunquam vindicaturos esse? Adhuc vel bella intestina, vel illa a Turcis, aut aliis vicinis illata, ne vindicarentur, impedimento fuere. Interim non deserta ob id belli causa, sed suspensa fuit: res enim injuste occupatas armis repetere, res meræ facultatis esse videtur. Tandem ergo ut vindicentur, Imperii leges exposcunt; sanctio Cæsarea requirit; consilia gloriosa Antecessorum extimulant: quandoquidem Pontifices post habenas imperii semel excussas vix sponte, nisi armis vel armorum metu coacti, ad officium redituri sunt. Quando au-

do autem justius, quam pro acquirendis rebus injuste subtractis, arma sumuntur? Nullum certe bellum lætiores fortitudini Germanorum triumphum instaurationem; in nullo Germani clariora trophæa meriti fuerint? quamvis & solo armorum terrore hoc bellum possit confici. Cessant jam ista obstacula, quæ superstitionis seculorum superiorum admoverat. Potuit quidem olim religio Imperatores ab istius executione consilii abstertere, sed hodie facile quivis intelligit, id religioni non adversari, ut sua quis repetat; & religionem Pontificiam subsistere posse, licet Pontifex injuste acquisita, iuste restituat, & ad debita officia Cæsari præstanda adigatur. Saltem & religionis & iustitiæ, & reipublicæ interesse videtur, ut Pontifex & Cives Romani imperium iterum Cæsaris agnoscant, & se ad ejus obsequium majori, quam quidem adhuc factum est, reverentia componant. Dicent autem Pontifices, Cæsares tacite imperio huic renunciaffe; idque fuisse bona illorum pace in Pontifices translatum. Sed nego ac pernego, id factum unquam esse, & cum Imperatoris Romani titulum retentum, tum alia tot reservati Imperii indicia contrarium facile puto demonstrare. Itaque id nec factum esse, nec quod hic probe notandum est, cum effectu fieri potuisse assevero. Postquam enim Imperium Romanum non tantum Regum, verum etiam Regni Germaniæ perpetua accessio, ex divino providentiæ nutu facta est; non licuisse Imperatoribus hoc, sine consensu Principum Imperii Romano Germanici, alienare, extra controversiam ponitur: & si unus vel alter partes huius imperii forte Pontifici cedere non dubitasset, ejus tamen succes-

successores, cum jure singulari succedant, hujusmodi
cessionem revocare, & irritas facere posse, manifestum
est cuivis. Inherent enim jura Imperii Cæsari, medi-
ante Regno Germaniæ, quatenus hoc potitus est. Proin-
de cum illa jura non transmittat ad heredes suos sed suc-
cessores ut tales in Regno Germanorum, quod non po-
tuit transmittere, nec potuit aliis cedere, cum illud se-
cundum pervulgatam juris regulam non sit cessibile,
quod non est transmissibile. Cæterum talem alienatio-
nem cum Procerum Germaniæ consensu unquam fa-
ctam fuisse, nunquam probaverit Pontifex: deinde
quid absurdius est, quam Imperatorem Romanum qui
ipso titulo imperii retinendi animum perpetuo declarat,
salvo Imperatoris Romani jure & titulo Imperium Ro-
manum abdicasse & cessisse Pontifici? Fuit hoc argu-
mento penitus invicto, quod ducitur ab absurdo, quon-
dam usus fortissimus Cæsarum Fridericus I, contra A-
drianum Pontificem, eidemque, qui eo impudentiæ ac
arrogantiæ jam processerat, ut ab Imperatore postulare
non erubesceret, ne ad urbem nuntios, ignorante Apo-
stolico, mitteret, addita in primis hac ratione, quod
omnes magistratus inibi sancti Petri essent, cum uni-
versis regalibus, ita legitur respondisse, cum divina
ordinatione ego Romanus Imperator & dicar, & sim,
speciem tantum dominantis effingo, & inane utique
porto nomen, ac sine re, si urbis Romæ de manu nostra
potestas fuerit excussa. Minora quidem regalia sum-
mus Princeps aliis in Imperio potest concedere, non
ut eadem jure proprio, sed beneficio Cæsaris
exerceant, sive illa collatio concessione expres-
sa, sive tacita, quæ ex præscriptione, temporis

immemorialis colligitur, nitatur. Majora vero, quæ cum ipsa maiestate inseparabili nexu cohærent, & quorum ea est natura, ut salvo Imperio cum aliis nequeant communicari, quæ denique summi Imperantis quasi ossibus infixæ sunt, nulla ratione ab illo possunt avelli, nec aliis in Imperio conferri. Qua ergo fronte ipsam summam potestatem, ipsum imperium, ipsum dominium eminens in urbem Romam & illas veteris imperii in occidente reliquias, quæ unice sub imperii Romani titulo ad Reges Germanorum pervenerunt, & saltem quoad dominium directum adhuc hodie pertinent, tibi arrogaveris Pontifex? Citius quis a sole radios, a lumine splendorem, calorem ab igne, a nive candorem sejunxerit, quam illum incommunicabilem Maiestatis characterem ab Imperatore Romano, salvo hoc titulo salvoque jure, quod per illum denotatur, distraxerit, atque Pontifici transcripserit. Si enim hæc, Regem Germanorum Imperatorem Romanum esse, & tamen Pontificem imperium in Romanos obtinere, conciliatum eas, tibi ipsi contradices, omnium in te risum concitabis, & nihilo plus ages, quam si des operam, ut cum ratione insanias. Porro Pontifex cum nomen Imperatoris Romani ipsi sibi nec arroget, nec assumere valeat, imperio in Romanos careat, necesse est. Ex lege civili enim qui nomine eximuntur, etiam fructu carebunt: * e contrario vero Imperatoris Romani nomen, a Rege Germanorum retentum, continuæ protestationis vim habet, cuius illa est natura, ut & jura protestantium conservet, & omni præscriptioni viam intercludat. Sed
fortasse

* l. 4. C. de Fer.

fortasse quis objecerit, ne quid dissimulem, quod pro Pontifice facere possit, non semper ex titulo regni retento, ipsius regni retentionem posse demonstrari. Vel enim titulos principatum ob spem successionis, vel quod majores istos aliquando possederint, possessione tandem dejecti, vel quod cessione illorum facta, ratione tituli pactum reservativum intercesserit, subinde retineri. Sicque etiam Reginam Britanniae adhuc hodie Franciae Reginam appellari, in quo tamen regno, ad Ludovicum XIV. hodie spectante, neque possessionis, neque alia jura sibi valeat arrogare. Verum enim vero Satis id ex dictis conficitur, illam retentionem tituli nunquam sine certis causis fieri, quae satis sint momentosae; & quis negaverit, ipsum illum Reginae Franciae titulum, quo Britanniae Regina, gentibus Europaeis approbantibus, insigniter praefulget, pretiosum esse adamantem, qui Britanniae & Hiberniae coronae magis radiantem fulgorem conciliet? ANNA incomparabilis Heroïna, ô Magna Magnae Britanniae Regina & Magna Magni Caesaris JOSEPHI Foederata, imo magna & major, adeoque maxima, dum quotidie de Ludovico, quem Sui Magnum dicunt, gloriose triumphas: nonne, si fata coeptis tuis adspirarent, magnoque & orbis & Gallorum bono, regni Galliae partes, tot per annos ab Antecessoribus tuis possessas, felicissimo sceptro tuo subjicerent, titulus hic retentus hujus occupationis justitiam, sopita aliarum gentium invidia, egregie communiret? Cæterum cum istae causae accommodari ad Imperatorem nequeant, tum quod spem Pontificibus, qui nunquam moriuntur, succedendi frustra conciperet,

tum quod Pontificum antecessores, ante jura Imperii a Germanorum Regibus quæsitæ, nunquam Imperio Romano fuerint potiti, tum quod tale pactum quod vocant reservativum, cum cessione Imperii in Pontificem conjunctum, nunquam intercesserit: necesse utique est, Cæsares non alio, quam retinendi ipsius Imperii Romani animo Imperatoris Romani titulo adhuc constanter uti, & præfulgere voluisse: deinde meminisse oportet Pontifices, alium, & a proposito casu casum plane diversum esse, si duo Principes eundem titulum usurpent, vel etiam extraneus cum imperante eodem titulo utatur. Non Pontifex ipse Imperatoris Romani titulum unquam assumpsit, sed eundem, uti debuit, Germaniæ Regi soli reliquit. Neque Pontifex, quæ in ipso Imperio Romano commoratur, adeoque Imperii jura, regnante Imperatore, ut supra ostensum fuit, acquirere nequit, pro extraneo potest haberi. Itaque Imperium in Romanos non ad Pontifices, sed Reges Germanorum, qui Imperatores Romani sunt, & nuncupantur, pertinere, vel ex solo hoc titulo sine omni dubitatione potest evinci. Posset etiam hoc Imperium Cæsari in Romam & Pontificem Romanum tum longe pluribus tum æque momentosis ac invictis argumentis asseri atque vindicari, partim ex jure coronationis Romanæ totaque ejus cerimonia, ubi Imperator ab ipso Pontifice appellatur IMPERATOR NOSTER; partim ex petitione Pontificum, a novis Cæsaribus donationes sibi antea factas confirmari desiderantium, quod facturi non essent, si ullo titulo istæ regiones Italiæ ipsorum essent; partim ex creatione Equitum, & Comitum Palatii Lateranen-

teranensis, qui sunt & dicuntur Comites Palatini Cæsarei, non Pontificii, neque enim Pontificis est de jure palatium Lateranense, sed Cæsaris; partim ex privilegiis, quæ a Cæsaribus indulgentur terris Papalibus, nec concedi ab alio possent, nisi qui leges ferre potest; partim ex prælatione ensis, quem præfectus urbis Romæ Cæsari tanquam signum imperii semper præferre consuevit; partim denique ex palatii Cæsarei in urbe Roma dignitate, in quo Imperator suum habet designatorem, & si eo veniat divertitur. * Sed cum intelligam, mihi sensim orationis vela contrahenda esse, ne vestra, Auditores omnium ordinum honoratissimi, patientia abuti videar, neve vos sermonis longius protracti tædium subeat: operæ hujus perfectionem in aliud tempus reservare compellor. Illud vero plane tacitus præterire non possum, in tabulis Ottonis IV, & Friderici II, ubi donationes Pontificibus ab antecessoribus factæ confirmantur, dictos id sibi Cæsares diserte reservasse, ut procurationes, ut fodrum a Pontificibus reciperent, quod Conringius testatur, ** argumento plane notabili subjecto, de solo utili dominio eorum, quæ dono Cæsarum Pontifices per Italiam possideant, & adhuc hodie intra limites Imperii comprehensa sint, ad hos translato. Per procurationes, quæ ad sustentationem Aulae Cæsareæ pertinent, per fodrum annonæ militares denotantur. Neque tamen existimandum est, quod ab aliis tributis Romani propterea immunes fuerint, cum unius positio non sit alterius exclusio, ut Philosophi

* Vid. Boecleri *Notitia S. R. Imperii* lib. 1. c. 2. itemque *Dissertatio de S. Rom. Imperio eidem annexa.* ** in libro de finib. Imperii.

losophi loquuntur. Fridericus I. Lombardiam in gressus etiam fodrum exigebat, ut constat ex ejusdem constitutione de pace Constantiæ, eundem tamen etiam ab Italis alias collationes exegisse, ex libro feudorum * manifestum est. Neque crediderim, eundem Cæsarem, quem ex Italia quorannis triginta millia talentorum accepisse, Radevicus ** memoravit, tantam ibidem pecuniæ copiam cogere potuisse, si provinciæ a Pontifice retentæ, quæ non exiguam Italiæ partem constituunt, a vectigalibus liberæ solutæque fuissent. Quid? quod Henricus VII. qui seculo decimo quarto imperavit, a Principibus Italiæ tributum imperio debitum severe exegit, ut Mutius *** docet, palamque testatus est, se nullo modo permissurum, ut impostero defraudaretur Imperium, cum rem non suam, sed dicti Imperii publicam ageret. Ex quibus longe evidentissimum est, urbem Romam, terrasque illas, quas Pontifex per Italiam possidet, neque ab Imperio exemptas, neque a collationibus, annonis militaribus, & hospitiiis Cæsareo militi præstandis immunes esse. Itaque satis mirari non possumus, quod Pontifex hodiernus hæc onera subire detrectaverit. Cum enim in agro Ferrariensi & Bononiensi Cæsareæ quædam legiones hospitarentur; de eo apud Cæsarem gravissime conquestus est; deinde cum legiones memoratæ ea lege emigrassent, ut a Purpuratis Legatis certa frumentorum, pabulorum & subsidiorum portio Cæsareo militi præstaretur, & summus militiæ Cæsareæ præfectus a Parmæ & Placentiæ Duce in

* 11. F. tit. 56. ** de gestis Friderici I. lib. 2. c. 5. *** in
Chronic. German. lib. 23.

usum Imperatorii exercitus tributa fuisset stipulatus: Pontifex literas monitorias ad ministros ducesque Cæsareos emisit, quo promissionem illam tributi, a Parmensibus & Placentinis factam, irritam facere molitus est. Sed operæ pretium fuerit, literas queribundas, a Pontifice ad Sacram Cæsaream Majestatem die quarta Januarii anno superiori datas,* & argumenta in illis pro Ecclesiæ Romanæ immunitate prolata, utcunque perlustrasse. Primum de injuria sibi per Cæsareum militiæ præfectum quantumvis Catholicum non sine contemptu & præjudicio Ecclesiæ illata, querimoniam instituit, rogatque, ut status Ecclesiæ a Cæsareo milite & imminente graviori malo, nempe hybernorum periculo, liberetur. Tum urget, sine necessitate bona aliena diripi, infantes & amicos divexari, liberam & supremam Pontificis jurisdictionem everti, denique contra Deum & Ecclesiam peccari. Porro de impudentia Prætorum exercitus Imperatorii, qui non erubuerint ex Ferrariensi & Bononiensi territorio hyberna Cæsareo militi assignare, & in illius sustentationem tributum mensurum Ferrariensibus ac Bononiensibus imperare, interqueritur. Postremo autem cohortatur Cæsarem, ne Ecclesiam Romanam servitutis expertem, & libertate gaudentem, ac patrimonium Petri inquietet temere, atque se sperare subnectit, cum non oporteat Ecclesiæ defensorem permittere, ut sanctæ sedi subjecti expilentur, fore, ut Sacra Cæsarea Majestas ad Ecclesiam potius defendendam, nutriendam & amplificandam, quam opprimendam, curas suas sit collatura. At enim cogitet,

* Vide hanc epistolam ad calcem Orationis.

tet, quæso, Pontifex, illum, qui jure suo utitur, nemini injuriam facere. Cæsareo militi licite hyberna in territorio Pontificis assignari; non esse hoc, aliena rapere, si jura Nostra persequamur: supremam Pontifici in provinciis, quas beneficio Cæsaris obtinet, non competere potestatem; Cæsaris ministros & exercitus Imperatorii prætores non contra Deum peccasse, dum illud, quod Cæsaris est, Deo jubente, Cæsari vindicarunt: peccare vero Pontificem, quod divini præcepti immemor, Cæsari, quod Cæsaris est, dare sponte detrectet; ecclesiæ non esse effrænem, talemque libertatem, quæ cum Imperii salute atque defensoris jure obversa fronte pugnet, tribuendam; non inquietari status ecclesiastici incolas, si illa, quæ Imperatori & Domino suo debent, præstare cogantur, longe forte ditiores futuros, si soli Imperatori subessent; denique Cæsares nunquam muneri suo in defendenda ecclesia, Pontifices vero sæpissime officio suo in juvandis Imperatoris Romani partibus defuisse. Itaque recte ministri, & duces bellici Imperatoris, Pontificis literas expostulatione plenas sprevere; nec tantum a Parmæ atque Placentiæ Ducatibus, verum etiam ex agro Ferrariensi debita tributa exegere: quin ipse hodiernus Pontifex pro insigni, qua pollet, & quam in illo fama celebrat prudentia, exercitui Imperatorio per statum ecclesiasticum tranleunti sponte commeatum & hospitia præbenda esse declaravit. Utinam vero Petrus tandem aliquando ad cantum Galli, quem dolor & victoria Magni Cæsaris nostri toties expressit, plene resipisceret, & ad Imperatoris partes sequendas sinceriori studio converteretur!

Tibi

Tibi autem, JOSEPHÉ, Auguste Romanorum Imperator, fata istam videntur gloriam reservasse, ut servis illis fugitivis manum injicias, ut ab Imperio injuste avulsa recuperes, denique, ut destinata majorum tuorum, & Maximiliani I, qui jura Imperii provinciasque a Pontifice inique retentas eo maxime pertinentes, non semel vindicare in animo habuit, strenue perficias. * Ea enim virtute & potentia præstas, ut tanto negotio peragendo facile par sis, eoque laudis & gloriæ studio inflammari, ut cum Imperium Romanum antiquis Germanorum Regibus, quos dudum vel æquas, vel superas, acquisivisse pulcherrimum sit, non sis permissurus ut Germani, quod acceperunt, tueri & conservare non possint. Institisti feliciter LEOPOLDI Magni Patris Tui vestigiis: ipsa tua adolescentia ad scientiam rei militaris non alienis præceptis, sed tuis imperiis, non offensionibus belli, sed victoriis est traducta. Tu laborem in negotiis, fortitudinem in periculis, industriam in agendo, celeritatem in conficiendo, consilium in providendo semper & ubique adhibes, & ostentas. Testatur hoc Italia, quam a Gallorum oppressione libera-
sti: testantur Catalonia, Regnum Neapolitanum, & tot alia Hispaniæ loca, quæ CAROLO III, Hispaniarum Regi, gloriosissime Fratri tuo, strenue subjecisti; testatur Gallia, cujus vires tuis & Fœderatorum tuorum copiis tot acerbissimis cladibus, ipse invictissimus, attrivisti. Ex quo enim avitis sceptris admotus es,
S 2 victoriis

* *Inter cetera Maximiliani laudatur epistola ad Paulum Lichtensteinium Baronem an. 1511. 16. Sept. scripta, quæ extat apud Goldastum Part. 13. Der Politischen Reichs-Handlungen. p. 96. add. ejusdem Const. Imp. Tom. III. ad an. 1514.*

victoriis dies, annos triumphis numerasti, omnesque mundi regiones Augustissimi nominis tui gloria implevisti, & plus facile uno triennio gessisti, quam alii vel toto ætatis, vel regiminis sui tempore peregerint, adeo, ut Te Deus Opt. Max. ad tuenda promovendaque Imperii commoda & ornamenta miris honoribus auxisse videatur. Jam itaque in limine gloriæ versaris, Augustissime Cæsar, perge, ut cœpisti, & quod summa cum laude adhuc fecisti, cives tuos amore in obsequio continue, hostes vero timore ab improbis conatibus cohibe, ac longe a finibus arce. Sic nomen tuum erit venerabile amicis, erit terribile adversantibus majestati, majestas denique sustinebitur æternitate rerum. Jungent tibi diexteram socii Principes, cæteri applaudent, nos supplicabimus pro avertenda Domus tuæ orbitate. Sit felix uteri Augusta, sit nunquam sine posteris Austria, præsentia fluant ex voto, futura ordinet Deus! Adspiciat is porro heroicis actibus tuis, eosque ita dirigat, ita fecundet, ut orbis tandem universus, JOSEPHUM & re & nomine Imperatorem Romanorum esse, nec Italiam alium supremum Principem Regemve præter CÆSAREM habere, intelligat, ac ipsa denique Roma ad tanti Germanorum Regis genua venerabunda procumbat.

EPI-

EPISTOLA
PONTIFICIS AD IMPERATOREM.

Charissimo in Christo Filio nostro,

JOSEPHO,

Hungariæ & Bohemiæ Regi Illustri, in Romanorum
Imperatorem electo

Clemens Papa XI.

Charissime in Christo Fili noster, Salutem &c. Quæ
diebus elapsis Ferraria nobis nunciata sunt de inopi-
nata Germanorum militum irruptione in nostram
Ecclesiasticam ditionem, adeo animum nostrum commoue-
runt, ut statim ad nos dilectum filium nostrum Vincentium
S.R.E. Cardinalem Grimanium aduocauerimus, cum eo de il-
lata nobis atque Apostolicæ sedi iniuria grauitè expostu-
lantes, ipsique iniungentes, ut sedulis officiis suis apud dile-
ctum filium, Nobilem virum Principem Eugenium a Sabau-
dia, supremum exercitus Tui in Italia moderatorem, ageret,
quo nos ex præsentibus malis eximeremur, & quæ maiora
per hibernas, quas fama ponendas vulgauerat, militum sta-
tiones imminere poterant, euitaremus; nostras etiam ea de
re Apostolicas literas ad eundem Eugenium Principem ad-
iecimus, quibus acerbum animi nostri sensum de huiusmodi
a Ducibus Catholicis in Ecclesiæ contemptum æque ac detri-
mentum attentatis serio expressimus. Verum emendatio-
nis loco, quam petebamus, redditis nobis eiusdem Eugenii
Principis literis, inutilia verborum officia & varias pror-
sus excusationes accepimus, necessitatem quandam, seu po-
tius prætextum propulsandorum Majestatis Tuae hostium
obten-

obtendentes. Misso enim, quod nullus modo Gallorum militum in terris nostris versatur, aut facile reditus sit timendus, quenam tandem necessitas esse aut fingi potest aliena rapiendi, insonibus nocendi, amicos vexandi, supremam ac liberam Pontificiam iurisdictionem perturbandi, uno verbo, in Deum & Ecclesiam peccandi. Iteratis interea nunciis quotidie admonemur, & illata subditis nostris a cohortibus suis damna inualescere, & quod prorsus intolerandum, & haecenus inauditum est, quorundam Ducum eousque audaciam processisse, ut & hiberna militum hospitia, & menstruas pro iisdem alendis pecuniarum praestationes ab ipsis Legatis nostris Ferrariensi & Bononiensi impudenter expetere, quin etiam integras iam legiones finibus nostris eo consilio immittere, non sine grauisimo pauperum illorum, & multis recentibus malis afflictorum incolarum detrimento & exitio ausi fuerint, perinde ac si cum aperto hoste, non cum amico Principe, amantissimoque Parente, (quales nos erga Majestatem Tuam esse scimus, & Deus ipse, qui secreta cordium scrutatur, nouit) ac subditis populis ageretur. Quare nos amplius tacere non volentes, aut nostrorum etiam, quoad temporalia, subditorum necessariam tuitionem ultra differre, ne apud Deum & homines proditae turpiter Ecclesiasticae libertatis rei efficiamur, ea quam primum adhibere remedia constituimus, quae traditae nobis diuinitus potestati competunt, quaeque in tam graui negotio sine maxima neglecti nostri muneris culpa omittere non possumus. Absit enim ut faedum adeo inferamus crimen gloriae nostrae, quia tamen non in nobis (gloria enim nostra nihil est) sed in Domino gloriari volumus ac debemus. Erit profecto adiutorium nostrum in nomine Domini, qui sperantes in se confundi non patitur, fidenterque cum Propheta clamabimus: Dominus illuminatio mea,

&

& salus mea, quem timebo. Hi in curribus & hi in equis,
nos autem in nomine Domini. Insimul tamen ad ipsam Ma-
jestatem Tuam, cuius perspecta nobis insignis pietas, & a-
uita, quam a clarissimis progenitoribus cum sanguine hau-
sisti, erga hanc sanctam sedem religio plenam nobis fidu-
ciam parit, querelas nostras paterne quidem, sed ea nibilo-
minus, ut licet immeritum Dei sacerdotem decet, libertate
deferre statuimus, hortantes Te, atque unigeniti Filii Dei
& saluatoris nostri Iesu Christi nomine, cuius vices in ter-
ris gerimus, enixius requirentes, ut Ecclesiasticam ditio-
nem, quae sacrum beati Petri, Apostolorum principis, pa-
trimonium existit, inviolatam esse omnino sinas, & sacrae
Romanae Ecclesiae, quae non ancilla, sed libera est, iura at-
que immunitatem a militibus Tuis eo pacto temerari non
permittas. Longe siquidem a piissima Majestatis Tuae
mente abscondita esse arbitramur tam iniqua militum Tuorum
facinora atque etiam iniquiora consilia, quae proinde &
indignabundus audies, & protinus, ut omnis iustitia exigit,
emendare studebis. Quis enim credat, passurum aliquan-
do Majestatem Tuam arma praecipui Romanae Ecclesiae
defensoris, quo titulo non minus, quam ipsa Imperii admi-
nistratione gloriaris, contra Rom. ipsam Ecclesiam violen-
ta terrarum eius perturbatione converti, eadem sedi Apo-
stolicae subiectis populis hostili manu exspoliandis adhiberi?
qui paucos ante annos suis ipsis opibus orbati se aequo animo
tulerunt, ut amplissima Augustissimae Domui Tuae Turcico
bello vexata subsidia pararentur. Quod quidem, ut ipsa
per se Maestas Tua liquido agnoscit, absque ingenti incluti
nominis Tui dedecore, atque universae Dei Ecclesiae scan-
dalo, sed & ipsius Imperii Tui, Deo ulciscente, damno, a-
nimoque tandem verenda perniciem fieri omnino non posset.
Speramus itaque, ac certo nobis pollicemur, Maestatem
Tuam

Tuam agnita causæ quam sustinemus iustitia, nos gravissimis hisce angustiis illico liberaturam, sanctæque Ecclesiæ non ledendæ, non onerandæ, non affligendæ, sed tuendæ potius, fouendæ, atque omni beneficiorum genere amplificandæ studia & cogitationes Tuas omnes impensuram. Hæc conseruandi, hæc stabiliendi, hæc augendi feliciter Imperii Tui tutissima erit ratio, si scilicet, ut sapientes olim prædecessorem quendam Tuum sanctissimi Episcopi moverunt, ita Te sanctæ matris Ecclesiæ memineris filium, ut eius paci atque tranquillitati prodesse Tuum facias Principatum. Magis enim Christianum regitur atque propagatur imperium, dum Ecclesiastico statui consulitur, quam ut in parte quacunque terrarum pro temporali securitate pugnetur. Cæterum Apostolicam benedictionem Maiestati Tuae, Charissime Fili, nostri amantissime, impertimur. Dab. Romæ d. IV. Jan. an. MDCCVII.

*Extantiora quædam errata in prima
commentatione occurrentia.*

Pag. 7. lin. 1. pro *Clemens III.* lege *Clemens VII.*

Pag. 94. lin. 3. pro *occupationi* lege *occupatione.*

Pag. 121. lin. 5. post verbum *consensu* lege *non posse dissolvi.*

Pag. 128. lin. penult. pro *istas res, discussis,* lege *ista res, discussis.*

Pag. 140. lin. 2. & 3. pro *servum fugitivum* lege *servus fugitivus.*

Pag. 165. lin. antepenult. pro *Muller ab Ehrenbach,* lege *Mylev ab Ehrenbach.*

Pag. 224. lin. 14. pro *post excursum,* lege *post excussum.*

Pag. 256. lin. 8. pro *sive competens* lege *sibi competens.*

Reliqua Benevolus Lector ipse corriget.

Musaeus, Simon Heinrich,

Specimen annotationum in caesareum diploma adversus Pont. Clementis XI.
Bullam a. 1707 promulgatam proximo elapso anno emissum

Kilia 1709

4 Diss. 2461#Beibd.1 a

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10837440-9

VD18 14635089-001